

RZECZPOSPOLITA POLSKA

KRAJOWY
PROGRAM
REFORM

EUROPA 2020

AKTUALIZACJA 2016/2017

Przyjęty przez Radę Ministrów 26 kwietnia 2016 r.

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Scenariusz makroekonomiczny	5
3. Główne wyzwania gospodarczo-społeczne określone w „Sprawozdaniu krajowym Polska 2016”	8
4. Realizacja celów krajowych strategii „Europa 2020”	15
4.1. Cel w zakresie zatrudnienia	15
4.2. Cel w zakresie nakładów na B+R	25
4.3. Cele energetyczne	37
4.4. Cele w zakresie edukacji.....	47
4.5. Cel w zakresie przeciwdziałania ubóstwu	53
5. Instytucjonalny proces aktualizacji KPR oraz zaangażowanie interesariuszy.....	61
Załącznik nr 1 – Realizacja zaleceń Rady UE.....	64
Załącznik nr 2 – wpływ Programu Rodzina 500+	68
Załącznik nr 3 – Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w prace związane z Semestrem Europejskim oraz przebieg konsultacji społecznych	69

1. Wstęp

Podstawowym instrumentem realizacji strategii „Europa 2020” przez państwa członkowskie są Krajowe Programy Reform (KPR), aktualizowane każdego roku zgodnie z rytmem Semestru Europejskiego. Semestr Europejski to cykl koordynacji polityk gospodarczych i społecznych w Unii Europejskiej. Wraz z aktualizacją KPR państwa członkowskie przekazują Komisji Europejskiej aktualizację Programów Stabilności lub Konwergencji, co umożliwia powiązanie procesów programowania reform strukturalnych z planowaniem budżetowym.

Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020. Aktualizacja 2016/2017 (dalej KPR 2016/2017) jest szóstą edycją KPR w tym procesie. Pierwszym, wyjściowym dokumentem był Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020”, przyjęty przez Radę Ministrów 26 kwietnia 2011 r. Określono w nim, jak Polska w perspektywie do roku 2020 będzie realizować zobowiązania podjęte w zakresie pięciu wiodących celów strategii „Europa 2020”, uwzględniając specyficzne krajowe uwarunkowania.

Równocześnie w pierwszym KPR określono cele krajowe strategii „Europa 2020”. Polska zadeklarowała osiągnięcie w 2020 r. następujących wartości w zakresie pięciu wiodących celów strategii:

- wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat na poziomie 71%;
- poziom nakładów na badania i rozwój (B+R) w wysokości 1,7% PKB;
- zmniejszenie zużycia energii pierwotnej do poziomu ok. 96 Mtoe;
- zmniejszenie do 4,5% odsetka osób wczesnie porzucających naukę oraz zwiększenie do 45% odsetka osób z wykształceniem wyższym w wieku 30-34 lat;
- obniżenie o 1,5 mln liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Cele krajowe pozostają aktualne. Bieżące wartości wskaźników sugerują, że Polska generalnie pozostaje na ścieżce realizacji swych celów, aczkolwiek stopień tej realizacji jest różny. Niewątpliwie największym wyzwaniem będzie osiągnięcie odpowiedniego poziomu nakładów na działalność badawczo-rozwojową. Polska jest świadoma zagrożeń wynikających z niskiej innowacyjności gospodarki. Znajduje to również potwierdzenie w oficjalnych dokumentach nowego rządu RP, ukonstytuowanego po wyborach parlamentarnych w Polsce, które miały miejsce 25 października 2015 r.

Priorytetowym celem rządu RP jest wspieranie inkluzywnego wzrostu gospodarczego przy jednoczesnym prowadzeniu odpowiedzialnej polityki budżetowej, w ramach ograniczeń wynikających z prawa krajowego i unijnego, w szczególności stabilizującej reguły wydatkowej oraz respektowania progu 3% PKB dla deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych. W związku z tym, wszelkie nowe rozwiązania w zakresie polityki społeczno-gospodarczej będą implementowane w taki sposób, aby nie naruszyć stabilności finansów publicznych.

Powołany jesienią ubiegłego roku nowy rząd przedstawił swoją wizję rozwoju kraju, której główne elementy zostały zarysowane w exposé Prezesa Rady Ministrów Beaty Szydło 18 listopada 2015 r. Następnie 16 lutego Rada Ministrów zaakceptowała przedłożony przez Wicepremiera, Ministra Rozwoju plan rozwoju na najbliższe lata zawierający zestaw instrumentów gospodarczych, finansowych i instytucjonalnych pn. „**Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**”.

Szczegółowe działania na rzecz realizacji celów Planu znajdują odzwierciedlenie w „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, która określi nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Zakłada się, że strategia zostanie opracowana do końca 2016 r.

„Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” wskaże niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zintegrowane zapewniające możliwość jej realizacji. Strategia ustali również system koordynacji i realizacji wyznaczając szczegółowe role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki i społeczeństwa obywatelskiego.

W KPR 2016/2017 zaprezentowano część działań wskazanych w „Planie na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, których perspektywa opracowania i przyjęcia wpisuje się w horyzont czasowy, a także ramy tego dokumentu.

Krajowy Program Reform to nie tylko dokument odnoszący się do strategii „Europa 2020”, ale także ważny element Semestru Europejskiego. W tym roku, po raz pierwszy KE wyraziła oczekiwanie, aby kraje członkowskie w aktualizacji KPR przedstawiły odpowiedź na kluczowe wyzwania, określone przez KE w sprawozdaniu krajowym (ang. *Country report*).

W związku z nowymi wytycznymi, zaszła konieczność modyfikacji dotychczasowej struktury dokumentu.

Obecnie, KPR 2016/2017 w rozdziale 3 odpowiada na główne wyzwania określone przez KE w „Sprawozdaniu krajowym Polska 2016”, które zostało opublikowane 26 lutego br.

Następnie, w rozdziale 4 przedstawiono główne działania podejmowane przez Polskę na rzecz realizacji celów krajowych strategii „Europa 2020”.

KPR 2016/2017 prezentuje również zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych oraz Parlamentu RP w cykl Semestru Europejskiego oraz ich udział w pracach nad KPR. Przy Ministrze Rozwoju działa Międzyresortowy Zespół do spraw Strategii „Europa 2020” (dalej Zespół), stanowiący organ opiniotwórczo-doradczy Prezesa Rady Ministrów. W jego skład, obok przedstawicieli administracji rządowej, wchodzi również partnerzy społeczno-gospodarczy, co ma służyć promocji strategii „Europa 2020” oraz wzmocnieniu współpracy różnych środowisk i współodpowiedzialności za jej realizację. Instytucjonalny proces aktualizacji KPR oraz zaangażowanie interesariuszy w proces Semestru europejskiego został przedstawiony w rozdziale 5 oraz załączniku nr 3.

Dokument przedstawia również podejmowane przez Polskę działania na rzecz realizacji przyjętych przez Radę UE zaleceń dla Polski z lipca 2015 r., tzw. *country specific recommendations* (CSR). W związku z tym, że w 2015 r. Polska otrzymała zdecydowanie mniej szczegółowych zaleceń niż to miało miejsce w latach poprzednich oraz biorąc pod uwagę ich charakter – w opinii Polski w niewielkim stopniu odnoszą się one do podstawowych celów strategii „Europa 2020” – stan realizacji zaleceń przedstawiono w załączniku nr 1.¹

Jak dotychczas, KPR 2016/2017, wraz z Programem Konwergencji Aktualizacja 2016 uwzględniają priorytety zawarte w Rocznej Analizie Wzrostu Gospodarczego, które w 2016 r. są analogiczne do priorytetów z roku poprzedniego, tj. oparcia polityki gospodarczej i społecznej UE na trzech głównych filarach: 1) wzroście inwestycji, 2) kontynuowaniu reform strukturalnych, 3) odpowiedzialnej polityce budżetowej.

Przy przygotowaniu KPR 2016/2017 brano również pod uwagę rolę, jaką KPR odgrywa w mechanizmach realizacji unijnej polityki spójności w ramach perspektywy finansowej na lata 2014-2020. Z jednej strony środki pochodzące z polityki spójności stanowią istotne źródło finansowania zadań zapisanych w KPR, a z drugiej strony zobowiązania Polski przyjęte w KPR, a także konieczność realizacji CSR zostały uwzględnione w Umowie Partnerstwa przy podejmowaniu decyzji odnośnie do kierunków działań w ramach poszczególnych celów tematycznych EFSI.

---

¹ Załącznik nr 1 nie uwzględnia podsumowania realizacji CSR1 – taka informacja znajduje się w aktualizacji Programu Konwergencji 2016.

2. Scenariusz makroekonomiczny

W 2015 roku PKB zwiększył się realnie o 3,6%. Głównym czynnikiem wzrostu pozostał popyt krajowy, choć jego dynamika była niższa od tej zanotowanej w 2014 r. Był to w głównej mierze efekt spowolnienia tempa wzrostu inwestycji, ujemnego wkładu zapasów oraz – w mniejszym stopniu – słabszego tempa wzrostu spożycia publicznego. Dynamika eksportu była wyższa od dynamiki importu, co przełożyło się na dodatni wkład eksportu netto we wzrost PKB.

Przyspieszeniu wzrostu gospodarczego w Polsce sprzyjała dalsza poprawa koniunktury w krajach UE (tempo wzrostu PKB w UE w 2015 r. przyspieszyło do 1,9%, z 1,4% rok wcześniej). Jednocześnie obserwowany był dalszy wzrost importu UE, głównego indykatora popytu na polskie towary i usługi, który w 2015 r. wyniósł 5,7%, wobec 4,7% rok wcześniej. Wzrost importu UE, a także importu pozostałych krajów rozwiniętych i innych krajów rozwijających się i w efekcie wzrost polskiego eksportu na te rynki, skompensował spadek eksportu z Polski na rynki wschodnie.

Poprawa dynamiki aktywności gospodarczej w 2015 r. znalazła odzwierciedlenie w dalszej poprawie sytuacji na rynku pracy. Liczba pracujących wzrosła o 1,4%. Stopa bezrobocia obniżyła się do 7,5% z 9,0% rok wcześniej, a współczynnik aktywności zawodowej ustabilizował się na poziomie 56,2%.

Poprawa sytuacji na rynku pracy, przy spadku cen towarów i usług konsumpcyjnych, wpłynęła na wzrost dynamiki realnej dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych i w efekcie przyspieszenie tempa wzrostu konsumpcji gospodarstw domowych (do 3,1% z 2,6% rok wcześniej). Wzrostowi konsumpcji sprzyjały również poprawa nastrojów konsumentów oraz dynamiki kredytów konsumpcyjnych. W 2015 roku tempo wzrostu nakładów inwestycyjnych spowolniło do 5,8% z 10,0% w 2014 r., co było m.in. efektem niższej dynamiki inwestycji w sektorze instytucji rządowych i samorządowych. Mimo spowolnienia dynamika inwestycji była wyższa od dynamiki PKB, a wzrostowi inwestycji sprzyjały relatywnie wysoka konkurencyjność kosztowa polskich firm, ich stabilna pozycja finansowa oraz rekordowo niskie stopy procentowe (spadek kosztów finansowania).

Utrzymująca się w gospodarce polskiej ujemna luka produktowa, niskie oczekiwania inflacyjne oraz słaba presja kosztowa spowodowały, że w 2015 r. na niskim poziomie utrzymywała się inflacja bazowa. Średnio w roku wyniosła ona tylko 0,3% i była znacząco poniżej dolnej granicy dopuszczalnego odchylenia od celu inflacyjnego NBP. Ogólny wskaźnik inflacji okazał się jeszcze niższy, średnio w całym 2015 roku CPI obniżył się o 0,9% względem 2014 r. W znacznym stopniu wynikało to z szoków podażowych na rynku energetycznym i na rynku produktów rolnych. Wobec wydłużania się okresu deflacji oraz znacznego wzrostu ryzyka pozostawania inflacji poniżej celu w średnim okresie Rada Polityki Pieniężnej (RPP) obniżyła w marcu 2015 r. stopy procentowe o 0,5 pkt proc. Stopa referencyjna została zredukowana do nowego rekordowo niskiego poziomu 1,5%.

Stabilny wzrost eksportu przy spadku dynamiki importu przełożył się w 2015 r. na wzrost nadwyżki handlowej. Spadek cen surowców energetycznych sprawił ponadto, że korzystne zmiany salda w ujęciu realnym zostały dodatkowo wzmocnione przez pozytywny wpływ terms of trade, tj. wyższą – w ujęciu złotowym – dynamikę cen eksportu niż importu. W efekcie łączna nominalna nadwyżka w handlu towarami i usługami w relacji do PKB osiągnęła rekordowy poziom 2,8%. Głównym źródłem nierównowagi zewnętrznej pozostało ujemne saldo dochodów pierwotnych, odzwierciedlające w głównej mierze dochody nierezydentów z inwestycji bezpośrednich, jak również, choć w mniejszym stopniu, dochody nierezydentów z tytułu inwestycji portfelowych. W efekcie deficyt rachunku bieżącego w 2015 r. zmniejszył się do jedynie 0,2% PKB. Nierównowaga zewnętrzna polskiej gospodarki była z dużą nadwyżką finansowana przez napływ kapitału długookresowego, tj. nadwyżkę rachunku kapitałowego, na którym klasyfikowany jest przede wszystkim napływ środków z europejskich funduszy strukturalnych i dodatnie saldo inwestycji bezpośrednich.

W 2015 r. kurs złotego był determinowany głównie przez czynniki globalne. Po przejściowym osłabieniu w styczniu, wywołanym decyzją szwajcarskiego banku centralnego o zaprzestaniu obrony kursu EUR/CHF, złoty systematycznie umacniał się do euro, osiągając w połowie kwietnia

najmocniejszy poziom w roku w wysokości 3,97. Polską walutę wspierało w tym okresie rozpoczęcie programu luzowania ilościowego przez Europejski Bank Centralny oraz deklaracja RPP o zakończeniu cyklu łagodzenia polityki pieniężnej. W kolejnych miesiącach kurs złotego do euro kształtował się w trendzie wzrostowym. Presję na złotego wywierały początkowo rosnące obawy o niewypłacalność Grecji, a następnie niepewność co do perspektyw chińskiej i światowej gospodarki. Ostatni kwartał 2015 r. charakteryzował się względną stabilizacją kursu złotego do euro, przerwana w grudniu przez znaczne, choć tylko chwilowe osłabienie polskiej waluty (kurs EUR/PLN wzrósł do 4,37). Średnio w 2015 r. kurs złotego kształtował się na poziomie 4,18 EUR/PLN oraz 3,77 USD/PLN.

Zimowe prognozy Komisji Europejskiej dotyczące kondycji ekonomicznej głównego partnera handlowego Polski, jakim jest UE, wskazują na spowolnienie popytu zagranicznego na polskie towary. Komisja Europejska przewiduje wprawdzie, że tempo wzrostu PKB w UE w 2016 r. pozostanie na poziomie z 2015 r. (1,9%), a w 2017 r. lekko przyspieszy do 2,0%, jednak tempo wzrostu importu UE latach 2015-16 wyniesie odpowiednio 5,1% i 5,5%, czyli poniżej 5,7% wzrostu z 2015 r. Przyjęto, że w kolejnych latach tempo wzrostu PKB i importu UE będzie powracać do długookresowej średniej, co oznacza, że realny wzrost PKB wyniesie 1,8% w 2018 r. i 1,6% w 2019 r., przy realnym tempie wzrostu importu odpowiednio na poziomie 5,0% i 4,6%.

Pomimo słabnącej dynamiki popytu zewnętrznego, realny wzrost PKB w Polsce będzie przyspieszał, m.in. w związku z oczekiwanym przyspieszeniem wydatkowania środków unijnych, co będzie determinować ścieżkę wzrostu inwestycji publicznych. Wprawdzie w 2016 r., podobnie jak w roku ubiegłym, udział inwestycji publicznych w PKB nieznacznie zmniejszy się (o 0,1 pkt. proc), ale już w 2017 r. udział ten wzrośnie do 4,6%, by w kolejnych latach wynieść średnio do 4,7%.

Zakłada się, że w horyzoncie prognozy do 2019 r., współczynnik aktywności zawodowej (według metodologii BAEL, grupa wiekowa 15 lat i więcej) zwiększy się o ok. 0,3 pkt. proc. wobec poziomu z 2015 r. Równocześnie oczekuje się, że w 2016 r. liczba osób pracujących wzrośnie o 1,0% oraz będzie rosła o ok 0,4% rocznie w latach 2017-19. W efekcie oczekujemy spadkowego trendu stopy bezrobocia do 5,5% w 2019 r.

Uwzględniając tendencje na rynku pracy, wzrost wynagrodzeń w gospodarce oraz dodatkowe wsparcie dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych w związku z realizacją programu Rodzina 500 plus, oczekuje się, że w 2016 r. realny wzrost spożycia prywatnego przyspieszy do 4,0%, pomimo spodziewanego wzrostu dobrowolnej stopy oszczędności. W kolejnych latach realne tempo wzrostu konsumpcji wyniesie odpowiednio 4,1% w 2017 r. i po 3,8% w latach 2018-19. Realny wzrost spożycia publicznego wyniesie 3,4% w 2016 r., 2,4% w 2017 r. i następnie po 2,6% w latach 2018-19.

Utrzymująca się wysoka konkurencyjność cenowa polskich produktów pozwala osiągać firmom stosunkowo wysokie wskaźniki rentowności ze sprzedaży pomimo relatywnie niekorzystnej sytuacji w otoczeniu zewnętrznym, co sprzyja odbudowie udziału inwestycji prywatnych po silnym spadku w latach 2009-10. W okresie objętym prognozą przewiduje się kontynuację tendencji odbudowy popytu inwestycyjnego sektora prywatnego. W 2016 r. inwestycje prywatne zwiększą się realnie o 6,0%, by w kolejnych latach rosły średnio w tempie 7,3%, przy czym oczekuje się, że wyraźne przyspieszenie tempa wzrostu tej kategorii ekonomicznej wystąpi w latach 2018-19. Czynnikiem wspierającym wzrost popytu inwestycyjnego sektora prywatnego będą: utrzymujący się na relatywnie niskim poziomie koszt kapitału w związku z niskimi stopami procentowymi oraz działania Rządu nakierowane na transformację gospodarki polskiej w kierunku gospodarki opartej na wiedzy z innowacyjnym sektorem wytwórczym oraz nowoczesnym sektorem usług.

Oczekuje się, że w horyzoncie prognozy, podobnie jak w poprzednich 6-ciu latach, udział eksportu w PKB będzie się nadal zwiększał, choć już nieco wolniej. Realne tempo wzrostu eksportu będzie utrzymywać się średnio powyżej tempa wzrostu rynków eksportowych i wyniesie średnio ok 5,4% w okresie 2016-2019.

Głównym źródłem nierównowagi zewnętrznej pozostanie deficyt dochodów pierwotnych będący odzwierciedleniem ujemnej międzynarodowej pozycji inwestycyjnej netto polskiej gospodarki. W

kolejnych latach prognozy na rachunku bieżącym bilansu płatniczego pojawi się deficyt, który stopniowo będzie się pogłębiać i wyniesie odpowiednio 0,7% w 2017 r., 1,2% w 2018 r. oraz 1,7% w 2019 r. Oczekuje się, że do 2019 r. deficyt ten będzie z nadwyżką finansowany napływem kapitału długookresowego, tj. środkami klasyfikowanymi na rachunku kapitałowym (głównie europejskimi funduszami strukturalnymi) i zagranicznymi inwestycjami bezpośrednimi.

Podsumowując, oczekiwania dotyczące kształtowania się składowych PKB pozwalają przewidywać, że wzrost gospodarczy w Polsce w 2016 r. wyniesie 3,8%, czyli 0,2 pkt. proc. powyżej poziomu z 2015 r. Podstawowym czynnikiem wzrostu pozostanie prywatny popyt krajowy. Prognozuje się, że w kolejnych latach realne tempo wzrostu PKB będzie stopniowo przyspieszać i wyniesie 3,9% w 2017 r., 4,0% w 2018 r. i 4,1% w 2019 r.

W całym prognozowanym okresie oczekiwane jest utrzymanie się tendencji aprecjacyjnej złotego, przy czym z uwagi na osłabienie złotego wobec euro z początku br., średnioroczny kurs PLN/EUR w 2016 r. będzie nieco słabszy niż w roku ubiegłym. W przypadku inflacji prognozuje się, że po okresie deflacji w 2015 r., również w roku bieżącym presja inflacyjna będzie bardzo ograniczona. Prognozuje się, że w 2016 r. ceny towarów i usług konsumpcyjnych w Polsce spadną średnio o 0,4% w stosunku do w 2015 r. W latach kolejnych wskaźnik CPI będzie stopniowo powracał w okolice środka dopuszczalnych w ramach prowadzonej polityki pieniężnej wahań.

Tabela 1. Oczekiwane kształtowanie się podstawowych wielkości makroekonomicznych w najbliższych latach

Kategoria	2015	2016	2017	2018	2019
PKB w ujęciu realnym, wzrost w %	3,6	3,8	3,9	4,0	4,1
Eksport	6,8	6,0	5,5	5,2	5,1
Import	6,3	6,6	6,4	6,0	5,8
Spożycie prywatne	3,0	4,0	4,1	3,8	3,8
Spożycie publiczne	3,4	3,4	2,4	2,6	2,6
Nakłady brutto na środki trwałe, wzrost w %	5,8	4,7	6,7	7,3	7,6
PKB w cenach bieżących, mld PLN	1789,7	1863,2	1966,8	2083,9	2218,9
Średnioroczny wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych, w %	-0,9	-0,4	1,3	1,8	2,2
Pracujący ² , wzrost w %	1,4	1,0	0,5	0,4	0,4
Stopa bezrobocia ³ , w %	7,5	6,6	6,2	5,8	5,5

² Pracujący przeciętnie według BAEL (15 lat i więcej).

³ Zharmonizowana stopa bezrobocia, zgodna z definicją Eurostatu

3. Główne wyzwania gospodarczo-społeczne określone w „Sprawozdaniu krajowym Polska 2016”

Opublikowane 26 lutego 2016 r. *Sprawozdanie krajowe Polska 2016* stanowi istotny element dialogu pomiędzy Komisją Europejską i Polską. KE zawarła w nim swoją ocenę bieżącej sytuacji gospodarczej, wyzwań, jakie stoją przed Polską w średnim okresie, oraz zaprezentowała opinię nt. postępów w realizacji Zaleceń z 2015 r. oraz celów Strategii Europa 2020.

Komisja Europejska podsumowując ogólną sytuację gospodarczo-społeczną Polski, definiuje **Główne wyzwanie dla naszego kraju:**

„Polska osiągnęła stadium rozwoju gospodarczego, w którym przyrosty wydajności i trwałe wzrost są trudniejsze do osiągnięcia. Chociaż polska gospodarka odnotowywała stałe postępy w ciągu ostatniego dwudziestolecia, to zmniejszanie luki dochodowej dzielącej ją od unijnej średniej staje się coraz trudniejsze. Osiąganie przyrostów wydajności jest trudniejsze na jej obecnym etapie rozwoju, o czym świadczy spowolnienie tempa wzrostu łącznej produktywności czynników produkcji. Ponadto, w świetle niekorzystnych perspektyw demograficznych zatrudnienie ma tylko ograniczony wpływ na potencjał wzrostu gospodarczego Polski. W efekcie średnio- i długoterminowe perspektywy gospodarcze Polski zależą od zdolności gospodarki do przestawienia się z produkcji stosunkowo mało zaawansowanych technologicznie towarów na wytwarzanie bardziej zaawansowanych produktów i usług.”

Powyższe stwierdzenie pokrywa się z diagnozą rządu co do strukturalnych uwarunkowań przyszłego rozwoju Polski, która musi przede wszystkim uniknąć 5 pułapek rozwojowych – pułapki średniego dochodu, pułapki braku równowagi, pułapki przeciętnego produktu, pułapki demograficznej, pułapki słabości instytucjonalnej. Konsekwencją takiego sposobu postrzegania jest przyjęcie przez rząd „Planu na rzecz odpowiedzialnego rozwoju”, którego podstawowym celem ma być budowa silnego przemysłu, spójne i kompleksowe inwestycje oraz sprzyjające otoczenie instytucjonalno-prawne dla powstawania, wzmocnienia i ekspansji zagranicznej polskiego biznesu. Plan wyznacza pięć priorytetów: (1) Reindustrializacja, (2) Rozwój innowacyjnych firm, (3) Kapitał dla rozwoju, (4) Ekspansja zagraniczna oraz (5) Rozwój społeczny i terytorialny.

W celu zapewnienia odpowiedniej efektywności interwencji funduszy UE 24 lutego br. Rząd przyjął „Plan działań na rzecz zwiększenia efektywności i przyspieszenia realizacji programów Umowy Partnerstwa 2014-2020”.

Polska będzie w większym stopniu wykorzystywać inteligentne specjalizacje, zachęcać przedsiębiorców do ściślejszej współpracy, tworząc w ten sposób klastry. Kluczowe dla powodzenia tego procesu jest również zacieśnienie współpracy nauki z biznesem oraz zwiększenie wsparcia finansowego dla start-up’ów oraz sektora MŚP. Uruchomione zostaną nowe instrumenty, takie jak: Fundusz Gwarancyjny dla rozwoju innowacyjności MŚP oraz Program „Start in Poland”. (*szerzej na temat wspierania innowacyjności w rozdziale 4.2, w którym przedstawiono aktualne działania na rzecz realizacji celu B+R*).

Istotnym wyzwaniem dla Polski, dostrzeżonym również w Sprawozdaniu krajowym, pozostaje kształt i efektywność polityki społecznej. Pomimo realizacji pierwotnie zaplanowanego krajowego celu w obszarze przeciwdziałania zjawiskom ubóstwa i wykluczenia społecznego, Polska nie rezygnuje z działań mających na celu poprawę sytuacji w tym zakresie (*szerzej na ten temat w rozdziale 4.5.*).

Pozostałe kluczowe wyzwania Polski, określone w Sprawozdaniu krajowym⁴ można podzielić na trzy podstawowe kategorie: (I) wyzwania, które zasadniczo dzielimy, (II) wyzwania, które dzielimy, choć nie bez zastrzeżeń oraz (III) obszary, w których niezbędna jest dodatkowa dyskusja.

(I) Wyzwania, które zasadniczo dzielimy

- 1) Polska zgadza się, że jednym z najważniejszych wyzwań pozostaje **poprawa warunków dla prowadzenia biznesu**. Jednym z priorytetów rządu jest stworzenie polskim przedsiębiorcom warunków zwiększania skali działalności tak, aby małe firmy mogły stawać się średnimi, średnie dużymi, a duże osiągały zdolność do globalnej konkurencji. Musi to oznaczać przede wszystkim eliminację regulacyjnych i biurokratycznych barier w codziennym funkcjonowaniu polskich firm. W tym celu zainicjowana została:
  - **zmiana Kodeksu postępowania administracyjnego** – nastąpi uporządkowanie reguł nakładania administracyjnych kar pieniężnych – ich celem jest zapewnienie jednolitych standardów traktowania przedsiębiorców i obywateli oraz wymierzania kar racjonalnych i adekwatnych do popełnionego naruszenia przepisów. Prace na etapie rządowym powinny rozpocząć się jeszcze w I połowie 2016 r.
  - **zmiana ustawy o swobodzie działalności gospodarczej** – uporządkowanie kontroli działalności gospodarczej – celem jest zapewnienie racjonalnego wyważenia interesu przedsiębiorcy i interesu publicznego, a tym samym wzmocnienie zasady zaufania obywatela do państwa. Prace na etapie rządowym powinny rozpocząć się jeszcze w I połowie 2016 r.
  - **ustanowienie nowej „Konstytucji dla przedsiębiorców”** – ustanowienie fundamentalnych zasad prowadzenia działalności gospodarczej, w tym relacji z urzędami. Ograniczenie barier prawnych dla przedsiębiorców i uproszczenie rejestracji działalności. Prace na etapie rządowym powinny rozpocząć się w II połowie 2016 r.
- 2) Polska będzie dążyć do **poprawy funkcjonowania administracji publicznej**, zarówno w kontaktach państwo – obywatel, jak i państwo – przedsiębiorca.
  - Rząd dostrzega potencjał rozwojowy firm w zmianie podejścia administracji publicznej w odniesieniu do polityki zakupowej. Trwają prace nad **projektem zmian w ustawie o zamówieniach publicznych**, który zakłada: odejście od kryterium najniższej ceny, uwzględnienie na etapie zakupu kosztów eksploatacji, ułatwienia dla małych i średnich firm, punkty za innowacyjność oraz klauzule społeczne i promujące stabilne miejsca pracy.
  - Zdając sobie sprawę z tego, że Polska ma jeden z niższych w UE wskaźników interakcji on-line między organami administracji publicznej a obywatelami, opracowano dokument **„Kierunki działań strategicznych Ministra Cyfryzacji w obszarze informatyzacji usług publicznych”**. Określa on działania, jakie ministerstwo ma zamiar podjąć, aby uporządkować obecny chaos kompetencyjny, nadrobić w tym zakresie zaległości i doprowadzić do sytuacji, że każdy obywatel, organizacja czy przedsiębiorca będzie mógł w prosty sposób załatwić drogą elektroniczną dowolną sprawę na styku z administracją publiczną. Dla realizacji celów wskazanych w tym dokumencie Polska będzie kontynuować działania na rzecz utrzymania i doskonalenia systemu ePUAP, w tym - rozszerzanie systemu o nowe funkcjonalności - oraz rozpocznie budowę jednego portalu internetowego dla całej administracji rządowej, w którym obywatel czy przedsiębiorca szybko odnajdzie wszelkie potrzebne informacje nt. administracji rządowej oraz publicznych e-usług. Pozwoli to na poprawę efektywności działania administracji publicznej oraz zmniejszenie kosztów utrzymywania, zarządzania i budowania publicznych serwisów internetowych.

---

⁴ Ze względu na unikanie powtórzeń KPR nie odnosi się do kwestii związanych z **podatkami, polityką fiskalną oraz długookresową stabilnością finansów publicznych** – te zostaną przedstawione w Aktualizacji Programu Konwergencji (APK).

- Rząd realizuje również działania mające na celu poprawę efektywności usług oferowanych przez administrację podatkową:
    - Planowana jest reforma administracji podatkowej i celnej poprzez [utworzenie Krajowej Administracji Skarbowej](#) w ramach administracji rządowej. Zmieniona struktura składałaby się z jednolitych jednostek administracji skarbowej specjalizujących się w wykonywaniu zadań związanych z poborem i obsługą podatników oraz specjalizującą się w wykonywaniu zadań kontrolnych. Krajowa Administracja Skarbowa będzie odpowiedzialna za realizację wszystkich zadań związanych z poborem należności podatkowych i celnych. Podział poszczególnych zadań na poziomie lokalnym dokonywany będzie poprzez specjalizację poszczególnych jednostek i ustalanie właściwości miejscowej odpowiadającej rodzajowi tych zadań, potrzebom klientów administracji, ale także kierując się zasadą gospodarności i celowości. Jednostki administracji skarbowej na poziomie regionalnym będą zapewniały odpowiednią organizację pracy, zasoby finansowe oraz majątkowe, a przede wszystkim dobór odpowiednio wykształconej kadry, stosownie do ilości i rodzaju realizowanych procesów. Jednym z organów KAS będzie Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej, który poprzez wydawanie jednolitych interpretacji podatkowych oraz wspieranie podatników w stosowaniu przepisów prawa (infolinia KIS) będzie promował dobrowolne wypełnianie obowiązków podatkowych.
    - We wrześniu 2015 r. w urzędach skarbowych uruchomiono pierwszych 50 centrów obsługi, które oferują kompleksową obsługę oraz pomoc obywatelom nie tylko w sprawach podatkowych, ale także w zakresie ubezpieczeń społecznych oraz akcyzy niezależnie od właściwości miejscowej urzędu. Po pierwszych doświadczeniach nastąpi weryfikacja zakresu usług oferowanych obywatelom w powstających centrach usługi, jak również ilość i umiejscowienie tych centrów.
    - Ministerstwo Finansów prowadzi podatkowe akcje edukacyjne. Na 2016 r. zaplanowano 3 główne działania:
      - [Narodowa Loteria Paragonowa](#) - kontynuacja do 30 września 2016 r. W ciągu pierwszych 5 miesięcy trwania Narodowej Loterii Paragonowej, październik 2015 r. – luty 2016 r., zarejestrowano prawie 66 milionów paragonów fiskalnych. Ponadto – jak wynika z badań przeprowadzonych na zlecenie Ministerstwa Finansów, w ciągu ostatniego roku zmieniło się podejście do kwestii paragonów. Istotnie wzrósł odsetek respondentów deklarujących, że gdy nie otrzymują paragonu zawsze o niego proszą – wzrost z 7 do 31% przy zakupie towarów i z 5 do 28% przy płaceniu za usługi. Loteria potrwa do 30 września 2016 r.;
      - [Akcja Szybki PIT](#) – rozpowszechnienie informacji o możliwości składania deklaracji podatkowych drogą elektroniczną oraz uświadomienie podatnikom jakie korzyści płyną z terminowego i szybkiego składania deklaracji podatkowych;
      - [„Finansoaktywni. Misja: Budżet”](#) – projekt edukacyjny skierowany do gimnazjalistów.
- 3) Polska podziela tezę, że obecne regulacje inwestycyjno-budowlane, szczególnie na poziomie lokalnym, w tym te odpowiedzialne za **stan planowania przestrzennego**, nie są dostatecznie efektywne, a tym samym przyjazne dla procesów inwestycyjnych. Stąd, podjęto już działania prowadzące do opracowania kompleksowych rozwiązań – ustawy [kodeks urbanistyczno-budowlany](#), który ma zapewnić klarowność, czytelność i stabilność przepisów dotyczących procesów inwestycyjnych, z korzyścią dla jednostek samorządu terytorialnego, mieszkańców i inwestorów. Regulacja powinna także przeciwdziałać dotychczas identyfikowanym słabościom czy problemom (jak np. chaos przestrzenny czy niewystarczająca przejrzystość procedur planistycznych i budowlanych). Projekt ustawy ma być gotowy w IV kwartale 2016 r.

(II) Wyzwania, które podzielamy, choć nie bez zastrzeżeń:

- 1) Dostrzegając wagę wyzwań, jakie stoją przed **transportem kolejowym**, Polska jest rozczarowana odnotowaniem przez KE bardzo niewielkich postępów w zakresie realizacji CSR 4 dot. usuwania barier dla inwestycji w sektorze kolejowym. Polska w ostatnich latach przeprowadziła szereg zmian legislacyjnych oraz organizacyjnych (u zarządcy infrastruktury – PKP PLK) skutkujących co raz lepszym (co jest już widoczne) przygotowaniem, a następnie prowadzeniem procesu inwestycyjnego, o czym KE była informowana niejednokrotnie, a ostatnio podczas styczniowej misji w Warszawie. Nie zostało to zauważone w dokumencie KE. Strona rządowa we współpracy z PKP PLK SA analizuje dodatkowe możliwe działania w celu usprawnienia procesu inwestycyjnego na każdym jego etapie. Przewiduje się prowadzenie działań w zakresie ograniczenia procedur i delegowania decyzyjności wraz z uprawnieniami finansowymi na niższy poziom zarządzania co pozwoli na większą elastyczność i sprawne reagowanie na problemy w realizacji projektów. [Przywrócono funkcjonowanie Forum Inwestycyjnego](#) – platformy dialogu z wykonawcami inwestycji kolejowych. Celem Forum jest wypracowanie np. dokumentów bazowych, których wdrożenie do stosowania pozwoli na sprawniejszą współpracę z wykonawcami na etapie realizacji poszczególnych projektów.
- 2) Polska istotnie posiada **duży udział umów na czas określony w zatrudnieniu**. Często ich stosowanie jest nadużywane, szczególnie wobec grup o relatywnie słabszej pozycji na rynku pracy. W zakresie ograniczania segmentacji na rynku pracy wiele zostało zrobione, co podkreśla samo „Sprawozdanie”. Ponadto, rząd planuje dalsze zmiany – wprowadzenie minimalnej stawki godzinowej na poziomie 12 zł dla wykonujących pracę na podstawie określonych umów cywilnoprawnych oraz wzmocnienie kompetencji Państwowej Inspekcji Pracy ([szerzej na ten temat w rozdziale 4.1. cel w zakresie zatrudnienia](#)). Pewne wątpliwości budzi stwierdzenie KE, że jedną z przyczyn segmentacji jest „sztywność kodeksu pracy”. Badanie stopnia restrykcyjności regulacji w zakresie ochrony pracy prowadzone jest przez OECD, która na podstawie analizy 21 zmiennych wylicza syntetyczny wskaźnik dla poszczególnych krajów. Według tego badania, stopień ochrony pracownika zatrudnionego na czas nieokreślony przed indywidualnym lub zbiorowym wypowiedzeniem w Polsce pozostaje nieznacznie wyższy od średniej dla wszystkich państw OECD (wskaźniki wynoszą odpowiednio: 2,39 i 2,29). Tym niemniej, dostrzega się potrzebę dalszej dyskusji na temat kompleksowych zmian dotyczących regulowania stosunków pracy. Rząd zamierza w tym celu powołać [komisję kodyfikacyjną prawa pracy](#).
- 3) Istotnym wyzwaniem dla Polski jest przeciwdziałanie niekorzystnym **trendom demograficznym**. Tym niemniej, rozwiązanie problemu widzimy przede wszystkim w zmianie struktury wiekowej populacji. Wskaźniki urodzeń w przeliczeniu na jedną kobietę dla Polski pozostają jednymi z najniższych w Unii Europejskiej. Stąd, jednym z działań rządu jest [Program Rodzina 500+](#), który zakłada przekazanie 500 zł miesięcznie na każde drugie i kolejne dziecko w rodzinie, a w przypadku rodzin uboższych – już na pierwsze dziecko ([efekty makroekonomiczne i społeczne Programu Rodzina 500+ zostały przedstawione w załączniku nr 2](#)). Polska powinna też zmierzać do wzrostu aktywności zawodowej obywateli oraz wzrostu wskaźnika zatrudnienia ([działania w tym zakresie zostały szerzej opisane w rozdziale 4.1.](#)) Natomiast w zakresie aktywności zawodowej osób starszych należy podkreślić, że prawo do emerytury po osiągnięciu określonego wieku nie oznacza, że wszyscy skorzystają z tej możliwości zaraz po jego ukończeniu. W zależności od sytuacji osobistej, rodzinnej, zdrowotnej czy też zawodowej każdy będzie mógł podjąć decyzję o momencie zakończenia aktywności zawodowej i skorzystania z tego prawa. Należy wziąć pod uwagę, że już niedługo w wieku około emerytalnym znajdą się osoby, których kwalifikacje i predyspozycje do funkcjonowania na rynku pracy będą inne niż obecnego pokolenia 60-latków. Osoby te będą miały większą skłonność do kontynuowania zatrudnienia, gdyż w coraz większym stopniu będą zdawały sobie

sprawę z faktu, że dłuższy okres zatrudnienia i opłacania składek będzie wpływał korzystnie na wysokość ich przyszłych świadczeń emerytalnych.

- 4) Polska co do zasady podziela tezę, iż zmiany w **szkolnictwie wyższym są konieczne** w świetle niekorzystnych trendów demograficznych, które skutkują spadkiem liczby studentów i – w konsekwencji – problemami finansowymi uczelni, oraz wyzwań odnoszących się do jakości i przydatności kształcenia. W związku z tym podejmowane są następujące działania:
- we współpracy ze środowiskiem akademickim przygotowywane są zmiany legislacyjne, które usprawnią **proces zewnętrznej oceny jakości kształcenia**, który w dużo większym stopniu będzie służyć doskonaleniu jakości (quality enhancement) niż formalnej kontroli. Założenia zmian w tym zakresie zostały przyjęte w lutym 2016 r. przez Radę Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Zmiany przepisów mające na celu odbiurokratyzowanie Krajowych Ram Kwalifikacji oraz systemu oceny jakości przewidywane są już na 2016 r.
  - Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego podjęło prace nad **założeniami nowej ustawy o szkolnictwie wyższym**, która ma być uproszczona względem aktualnie obowiązującej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i jednocześnie odpowiadać na kluczowe wyzwania dla polskiego systemu szkolnictwa wyższego. Założenia obejmą: system szkolnictwa wyższego, ustrój jednostek w *systemie* szkolnictwa wyższego i zarządzanie nimi, finanse i mienie jednostek w systemie szkolnictwa wyższego, system oceny jakości oraz sprawy dotyczące studiów, studentów, doktorantów i absolwentów. Przyjęta formuła – opracowanie przez trzy zespoły badawcze projektów założeń oraz przeprowadzenie przez nie konsultacji ze środowiskiem akademickim – zapewni zaangażowanie interesariuszy w tworzenie nowych przepisów prawa już na etapie prac koncepcyjnych. Zakończenie realizacji zadań finansowanych w ramach przedsięwzięcia powinno nastąpić do 31 stycznia 2017 r.
  - kontynuowane są działania na rzecz podnoszenia jakości i przydatności kształcenia na poziomie wyższym (*szerzej na ten temat w rozdziale 4.4. w którym przedstawiono aktualne działania na rzecz realizacji celu w zakresie edukacji*).

Ponadto, w opinii Polski w *Sprawozdaniu...* nie dostrzeżono zmian wprowadzanych w szkolnictwie wyższym w ostatnim czasie mających na celu lepsze dopasowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy. Obejmowały one zarówno zmiany o charakterze legislacyjnym (m.in. wprowadzenie profilu praktycznego, wiążącego się z koniecznością zaangażowania pracodawców i praktyków w kształtowanie programów kształcenia i prowadzenie zajęć, włączenie pracodawców do systemu oceny jakości kształcenia, wprowadzenie podstaw prawnych dla centralnego systemu monitorowania karier zawodowych absolwentów oraz potwierdzania efektów uczenia się), jak i programy realizowane z wykorzystaniem środków europejskich (m.in. Program Rozwoju Kompetencji, konkurs „Akademickie Biura Karier”). Informacje na temat działań Polski w tym zakresie są regularnie przekazywane Komisji Europejskiej i były dotychczas zauważane (np. w Monitorze ET 2020). Ponadto, o ile kwestia umiędzynarodowienia jest rzeczywiście wyzwaniem dla polskiego systemu szkolnictwa wyższego, zdziwienie budzi nieodnotowanie w sprawozdaniu ponad trzykrotnego wzrostu odsetka studentów zagranicznych w ogólnej liczbie studentów w ciągu zaledwie pięciu lat (2009 - 0,89%; 2014 - 3,14%, według danych GUS).

(III) W Sprawozdaniu krajowym ujęte zostały również oceny, których Polska nie podziela lub niezbędne wydają się dodatkowe wyjaśnienia. Należą do nich:

- 1) **Dostępność wychowania przedszkolnego i rozpoczęcia edukacji w szkole podstawowej.** KE stwierdza m.in. „*Wiek objęcia obowiązkiem szkolnym został niedawno podniesiony z sześciu do siedmiu lat. Ta zmiana prawdopodobnie wpłynie na dostępność wychowania przedszkolnego i popyt na nie, ponieważ sześciolatki będą musiały pozostać w przedszkolu, zajmując miejsca, które mogłyby zostać przydzielone młodszym dzieciom, zaś obowiązkowe wychowanie*

przedszkolne dla pięcioletków zostanie zniesione. Te zmiany prawdopodobnie negatywnie wpłyną na dzieci z uboższych rodzin oraz na podaż siły roboczej.”

Polska podkreśla znaczenie wychowania przedszkolnego dla rozwoju psychofizycznego i społecznego dzieci. Obecnie wszystkie dzieci cztero- i pięcioletnie mają zapewnione miejsce realizacji wychowania przedszkolnego, a od 1 września 2017 r., także dzieci trzyletnie. Polityka w tym zakresie nie zmienia się, a ostatnie zmiany dot. obowiązku szkolnego nie wpływają na zmniejszenie uczestnictwa w wychowaniu przedszkolnym w Polsce. Od 1 września 2016 r. dzieci 6-letnie będą zobowiązane do korzystania z rocznego przygotowania przedszkolnego. Dziecko, które w danym roku kalendarzowym kończy 6 lat może także, na wniosek rodziców, rozpocząć naukę w szkole podstawowej. Organizacja wychowania przedszkolnego należy do zadań własnych gminy, które otrzymują na to zadanie dotację celową z budżetu państwa na każde dziecko. W związku z przeprowadzoną zmianą dotyczącą przywrócenia wieku rozpoczynania obowiązku szkolnego do 7 lat, [dotacja na dziecko w przedszkolu została zwiększona](#), a w ustawie budżetowej na rok 2016 powiększono kwotę rezerwy celowej budżetu państwa przeznaczonej na zwiększenie dostępności wychowania przedszkolnego o dodatkowe 84 mln zł, do 1 670 mln zł.

- 2) **System zabezpieczenia społecznego i opodatkowania rolników.** Od wielu lat KE wskazuje, że system KRUS jest główną przyczyną powolnych przemian na rynku pracy i aktywności zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich. Tymczasem taka sytuacja nie ma odzwierciedlenia w danych liczbowych. Liczba ubezpieczonych w KRUS w ostatnich 20 latach oscyluje w granicach 1,5 mln osób (w 2014r. – 1,43 mln), a liczba świadczeniobiorców od 1993 roku spadła z 2,05 mln osób do 1,20 mln osób w 2014 r. Poza tym środki wypłacane ubezpieczonym w ramach KRUS można traktować jako częściową rekompensatę dla rolniczych gospodarstw z nadwyżkami siły roboczej, dla której nie są stwarzane wystarczające możliwości zatrudnienia. Jednocześnie system KRUS chroni ich częściowo przed szerzej pojętym wykluczeniem społecznym. Potwierdza to starania rządu w zakresie tworzenia nowych pozarolniczych miejsc pracy, wspierania dostępności terytorialnej/transportowej obszarów wiejskich oraz tworzenia warunków dla mobilności zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich.

Należy zauważyć, że odsetek osób pracujących w rolnictwie systematycznie spada i obecnie wynosi ok. 12% (dane BAEL). W tej grupie, ubezpieczeni w KRUS stanowią ok. 61%, a wśród ludności aktywnej zawodowo w rolnictwie – blisko 54%. Co oznacza, że mimo możliwości objęcia ubezpieczeniem w KRUS około połowa osób aktywnych zawodowo w rolnictwie decyduje się na podjęcie pracy poza rolnictwem i tym samym zostaje objęta powszechnym systemem ubezpieczenia w ZUS. System ubezpieczeń społecznych dla rolników nie hamuje przechodzenia osób dotychczas związanych z rolnictwem na pozarolniczy rynek pracy. Przykładem tego jest możliwość (i) pozostawania w systemie ubezpieczenia społecznego rolników osób prowadzących jednocześnie działalność rolniczą i pozarolniczą, (ii) pozostawania w systemie osób prowadzących działalność rolniczą i pracujących na umowę zlecenie, (iii) czy instrumenty wspierające mobilność międzysektorową, ujęte w programach operacyjnych ([Szerzej na ten temat w rozdziale 4.1.](#))

W polskim rolnictwie istnieją rozwiązania dotyczące prowadzenia przez rolników ewidencji przychodów i rozchodów albo ksiąg rachunkowych. Obowiązek prowadzenia rachunkowości, po spełnieniu określonych kryteriów, wynika z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2013 r. poz. 330, z późn. zm.). Ponadto przepisy ustawy z dnia 9 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 699 i 1595) nałożyły na podatników prowadzących działy specjalne produkcji rolnej obowiązek rozliczania się z uzyskiwanych dochodów na podstawie prowadzonych ksiąg rachunkowych, jeżeli zgodnie z przepisami o rachunkowości są oni obowiązani do ich prowadzenia. Dodatkowo obowiązkiem prowadzenia ewidencji przychodów i rozchodów objęta została część beneficjentów działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata

2014-2020. Szacuje się, że rozwiązanie to w okresie 2014-2020 będzie dotyczyło ok. 130 tys. gospodarstw. Wprowadzenie pewnych standardów dla grupy gospodarstw korzystających z PROW i upowszechnienie wiedzy na temat ewidencji przychodów i rozchodów sprzyjać będzie przyszłemu wprowadzeniu systemu ewidencji w całym sektorze.

4. Realizacja celów krajowych strategii „Europa 2020”

Każdy podrozdział podzielony został na trzy części:

- 1) analizę realizacji celu krajowego na bazie dostępnych danych i aktualnych wskaźników oraz określenie głównych wyzwań,
- 2) podsumowanie głównych działań podjętych od momentu przyjęcia KPR 2015/2016,
- 3) część prezentującą działania zaplanowane na lata 2016/2017.

Każdemu działaniu został przypisany resort odpowiedzialny za realizację, harmonogram działań oraz szacunkowe skutki finansowe. Dane dotyczące skutków finansowych planowanych działań/interwencji stanowią szacunkowe wyliczenia ich potencjalnego wpływu. W zakresie roku 2016 szacunki te wynikają z ustawy budżetowej na rok 2016 lub zostały uwzględnione w planach finansowych realizatorów KPR na rok bieżący. Natomiast ostateczny poziom ich finansowania w 2017 r. wynikać będzie z ustawy budżetowej na rok 2017 oraz stosownych aktów prawnych. W przypadku działań będących na etapie projektów kwoty te nie stanowią zobowiązania do czasu ich oficjalnego zaakceptowania przez Radę Ministrów.

Należy również podkreślić, że działania przyporządkowane do konkretnego celu strategii mają do pewnego stopnia charakter umowny. Często mogą one wpływać bezpośrednio lub pośrednio na realizację więcej niż jednego celu.

4.1. Cel w zakresie zatrudnienia

Rok 2015⁵ przyniósł dalszą poprawę sytuacji na rynku pracy w Polsce. Liczba pracujących wzrosła w IV kwartale 2015 r. do 16.276 tys. osób. W 2015 r. do urzędów pracy napłynęło ponad 1,2 mln ofert pracy (o ponad 180 tys. więcej niż w 2014 r.), w tym niesubsydiowanych („rynkowych”) ofert pracy zgłoszonych przez pracodawców, których było 876,6 tys., tj. 22,8% więcej niż w 2014 r. Rosła również podaż pracy. Współczynnik aktywności zawodowej, głównie na skutek wzrostu aktywności zawodowej osób w wieku przedemerytalnym, wzrósł z 73,3% do 73,5% r./r. (w grupie wiekowej 20-64 lata). Przełożyło się to na wzrost wskaźnika zatrudnienia wśród osób w wieku 20-64 lata do poziomu 68,5%, o 1,1 p.proc. r./r. (dane za IV kwartał 2015 r.). Podobnie jak w poprzednim roku, wzrost wskaźnika zatrudnienia dotyczył zarówno młodszych, jak i starszych grup wiekowych, choć najsilniejszy był wśród osób w wieku 55-64 lata. Ponadto w 2015 r. kontynuowany był, zapoczątkowany od II kwartału 2013 r., szybki spadek bezrobocia. Według BAEL, stopa bezrobocia w Polsce w IV kwartale 2015 r. wyniosła 6,9%, wobec 9,1% dla całej Unii Europejskiej. Z kolei, według danych urzędów pracy, liczba bezrobotnych w grudniu 2015 r. wyniosła ok. 1,56 mln osób i była niższa niż rok wcześniej o ok. 262 tys. osób. Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu 2015 r. wyniosła 9,8% i była o 1,6 p.proc. niższa niż przed rokiem.

W przeciwieństwie do roku 2014 r. wzrostowi zatrudnienia towarzyszyły zmiany w strukturze rodzajowej kontraktów, polegające na stopniowym ograniczaniu udziału mniej stabilnych form zatrudnienia. Od III kwartału 2015 r. przyrost zatrudnienia wynikał wyłącznie ze zwiększenia liczby umów na czas nieokreślony (co nie zdarzyło się od 3 lat). Udział tej formy zatrudnienia w zatrudnieniu ogółem wzrósł do 72,1% (dane za IV kwartał 2015 r.). Jednocześnie spadał odsetek osób posiadających umowy na czas określony.

Pomimo tych niewątpliwie pozytywnych sygnałów, wzrost aktywności zawodowej oraz wzrost zatrudnienia pozostają wciąż jednymi z głównych wyzwań w Polsce, w szczególności w obliczu obserwowanych trendów demograficznych. Według najnowszej prognozy GUS dot. ludności rezydującej w Polsce, w latach 2015-2020 Polska może doświadczyć spadku populacji w wieku produkcyjnym o ok. 558 tys. osób, a w kolejnym pięcioleciu – o kolejne ok. 680 tys.

---

⁵ Jeśli nie oznaczono inaczej, dane pochodzą z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności.

Wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 20-64 lata ogółem w Polsce nadal pozostaje o 2,1 p.proc. niższy niż średnia dla UE-28 (dane Eurostat za III kwartał 2015 r.). Jeśli chodzi o wskaźnik zatrudnienia kobiet, to różnica ta jest większa i wynosi 3,2 p.proc., a w przypadku osób starszych ogółem (55-64 lata) – 8,4 p.proc.

Wysokie są również wskaźniki bezrobocia wśród ludzi młodych, pomimo znacznej poprawy sytuacji obserwowanej od kwietnia ubiegłego roku. Według danych BAEL, za IV kwartał 2015 r. stopa bezrobocia młodzieży (osoby poniżej 25 roku życia) w Polsce wyniosła 20,2%. Dalsza poprawa sytuacji zawodowej tej grupy wymaga kontynuowania działań zaplanowanych w ramach „Gwarancji dla Młodzieży”. Ponadto pozytywne skutki powinno przynieść wdrażanie szeregu działań na rzecz modernizacji systemów kształcenia i szkolenia, zarówno zawodowego, jak i ogólnego, oraz wzmacniania współpracy pomiędzy sektorem edukacji i biznesu, które zostały opisane w części dotyczącej realizacji celów strategii „Europa 2020” w zakresie edukacji.

Wyzwaniem pozostaje też aktywizacja osób trwale bezrobotnych. W końcu 2015 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 880,3 tys. bezrobotnych długotrwale. Stanowili oni 56,3% w stosunku do ogółu bezrobotnych. Długotrwale bezrobotni to grupa najtrudniejsza do aktywizacji. Są to głównie osoby o niskim poziomie wykształcenia i o kwalifikacjach niedopasowanych do potrzeb rynku pracy, często niemobilne, zniechęcone do poszukiwania pracy. Tym bardziej należy zaznaczyć, że w wyniku działań urzędów pracy, spadek bezrobocia w tej kategorii wyniósł w skali roku 16,5% (173,7 tys. osób), przy ogólnym spadku bezrobocia o 14,3%.

Segmentacja rynku pracy i wysoki odsetek umów na czas określony (27,9% w IV kwartale 2015 r.) nadal pozostaje wyzwaniem dla polskiego rynku pracy. Część z umów stosowanych na rynku pracy to umowy cywilnoprawne, które z uwagi na odrębne unormowania pozostają atrakcyjną alternatywą dla umów o pracę, choć należy podkreślić, że zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu warunków wykonywania pracy określonych w Kodeksie pracy nie jest dopuszczalne. W 2014 r. według szacunków GUS⁶ ok. 1,3 mln osób w gospodarce narodowej posiadało umowę zlecenia lub umowę o dzieło, nie posiadając przy tym zatrudnienia na podstawie stosunku pracy. W ramach badania modułowego BAEL⁷, pracę w nietypowych formach zatrudnienia w pierwszych trzech kwartałach 2014 r., zadeklarowało 1,1 mln osób, z czego dla 0,7 mln osób była to praca główna. Choć skala zjawiska pracy na umowach cywilno-prawnych wydaje się mniejsza niż dotąd zakładano, niewątpliwie znaczące rozpowszechnienie niestabilnych form zatrudnienia w Polsce ma negatywne konsekwencje społeczne (ubóstwo pracujących⁸), dla rynku pracy (niższa produktywność⁹), jak i gospodarcze (osłabienie popytu wewnętrznego, zaburzenie konkurencji, brak zachęt do innowacyjności¹⁰). O ile z punktu widzenia pracodawcy niższy koszt pracy ma niebagatelne znaczenie, o tyle w skali gospodarki utrzymanie niskich płac sprzyja petryfikowaniu modelu rozwoju, w którym konkurencyjność polskich produktów i usług na rynkach światowych opiera się głównie na niższych kosztach pracy. Odejście od tego modelu na rzecz innego – opartego o innowacje, warunkowane jest splotem wielu czynników, natomiast jednym z nich jest wzmocnienie presji na wzrost wynagrodzeń w gospodarce, a te pozostają relatywnie niskie. Udział całkowitych kosztów związanych z zatrudnieniem pracownika w PKB Polski wyniósł w 2014 r. 47,5% i był nie tylko niższy od

---

⁶ *Wybrane zagadnienia rynku pracy, GUS (2015)*. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy/wybrane-zagadnienia-ryнку-pracy-dane-za-2014-rok,9,3.html>

⁷ *Pracujący w nietypowych formach zatrudnienia, GUS (2016)*. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy/pracujacy-w-nietypowych-formach-zatrudnienia,11,1.html>

⁸ Umowa terminowa oznacza też z reguły niższe zarobki, szczególnie w Polsce, gdzie odsetek tzw. low-wage earners, pośród osób posiadających umowę czasową wynosi ponad 42% (dane Eurostat).

⁹ Osoby pracujące na umowach nietrwiałych mają często ograniczony dostęp do szkoleń pracowniczych przez co kapitał ludzki firm nie jest w pełni wykorzystany.

¹⁰ Nie można jednak stąd wyciągnąć wniosku, że każda z 1,3 mln osób powinna posiadać umowę o pracę.

średniej dla UE, która wynosi prawie 56%¹¹, ale spadł od 2005 r. o ok. 3 p. procentowych. Jest to niepokojące, zważywszy na fakt, że produktywność pracy¹² od 2005 r. wzrosła o blisko 24%.

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata (w %) ogółem w Polsce w latach 2010-2020¹³

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	64,3	64,5	64,7	64,9	66,5	67,7	68,4	69,1	69,7	70,4	71,0

Źródło: Dane dla lat 2010-2015 - na podstawie BAEL, GUS. Dla lat 2016-2020 – prognoza MRPIPS

Należy zauważyć, że wskaźnik zatrudnienia wzrasta szybciej niż przewiduje to ścieżka dojścia do celu krajowego. Według wstępnych danych za rok 2015 rzeczywisty wskaźnik jest o 0,6p.proc. wyższy od zakładanego (67,1%).

Główne działania podjęte od kwietnia 2015 r.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej kontynuowało realizację „Gwarancji dla młodzieży” w formule dwóch konkursów centralnych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER). Pierwszy z nich (Konkurs 1.3.1) zakładał wsparcie ponad 2800 osób młodych w wieku od 15 do 29 roku życia w ramach projektów dotyczących indywidualnej i kompleksowej aktywizacji zawodowo-edukacyjnej osób młodych (bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy, w tym w szczególności osób niezarejestrowanych w urzędzie pracy). Kolejne przedsięwzięcie (Konkurs 2.4.) przewidywało wypracowanie rekomendacji przez partnerstwa utworzone w ramach projektów (po jednym w każdym województwie), które mają być wykorzystane przez instytucje rynku pracy przy udzielaniu wsparcia osobom młodym znajdującym się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (zakończono ocenę merytoryczną projektów). Dnia 30 grudnia 2015 r. ogłoszono konkurs uzupełniający, bowiem w pierwszym naborze nie wpłynęły bądź nie przeszły pozytywnej oceny wnioski z następujących województw (7): kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, łódzkiego, śląskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego, zachodniopomorskiego.

W przypadku działań OHP, od września do grudnia 2015 r., finalizowano realizację następujących projektów: „Pomysł na siebie YEI i EFS” polegających m.in. na realizacji warsztatów aktywnego poszukiwania pracy, kursów przedsiębiorczości, indywidualnego wsparcia psychologicznego, kwalifikacyjnych kursów zawodowych oraz projektów „Równi na rynku pracy YEI i EFS”, w ramach których zapewniono m.in. indywidualne wsparcie psychologiczne, kursy prawa jazdy kat. B, grupowe i indywidualne zajęcia z prawnikiem czy treningi umiejętności społecznych.

W ramach wydłużonej do 30 czerwca 2016 r., realizacji projektu „Równi na rynku pracy YEI i EFS”, zakończono m.in. realizację działań w zakresie indywidualnego wsparcia klienta przez tutorów, realizację staży zawodowych u pracodawców, organizację zatrudnienia uczestników. Jednocześnie trzeba dodać, że realizacja „Gwarancji dla młodzieży” bazuje na działaniach aktywizacyjnych prowadzonych przez powiatowe urzędy pracy, programie pożyczkowym „Pierwszy biznes – Wsparcie w starcie”, a także na uruchamianych od początku 2015 r. konkursach regionalnych.

Ponadto, na rzecz wzrostu zatrudnienia osób młodych – 25 września 2015 r. przyjęto [nowelizację ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy](#), która umożliwiła wprowadzenie nowego

¹¹ (dane KE, baza AMECO).

¹² Eurostat real labour productivity per person employed

¹³ Ludność pracująca = osoby w wieku 15 lat i więcej, które w badanym tygodniu wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem oraz osoby, które formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, lub innych powodów), przy czym długość przerwy w pracy wynosiła do 3 miesięcy lub powyżej 3 miesięcy, ale osoby te były pracownikami najemnymi i w tym czasie otrzymywały co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia. (Źródło: GUS, BAEL)

narzędzia wspierania zatrudnia osób młodych poprzez refundację pracodawcom kosztów związanych z zatrudnieniem bezrobotnego do 30 roku życia. Pracodawca za zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy młodego pracownika przez 12 miesięcy otrzyma comiesięczny zwrot kosztów w wysokości nieprzekraczającej najniższego wynagrodzenia. Przez kolejne 12 miesięcy będzie miał za to obowiązek nadal zatrudniać w pełnym wymiarze czasu pracy takiego pracownika. Funkcjonowanie programu rozpisano na lata 2016-2018. W roku 2016 r. na refundację kosztów związanych z zatrudnieniem bezrobotnego do 30 roku życia zaplanowano 700 mln zł, co oznacza możliwość subsydiowania zatrudnienia dla ok. 30 tys. osób. Do końca 2018 r. całkowita liczba objętych Programem ma osiągnąć ok. 100 tys. osób do 30 roku życia.

Realizacja [zalecenia Rady ws. Integracji osób długotrwale bezrobotnych na rynku pracy](#) przebiega w oparciu o ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W ustawie tej przewidziane są mechanizmy współpracy publicznych służb zatrudnienia z ośrodkami pomocy społecznej. Współpraca odbywa się przede wszystkim w ramach Programu Aktywizacja i Integracja (PAI), w którym ośrodek pomocy społecznej może realizować zadania związane z integracją społeczną długotrwale bezrobotnych, oraz przy pracach społecznie użytecznych, do których kierowane są osoby bezrobotne korzystające z systemu zasiłków świadczonych przez ośrodek pomocy społecznej.

Aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu w 2015 r. objętych zostało 516,5 tys. bezrobotnych, w tym 51,5 tys. skorzystało z nowych form wsparcia, wprowadzonych nowelą ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Wykorzystywane instrumenty to: bon stażowy (w 2015 r. skorzystało z niego 2,1 tys. osób długotrwale bezrobotnych), bon szkoleniowy (w 2015 r. skorzystało z niego 1,1 tys. osób długotrwale bezrobotnych), skierowanie do agencji zatrudnienia w ramach zlecenia działań aktywizacyjnych (skorzystało 17,3 tys. osób długotrwale bezrobotnych w 2015 r.), dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego powyżej 50 r.ż. (w 2015 r. skorzystało z tej formy wsparcia 1,3 tys. osób długotrwale bezrobotnych), bon zatrudnieniowy (w 2015 r. skorzystało z tej formy 0,7 tys. osób długotrwale bezrobotnych), bon na zasiedlenie (w 2015 r. skorzystało z tej formy 0,7 tys. osób długotrwale bezrobotnych).

W celu ograniczenia umów na czas określony [znowelizowano Kodeks pracy](#). Od 22 lutego 2016 r. okres zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na czas określony, czy łączny okres zatrudnienia na podstawie umów o pracę na czas określony, zawieranych między tymi samymi stronami stosunku pracy, nie może przekraczać 33 miesięcy, przy nie więcej niż 3 umowach tego rodzaju. Od tych zasad przewidziano pewne wyjątki, np. dotyczące umów na zastępstwo czy na okres kadencji.

W ramach wspierania [wyrównywania szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy](#) realizowano projekty konkursowe. W Konkursie Inicjatyw Organizacji Pozarządowych (KIOP) w 2015 r. za priorytetowe uznano zadanie przełamania stereotypów dotyczących roli kobiet na rynku pracy. W Konkursie pn. „Więcej kobiet w zawodach zdominowanych przez mężczyzn” wyłoniono 10 najwyższej punktowanych ofert projektów 11 organizacji pozarządowych. Zakończyła się realizacja , finansowanego ze środków UE, projektu „Równość kobiet i mężczyzn w procesach podejmowania decyzji ekonomicznych – narzędziem zmiany społecznej”, którego celem była promocja zrównoważonego udziału kobiet i mężczyzn na wysokich stanowiskach w firmach. Odbyła się kampania informacyjno-promocyjna poświęcona zagadnieniom dotyczącym promocji kobiet do zajmowania stanowisk decyzyjnych w dużych firmach. Kampania służyła także promocji narzędzi i mechanizmów ułatwiających godzenie życia zawodowego z rodzinnym. MRPiPS uzyskało również grant UE na realizację w latach 2016-2017 projektu „Rodzina i praca – to się opłaca!”, którego celem jest promowanie mechanizmów i instrumentów ułatwiających godzenie ról zawodowych i rodzinnych przez pracowników.

Kontynuowano działania na rzecz rozwoju [instytucji opieki nad dziećmi do lat 3](#). Zrealizowano Resortowy program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „Maluch” – edycja 2015 r. Przygotowano Resortowy program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „Maluch” – edycja 2016 r. Konkurs ofert w ramach Programu "Maluch" – edycja 2016 r. został rozstrzygnięty w marcu 2016 r. Równoległe, utworzono kolejne instytucje opiekuńcze w ramach PO KL finansowane z

EFS, tj. działania 1.5 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) „Wspieranie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego”. Poddziałania 1.3.2 PO KL „Projekty na rzecz promocji równych szans kobiet i mężczyzn oraz godzenia życia zawodowego i rodzinnego”.

Sprawozdanie z realizacji ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 za 2014 r. wskazuje, że od wejścia w życie tej ustawy (4 kwietnia 2011 r.) obserwuje się dynamiczny wzrost liczby instytucji opieki nad małymi dziećmi oraz liczby miejsc w tych instytucjach. O ile w 2010 r. funkcjonowało ok. 500 żłobków i oddziałów żłobkowych, o tyle w 2015 r. było już ok. 3 tys. instytucji wpisanych do rejestru żłobków i klubów dziecięcych oraz wykazu dziennych opiekunów. W tym okresie istotnie wzrosła liczba rejestrowanych miejsc opieki (z ok. 32,5 tys. w 2010 r. do ok. 82,5 tys. miejsc w 2015 r.). Systematycznie wzrasta również odsetek dzieci w wieku do 3 lat objętych opieką w żłobku lub klubie dziecięcym oraz pozostających pod opieką dziennego opiekuna lub niani (w 2010 r. – ok. 2,6%, a w 2015 r. już ok. 8%)¹⁴.

29 grudnia 2015 r. [znowelizowano ustawę o systemie oświaty](#), która przywróciła dotychczasowy wiek rozpoczynania obowiązku szkolnego. Obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. Dziecko w wieku 6 lat jest obowiązane odbyć roczne przygotowanie przedszkolne w przedszkolu lub w innej formie wychowania przedszkolnego. Jest to istotne w kontekście przywrócenia dotychczasowego rozpoczynania obowiązku szkolnego w wieku 7 lat. Zgodnie z przepisami nowej ustawy dzieci w wieku 3–5 lat mają prawo do korzystania z wychowania przedszkolnego w przedszkolu lub innej formie wychowania przedszkolnego, a do 31 sierpnia 2019 r. także z oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej.

Według danych z 30 września 2015 r. obecnie z wychowania przedszkolnego korzysta 84,2% dzieci w wieku 3-5 lat, z tego na wsi – 75,2%. W ciągu ostatnich dwóch lat liczba przedszkoli zwiększyła się o ponad 900, z tego na obszarach wiejskich - o blisko 300.

Do końca 2015 r. na podstawie ustawy [o szczególnych rozwiązaniach związanych z ochroną miejsc pracy](#) w ramach przyznanego limitu dysponent Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych przekazał środki dla 34 przedsiębiorców na wypłaty świadczeń dla ponad 800 pracowników, w łącznej wysokości prawie 4 mln zł.

W zakresie [poprawy mobilności zasobów pracy z rolnictwa do innych sektorów](#), w tym okresie wdrażano działania RPO i POWER oraz zaplanowano audyt akredytacyjny, od którego zależy uruchomienie w PROW 2014-2020 operacji „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” oraz operacji „Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa”. Jednocześnie zostały zainicjowane prace nad „Strategią na rzecz odpowiedzialnego rozwoju”, w której problematyka mobilności międzysektorowej, bezrobocia na wsi i wprowadzenia na rynek osób trwale zagrożonych marginalizacją będzie również uwzględniona, w tym poprzez „Pakt dla obszarów wiejskich”.

Główne działania zaplanowane na lata 2016-2017

Ograniczenie stosowania umów cywilnoprawnych w zatrudnieniu (MRPiPS)

Przygotowano projekt ustawy, który ma przede wszystkim na celu uzyskanie pozytywnej zmiany na rynku pracy poprzez przeciwdziałanie nadużywaniu umów cywilnoprawnych oraz wprowadzenie ochrony osób otrzymujących wynagrodzenie na najniższym poziomie. Obecnie dochodzi bowiem do sytuacji, w których osoba wykonująca pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej ma ustaloną stawkę godzinową na poziomie znacznie niższym od minimalnego wynagrodzenia przysługującego za pracę w ramach stosunku pracy.

Proponuje się wprowadzenie m.in. minimalnej stawki wynagrodzenia dla określonych umów zlecenia oraz umów o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu, w wysokości 12 zł za godzinę wykonanej pracy oraz rozszerzenie kompetencji kontrolnych Państwowej Inspekcji Pracy.

¹⁴ Dane dotyczące roku 2015 są danymi wstępnymi.

Harmonogram

Przewidywany termin wejścia w życie przepisów ustawy - **III/IV kwartał 2016 r.**

Finansowanie

Działanie nie spowoduje zwiększenia wydatków budżetowych.

Realizacja „Gwarancji dla młodzieży” w Polsce (MRPiPS)

Kontynuowana będzie realizacja „Gwarancji dla młodzieży” w ramach następujących komponentów: konkursy centralne, konkursy regionalne, projekty OHP, stałe wsparcie powiatowych urzędów pracy w ramach działań przewidzianych ustawą, program pożyczkowy „Pierwszy biznes – Wsparcie w starcie” realizowany przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Harmonogram

- Uruchomienie naborów uczestników w projektach wyłonionych w ramach konkursów centralnych - **I/II kwartał 2016 r.**
- Realizacja przez OHP czterech projektów pozakonkursowych (dla łącznie 5 200 młodych osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji) – dwóch w obszarze YEI i dwóch w obszarze EFS: „Obudź swój potencjał YEI i EFS” oraz „Akcja aktywizacja YEI i EFS” - **I – IV kwartał 2016 r.**
- Złożenie przez OHP wniosku o dofinansowanie projektu pt. „Od szkolenia do zatrudnienia – YEI”, którego realizacja rozpocznie się w roku 2017 (dla 1 500 młodych NEETs) - **IV kwartał 2016 r.**
- Aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 18-29 lat w powiatowych urzędach pracy – **zadanie ciągle**
- Kontynuacja dla osób do 29 roku życia programu pożyczkowego "Pierwszy biznes - Wsparcie w starcie" we współpracy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego - **I kwartał 2016 - IV kwartał 2017 r.**
- Uruchomienie naborów uczestników w projektach wyłonionych w ramach konkursów regionalnych - **II/III kwartał 2016 r.**

Finansowanie

W roku 2016 r. skutki dla sektora finansów publicznych wyniosą ogółem: ok. 2,6 mld zł, w tym ok. 1,1 mld zł to budżet środków europejskich. Z kolei w roku 2017 skutki dla sektora finansów publicznych wyniosą ogółem: ok. 2,8 mld zł, w tym ok. 1,1 mld zł to budżet środków europejskich (wg szacunkowego planu finansowania realizacji „Gwarancji dla Młodzieży” w Polsce zawartego w zaktualizowanym Planie Realizacji Gwarancji dla Młodzieży w Polsce z października 2015 r.).

Zapewnienie powszechności wychowania przedszkolnego (MEN)

Kontynuowane będzie wdrażanie rozwiązań przewidzianych w ustawie z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, a także ustawie z dnia 29 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, mających na celu systematyczne zwiększanie dostępności wychowania przedszkolnego, zakończonych zapewnieniem 1 września 2017 r. wszystkim dzieciom w wieku od 3 do 6 lat miejsca realizacji wychowania przedszkolnego w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego, a do 31 sierpnia 2019 r. także w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych – w których ustawowo została ograniczona wysokość opłat pobieranych od rodziców. Od 1 września 2016 r. dziecko w wieku 6 lat jest obowiązane odbyć roczne przygotowanie przedszkolne. Jest to istotne w kontekście przywrócenia dotychczasowego rozpoczynania obowiązku szkolnego w wieku 7 lat. Dzieci 4- i 5-letnie mają prawo do wychowania przedszkolnego. Od 1 września 2017 r. prawo takie obejmie również dzieci 3-letnie. Miejsce realizacji ww. obowiązku oraz prawa do wychowania przedszkolnego ma zapewnić gmina.

Opłata za korzystanie z wychowania przedszkolnego w publicznym przedszkolu, publicznej innej formie wychowania przedszkolnego lub oddziale przedszkolnym w publicznej szkole podstawowej w czasie wykraczającym poza ustalony przez organ prowadzący czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki (nie krótszy niż 5 godzin dziennie) nie może przekraczać 1 zł za godzinę zajęć.

Harmonogram

- Wprowadzenie obowiązku zapewnienia miejsca w placówce wychowania przedszkolnego każdemu dziecku trzyletniemu – **1 września 2017 r.**

Finansowanie

Działanie, jako zadanie własne jednostek samorządu terytorialnego, jest finansowane z budżetów samorządów, a także dofinansowane dodatkowo dotacją celową z budżetu państwa dla gmin w zaplanowanej wysokości 1 mld 670 mln zł w 2016 r. i 1 mld 726 mln zł. w 2017 r.

Zwiększenie dostępności opieki nad dziećmi do lat 3 (MRPiPS)

W celu zwiększenia dostępności miejsc w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, w 2016 r. kontynuowany będzie Resortowy program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „Maluch”. Ponadto w 2016 r. rozpocznie się realizacja działania 2.1. *Równość szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, rozwoju kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego* Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój dotyczącego szkoleń z zakresu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego.

Harmonogram

- Rozstrzygnięcie (ogłoszonego w grudniu 2015 r.) konkursu w ramach Resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „Maluch” – **I kwartał 2016 r.**
- Ogłoszenie i rozstrzygnięcie dwóch konkursów w ramach działania 2.1. *Równość szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, rozwoju kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego* Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój – lata 2016 i kolejne
- Przedstawienie Radzie Ministrów sprawozdania z realizacji ustawy o opiece nad dziećmi do lat 3 za 2015 r. – **III kwartał 2016 r.**

Finansowanie

Działania podmiotów publicznych i niepublicznych w zakresie rozwoju systemu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 wspierane są środkami z budżetu państwa. W 2016 r. na realizację zadań wynikających z ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 zaplanowano w budżecie państwa 151 mln zł. Na realizację działania 2.1. dotyczącego ww. dwóch konkursów zaplanowano łącznie 12,8 mln zł.

Wspieranie wyrównywania szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy (MRPiPS)

Będą realizowane projekty i konkursy na rzecz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy oraz godzenia życia zawodowego i rodzinnego, m.in. Konkurs Inicjatyw Organizacji Pozarządowych.

Prowadzona będzie realizacja projektu „Rodzina i praca – to się opłaca”, współfinansowanego ze środków Komisji Europejskiej, w ramach Programu Wspólnotowego Komisji Europejskiej Prawa, Równość i Obywatelstwo. Projekt ma na celu zwiększenie wiedzy przedsiębiorców, a także pracowników w zakresie mechanizmów (instrumentów systemowych i pozasystemowych) na rzecz godzenia ról zawodowych i rodzinnych.

W ramach II Osi priorytetowej *Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji PO WER - Działanie 2.1 Równość szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, rozwoju kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego*, w 2016 r. planowane jest ogłoszenie konkursu *Wdrożenie narzędzia wspierającego równość kobiet i mężczyzn w procesach podejmowania decyzji ekonomicznych w średnich przedsiębiorstwach*, mającego na celu

dostosowanie wypracowanego w ramach projektu pt. „Równość kobiet i mężczyzn w procesach podejmowania decyzji ekonomicznych – narzędziem zmiany społecznej” narzędzia wspierającego przedsiębiorstwa w promocji równości płci na stanowiskach kierowniczych w dużych firmach i zwiększaniu uczestnictwa kobiet w procesach podejmowania decyzji ekonomicznych, do specyfiki średnich przedsiębiorstw (zatrudniających od 50 do 249 pracowników) oraz przetestowanie go w 40 przedsiębiorstwach i wdrożenie narzędzia w 360 przedsiębiorstwach.

Harmonogram

- Konkurs Inicjatyw Organizacji Pozarządowych – **do IV kwartału 2016 r.**
- Realizacja projektu „Zwiększenie aktywności zawodowej kobiet i mężczyzn – Rodzina i praca – to się opłaca” – od I kwartału 2016 r. **do II kwartału 2017 r.**
- Konkurs w ramach Działania 2.1. *Równość szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, rozwoju kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego* Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój – **od II kwartału 2016 r.** do IV kwartału 2017 r.

Finansowanie

	2016			2017		
	wydatki sektora finansów publicznych ogółem (w tys. zł)	w tym budżet państwa (w tys. zł)	w tym budżet środków europejskich (w tys. zł)	wydatki sektora finansów publicznych ogółem (w tys. zł)	w tym budżet państwa (w tys. zł)	w tym budżet środków europejskich (w tys. zł)
KIOP	300	300	0	300	300	0
„Rodzina i praca – to się opłaca.”	645,7	129,1	516,6	183,3	36,6	146,7
Działanie 2.1. POWER	200	31,4	168,6	700	110	590

Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych (MRPiPS)

Planowane jest włączenie do ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych instytucji zatrudnienia wspomaganego, która powinna przyczynić się do zwiększenia poziomu zatrudnienia osób niepełnosprawnych zagrożonych wykluczeniem i znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Zatrudnienie wspomaganie ma stanowić nie tylko metodę wprowadzania osoby niepełnosprawnej na otwarty rynek pracy, ale będzie także wspierać utrzymanie jej na tym rynku. Instrument, jako jedno z rozwiązań systemowych, ma wspierać aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, to znaczy osób, których niepełnosprawność skutkuje całkowitym lub znacznym ograniczeniem możliwości samodzielnego znalezienia pracy i utrzymania się w zatrudnieniu. Podstawową funkcją zatrudnienia wspomaganego będzie przygotowanie niepełnosprawnego pracownika do wykonywania zadań i obowiązków zawodowych w miejscu pracy. Działania jakie będą podejmowane w tym zakresie, to przede wszystkim pomoc osobie niepełnosprawnej w znalezieniu i nawiązaniu kontaktu z potencjalnym pracodawcą, pomoc w adaptacji w nowym miejscu pracy oraz późniejsze monitorowanie pracownika niepełnosprawnego w miejscu zatrudnienia w celu utrzymania trwałych efektów podjętych uprzednio działań.

Harmonogram

Prace nad projektem ustawy, następnie prace parlamentarne, zakończone uchwaleniem ustawy – **do II kwartału 2017 r.**

Finansowanie

Zatrudnienie wspomaganie finansowane będzie ze środków pozostających w dyspozycji Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Poprawa międzysektorowej mobilności pracowników (MR/MRPiPS/MRiRW)

Problematyka międzysektorowej mobilności terytorialnej będzie wyraźniej niż dotychczas uwzględniona i zaprogramowana w nowo tworzonej systemie dokumentów strategicznych, których główną podstawą jest „Plan na rzecz odpowiedzialnego rozwoju”.

Umowa partnerstwa określa ramy dla działań na obszarach wiejskich, które koncentrują się na rozwoju przedsiębiorczości i lepszym wykorzystaniu kapitału ludzkiego, w tym reorientacji zawodowej rolników. Znajduje to odzwierciedlenie w działaniach przewidzianych zarówno w RPO, POWER, jak i PROW. POWER oraz poszczególne RPO uwzględniają projekty w zakresie aktywizacji zawodowej, aktywizacji społeczno-zawodowej osób wykluczonych czy też służące ułatwianiu powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi. Wśród działań RPO, wspomagających proces zmiany – wskazać należy m.in. outplacement dla osób odchodzących z rolnictwa, posiadających gospodarstwo rolne o powierzchni powyżej 2 ha przeliczeniowych lub członków ich rodzin ubezpieczonych w KRUS, ukierunkowane na podjęcie zatrudnienia poza rolnictwem (tj. przejście z systemu ubezpieczeń społecznych rolników do ogólnego systemu ubezpieczeń społecznych).

Działania na rzecz poprawy międzysektorowej mobilności pracowników kontynuowane są w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, w którym przewiduje się możliwość udzielania pomocy rolnikom, którzy przełączą trwale swoje gospodarstwa rolne innym rolnikom na powiększenie gospodarstwa, a w konsekwencji tego zaprzestaną prowadzenia działalności rolniczej. Zakłada się również, że międzysektorowa mobilność pracowników wspierać będzie typ operacji „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” poprzez finansowanie inwestycji związanych z rozpoczęciem prowadzenia działalności pozarolniczej, co wiązać się będzie z ustaniem ubezpieczenia w KRUS.

Również w ramach LEADER PROW 2014-2020 planowane jest poddziałanie „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, mające na celu dywersyfikację działalności w kierunku działalności nierolniczej.

Harmonogram

- Prace nad dokumentem „Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” – **do końca 2016 r.**
- Działania w ramach POWER i RPO zgodnie z harmonogramem programów.
- Termin uruchomienia typu operacji PROW „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” - **I kwartał 2017 r.**
- Termin uruchomienia typu operacji PROW „Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa” - **I kwartał 2017 r.** (w zależności od przebiegu akredytacji)
- Termin uruchomienia LEADER „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” – **II kwartał 2016 r.**

Finansowanie

Całkowita alokacja na „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” – ok. 414 mln euro; LEADER „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” – ok. 735 mln euro; „Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa” – ok. 130 mln euro.

Wyszczególnione kwoty dotyczą finansowania i realizacji celów określonych w PROW 2014-2020 w ramach przedmiotowych operacji.

Ograniczenie nielegalnego zatrudnienia poprzez likwidację tzw. syndromu pierwszej dniówki (MRPiPS)

W Kodeksie pracy zostanie wprowadzony obowiązek potwierdzania pracownikowi na piśmie podstawowych ustaleń związanych z zawarciem umowy o pracę przed dopuszczeniem pracownika do pracy. Aktualnie, umowę o pracę należy potwierdzić pracownikowi w dniu podjęcia pracy, czyli do

końca tego dnia. Podczas kontroli inspekcji pracy osoby, które nie mają umowy, często wskazywane są jako pracujące pierwszy dzień. Według informacji Państwowej Inspekcji niejednokrotnie nie jest to informacja prawdziwa.

Planowana zmiana ma na celu ograniczenie skali zjawiska zatrudniania pracowników bez uprzedniego zawarcia z nimi umowy o pracę na piśmie lub bez uprzedniego potwierdzenia im na piśmie podstawowych warunków zatrudnienia i tym samym zwiększenie ochrony praw pracowników oraz zapobieganie nielegalnemu zatrudnieniu.

Harmonogram

Planowana data uchwalenia ustawy - **II kwartał 2016 r.**

Finansowanie

Działanie nie spowoduje zwiększenia wydatków budżetowych.

4.2. Cel w zakresie nakładów na B+R

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, wartość nakładów wewnętrznych ogółem na działalność badawczą i rozwojową (GERD) w 2014 r. ukształtowała się na poziomie ok. 16,2 mld zł, tj. o 12,1% wyższym niż w roku poprzednim. Intensywność prac B+R, czyli udział nakładów wewnętrznych na badania i prace rozwojowe w PKB, wyniosła 0,94% (wobec 0,87% w 2013 r.). Istotny wzrost w skali roku nakładów wewnętrznych (o 19,7%) wystąpił w sektorze przedsiębiorstw, w którym w 2014 r. odnotowano nakłady w wysokości ok. 7,5 mld zł. W działalności badawczej i rozwojowej (B+R) w 2014 r. zatrudnionych było 153,5 tys. osób, tj. o 5,4% więcej niż przed rokiem.

W 2014 r. podobnie jak w latach poprzednich to sektor publiczny w największym stopniu partycypował w wydatkach na B+R, jednak udział ten od 2010 r. systematycznie maleje na rzecz innych sektorów, co również wpisuje się w strategię postępowania Polski w tym zakresie. Jednocześnie można zaobserwować systematyczny wzrost udziału sektora przedsiębiorstw w finansowaniu działalności B+R (BERD). W 2014 r. z sektora tego pochodziło 39,0% wszystkich nakładów i było to więcej o 1,7 p.proc. niż przed rokiem i o 14,6 p.proc. niż w 2010 r.

Niemniej, dla realizacji celu krajowego, a także zbudowaniu trwałych przewag konkurencyjnych polskich firm w handlu międzynarodowym, wzrost nakładów sektora przedsiębiorstw na B+R pozostaje kluczowy. We wszystkich krajach UE, których nakłady na B+R osiągnęły poziom 1,7% PKB lub wyższy, nakłady przedsiębiorstw stanowią ponad połowę całości nakładów na B+R, natomiast w krajach, w których GERD wynosi powyżej 2,5%, BERD ok. 2/3 całości nakładów.

Wzrost nakładów na B+R, czy szerzej, na działalność innowacyjną nie będzie możliwy bez zainteresowania przedsiębiorstw przejściem na model tworzenia przewag konkurencyjnych w oparciu o udoskonalone produkty, usługi lub procesy.

Polska ma również świadomość, że rozwój innowacyjnych firm to stworzenie polskim przedsiębiorcom warunków zwiększania skali działalności. Musi to oznaczać przede wszystkim eliminację regulacyjnych i biurokratycznych barier w codziennym funkcjonowaniu polskich firm.

W latach 2012-2014 aktywność innowacyjną¹⁵ wykazało 18,6% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 12,3% przedsiębiorstw z sektora usług (wobec 18,4% i 12,8% w latach 2011-2013). Nowe lub istotnie ulepszone innowacje produktowe lub procesowe wprowadziło 17,5% przedsiębiorstw przemysłowych i 11,4% przedsiębiorstw z sektora usług (w latach 2011-2013 odpowiednio 17,1% i 11,4%).¹⁶

Przedsiębiorstwa, które nie wdrażały innowacji w latach 2012-2014, w znacznej większości deklarowały, że nie czują takiej potrzeby (ponad 70% przedsiębiorstw przemysłowych i ponad 80% przedsiębiorstw usługowych). Pozostałe, wskazywały na bariery. Wśród barier innowacyjności najczęściej wymieniany jest brak możliwości finansowania innowacji, zarówno źródeł wewnętrznych przedsiębiorstwa, jak i zewnętrznych oraz trudności w pozyskiwaniu publicznych grantów bądź subsydiów.¹⁷

Pozycja Polski w rankingu innowacyjności pozostaje relatywnie słaba, choć ostatnio uległa poprawie. Według najnowszego raportu Innovation Union Scoreboard 2015, Polska osiągając syntetyczny wskaźnik innowacyjności na poziomie 0,313 znalazła się wśród krajów o umiarkowanej innowacyjności, określanej jako moderate innovators wyprzedzając Rumunię, Bułgarię, Łotwę i Litwę. Nie można uznać tego wyniku za zadowalający.

---

¹⁵ Przedsiębiorstwo aktywne innowacyjnie to takie, które w badanym okresie wprowadziło przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową lub realizowało w tym okresie przynajmniej jeden projekt innowacyjny, który został przerwany lub zaniechany w trakcie badanego okresu (niezakończony sukcesem) lub nie został do końca tego okresu ukończony (tzn. jest kontynuowany).

¹⁶ „Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2012-2014.”, GUS 2015.

¹⁷ Ibidem.

Polskie firmy nadal mają niewykorzystany potencjał rozwojowy. Dla zwiększenia innowacyjności przedsiębiorstw konieczne są skoordynowane działania, podejmowane w wielu obszarach. Projektowanie efektywnej polityki wspierania innowacji wymaga całościowego spojrzenia na wszystkie etapy ich powstawania i wdrażania.

Jednym z pierwszych działań nowego rządu w odniesieniu do tego obszaru było powołanie [Rady ds. Innowacyjności](#), której celem jest wsparcie przedsiębiorców, szukanie nowych rozwiązań i inicjowanie działań mających na celu rozwój i tworzenie przewagi konkurencyjnej rodzimej gospodarki. W jej skład weszli Ministrowie Rozwoju (Przewodniczący Rady), Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Cyfryzacji, Zdrowia, Edukacji Narodowej oraz Skarbu Państwa.

Działania podejmowane przez Radę ds. Innowacyjności będą miały charakter projektowy i będą służyć koncentracji wysiłków i środków na zwiększaniu potencjału innowacyjności w Polsce.

Poziom wielkości nakładów na działalność badawczo-rozwojową w latach 2011-2020 (% PKB)¹⁸

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
% udział	0,75	0,88	0,87	0,94	1,02	1,12	1,23	1,33	1,57	1,70

Źródło: Dane za 2011-2014 r. - GUS¹⁹. Dla lat 2015-2020 – MNiSW

Główne działania podjęte od kwietnia 2015 r.

5 września 2015 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, która wprowadziła „[kredyt na innowacje technologiczne](#)”. Jest to instrument wsparcia finansowego mający na celu podniesienie innowacyjności i konkurencyjności mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw poprzez umożliwienie im wdrożenia innowacji technologicznych, będących wynikiem własnych prac B+R lub wynikiem prac B+R nabywanych przez przedsiębiorców w ramach projektu. Wsparcie dla przedsiębiorcy stanowi premia technologiczna stanowiąca spłatę części kredytu technologicznego, udzielonego przez bank komercyjny na realizację inwestycji technologicznej.

Od 1 stycznia 2016 r. obowiązuje również nowa [ulga na B+R](#), która zastąpiła ulgę na zakup nowych technologii. Przewiduje ona możliwość odliczenia przez przedsiębiorców od podstawy opodatkowania w podatkach dochodowych określonych kosztów, tzw. „kosztów kwalifikowanych” poniesionych na działalność badawczo-rozwojową. Kwota odliczenia nie może przekraczać wartości 10%, 20% lub 30% kosztów kwalifikowanych, zależnie od ich rodzaju.

Zakończono prace nad przygotowaniem [systemu akredytacji instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi proinnowacyjne](#). W grudniu 2015 r. rozpoczęto nabór wniosków o akredytację. Uzyskanie akredytacji przez ośrodki innowacji umożliwia podjęcie przez nie współpracy z MŚP w ramach poddziałania 2.3.1. PO IR. Ponadto wypracowane zostały rekomendacje dla procesu przedsiębiorczego odkrywania (PPO) na poziomie centralnym, m.in. poprzez wyniki projektu PPO realizowanego przez Bank Światowy na zlecenie byłego Ministerstwa Gospodarki. W 2015 r. został opracowany model monitorowania i ewaluacji KIS, który będzie funkcjonował do 2023 r.

W III kwartale 2015 r. została zakończona I [runda konkursu o status Krajowego Klastra Kluczowego](#). W efekcie wyłoniono 7 Krajowych Klastrow Kluczowych (KKK), tzn. klastrow o najwyższym potencjale konkurencyjnym i innowacyjnym w skali całego kraju. Wyłonione KKK mogą korzystać

¹⁸ Nakłady wewnętrzne na działalność B+R (GERD - Gross Domestic Expenditures on Research and Development) w relacji do PKB – całkowita wartość wydatków przeznaczanych na badania i rozwój w relacji do Produktu Krajowego Brutto (źródło: GUS).

¹⁹ Ze względu na przejście z metodologii ESA 1995 na ESA 2010 dane za lata 2011-2012 zmieniono w stosunku do prezentowanych w poprzednich wersjach Krajowego Programu Reform.

z dedykowanego działania 2.3.3 PO IR, które zostało zaprojektowane, aby wesprzeć ich ekspansję międzynarodową. Preferencja punktowa dla KKK zaprojektowana została również w innych, wybranych działaniach PO IR.

25 maja 2015 r. weszła w życie [nowelizacja ustawy o zasadach finansowania nauki](#), zorientowana m.in. na wzmocnienie umiędzynarodowienia polskiej nauki, w szczególności dostosowanie finansowania dużej infrastruktury badawczej do Europejskiej Przestrzeni Badawczej i usprawnienie procedur i zasad przyznawania środków finansowych na naukę.

[Realizowano programy naukowo-badawcze i programy wspierające współpracę nauki z przemysłem](#): III konkurs programu STRATEGMED, II konkurs w ramach programu BIOSTRATEG, VI i VII konkurs w ramach programu LIDER, III konkurs w ramach programu CuBR, II konkurs w ramach programu DEMONSTRATOR+, I konkursu w ramach programu RID.

W czerwcu i październiku 2015 r. Rada Narodowego Centrum Badań i Rozwoju pozytywnie zaopiniowała [uruchomienie następujących programów sektorowych](#): InnoSBZ systemy bezzałogowe, INNOTEXTILE włókiennictwo, INNOCHEM chemiczny, INNOTABOR innowacyjny tabor szynowy do przewozów pasażerskich, towarowych i specjalizowanych, GameINN produkcja gier wideo, INNOSTAL stalowy, PBSE elektroenergetyczny, INNOMOTO motoryzacyjny, IUSER inteligentne urządzenia do generacji energii. W 2015 r. ogłoszono konkursy w ramach programów INNOMED i INNOLOT, a w 2016 r. został otwarty nabór w ramach programów INNOCHEM i INNOTEXTILE. Planowane są również konkursy w ramach INNOBZ, INNOSTAL i GameINN.

Od kwietnia do końca 2015 r. w ramach „[Programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011-2020](#)” podpisanych zostało 26 umów o udzielenie wsparcia finansowego. Łączna liczba realizowanych na koniec 2015 r. umów wyniosła 64 (8 to umowy przewidujące już tylko utrzymanie wspartej inwestycji). Ponadto zgodnie z zapisami umów realizowano płatności dotacji. Zgodnie z programem podpisywanie umów z inwestorami możliwe było tylko do końca 2015 r., wsparcie będzie jednak wypłacane do końca 2020 r. Obecnie analizowane są możliwości wydłużenia okresu udzielania wsparcia i zwiększenia budżetu programu.

23 grudnia 2015 r. zakończył się, podpisaniem protokołu końcowego z realizacji, projekt pn. „[Narodowy Program Foresight – wdrożenie wyników](#)”.

Realizowano program „[Wsparcie w ramach dużego bonu](#)”. W ramach III edycji programu do 31 grudnia 2015 r. PARP rozliczyła ponad 100 wniosków o płatność i dokonała wypłat na łączną kwotę ok. 4,3 mln zł. Dzięki wsparciu przedsiębiorcy zrealizowali usługi polegające na opracowaniu nowego wyrobu, projektu wzorniczego, nowej technologii produkcji albo na znaczącym ulepszeniu wyrobu lub technologii produkcji.

Ponadto w IV kwartale 2015 r. przeprowadzono konkurs dla poddziałania 2.3.2 Bony na innowacje dla MŚP realizowanego w ramach POIR. W ramach I konkursu w generatorze wniosków zostało złożonych 561 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania ok. 130 mln zł. Wyniki oceny zostaną ogłoszone w I półroczu 2016 r.

Jednocześnie w 2015 r. realizowano IV edycję programu „[Wsparcie na uzyskanie grantu](#)”, w którym zawarto 23 umowy o udzielenie wsparcia na kwotę ponad 912 tys. zł.

W ramach [programu „Top 500 Innovators”](#) zawarto umowy ze Stanford University, University of California, Berkeley (USA) oraz University of Cambridge (Wielka Brytania) i 180 umów z uczestnikami programu. Łącznie od kwietnia 2015 r. 180 polskich pracowników naukowych i pracowników centrów transferu technologii odbyło program na tych uczelniach. Przeprowadzono badanie ewaluacyjne programu „Top 500 Innovators”.

30 września 2015 r. zakończyła się realizacja [programu pn. „Brokerzy Innowacji”](#). Rolą brokerów innowacji było wsparcie podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni w zakresie nawiązywania współpracy pomiędzy środowiskiem naukowym a otoczeniem gospodarczym. Ważnym zadaniem był

transfer wyników badań naukowych uczelni do gospodarki. W ramach swojej działalności brokerzy innowacji identyfikowali projekty badawcze, mające wysoki potencjał komercjalizacyjny, budowali i utrzymywali sieci powiązań między środowiskiem naukowym, a otoczeniem gospodarczym. Brokerzy innowacji w czasie trwania projektu organizowali spotkania z przedstawicielami środowiska naukowego i gospodarczego, przygotowując portfolio projektów badawczych, cechujących się wysokim potencjałem wdrożeniowym. Inicjowali również proces zakładania spółek typu *spin off*, biorąc udział w zawieraniu umów licencyjnych lub nawiązaniu innych form współpracy pomiędzy przedstawicielami uczelni i gospodarki. W ramach całego programu zawarto 61 umów licencyjnych oraz utworzono 12 spółek typu *spin-off*.

Główne działania zaplanowane na lata 2016-2017

Przygotowanie ustaw o innowacyjności (MNiSW/MR/MF)

Celem projektowanych zmian w przepisach jest pobudzenie i rozwój innowacyjności poprzez likwidację barier administracyjnych i wprowadzanie dodatkowych bodźców, w tym fiskalnych. Efektem nowych uregulowań będzie możliwość stworzenia całościowego systemu wspierającego innowacje na różnych etapach ich rozwoju.

Na realizację działania będą się składać:

- przyjęcie ustawy o zmianie niektórych ustaw określających warunki prowadzenia działalności innowacyjnej (zwanej „małą ustawą o innowacyjności”) wdrażającej zmiany dla przedsiębiorców prowadzących działalność badawczo-rozwojową;
- opracowanie "białej księgi innowacyjności" - dokonany zostanie przegląd przepisów i regulacji blokujących innowacje w oparciu o konsultacje ze środowiskiem naukowym i przedsiębiorcami;
- opracowanie tzw. „dużej ustawy o innowacyjności” która ma wprowadzać kompleksowe rozwiązania w zakresie pobudzenia i rozwoju innowacyjności.

Harmonogram

- przyjęcie ustawy o zmianie niektórych ustaw określających warunki prowadzenia działalności innowacyjnej przez parlament – **III/IV kwartał 2016 r.**
- opracowanie „białej księgi innowacyjności” – **II/III kwartał 2016 r.**
- przygotowanie projektu „dużej ustawy o innowacyjności” – **IV kwartał 2016 r.**

Finansowanie

Działanie nie spowoduje skutków finansowych dla sektora finansów publicznych w 2016 r.

Program „Start in Poland” (MR)

Program START IN POLAND powstaje z inicjatywy Ministerstwa Rozwoju i jest dedykowany start-up'om. Umożliwi on rozwój start-up'ów w oparciu o potrzeby spółek Skarbu Państwa (SSP) i prywatnych polskich korporacji uzyskując ich wsparcie kapitałowe i merytoryczne.

Realizacja programu oznacza większe otwarcie SSP na innowacje m.in. poprzez: zbudowanie portfela potrzeb innowacyjnych spółek Skarbu Państwa, wskazanie osób odpowiedzialnych za innowacje na poziomie Członka Zarządu wybranych SSP, a przede wszystkim świadome inwestycje w innowacyjne projekty realizowane przez polskie start-up'y.

Rolą wybranych polskich korporacji będzie nie tylko dostarczenie kapitału inwestycyjnego, ale przede wszystkim odpowiednich zasobów (wiedzy, infrastruktury) niezbędnych do dynamicznego wzrostu start-up'ów. Każda z korporacji uczestniczących w programie będzie pełniła rolę partnera branżowego, tj. będzie odpowiadała za konkretną gałąź rynku, obejmując tym samym „patronat” nad odpowiednimi spółkami z portfela funduszu. Zastosowanie takiej konstrukcji pozwala zminimalizować ryzyko inwestycyjne, przeprowadzić szybki i przejrzysty proces inwestycyjny, a przede wszystkim

wdrożyć innowacyjny produkt lub usługę do przemysłu, zapewniając znaczące przewagi rynkowe podmiotom uczestniczącym w programie.

W ramach programu stworzony zostanie wehikuł inwestycyjny, którego pula środków pochodzić będzie ze środków prywatnych otrzymanych od dużych przedsiębiorstw. W ten sposób projekty, które powstawałyby w odpowiedzi na zdefiniowane potrzeby dużych przedsiębiorstw, znajdowałyby swoją kontynuację w ramach inwestycji, które podejmowałby specjalnie powołany fundusz.

Rezultatem wspólnych działań będzie zarówno rozwój polskich start-up'ów poprzez dostęp do potencjału spółek Skarbu Państwa i osiągnięcie przez nie globalnej skali działania, jak i wdrożenie pomysłów i idei zrealizowanych przez start-up'y w spółkach Skarbu Państwa, które podniosą ich poziom innowacyjności.

Harmonogram

- Uruchomienie Programu – **II połowa 2016 r.**

Finansowanie

Środki finansowe na realizację programu pochodzić będą z funduszy europejskich i ze spółek Skarbu Państwa.

Fundusz Gwarancyjny dla rozwoju innowacyjności MŚP (MR/BGK)

Fundusz Gwarancyjny dla rozwoju innowacyjności MŚP Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka ma za zadanie wspieranie rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw sektora MŚP z wykorzystaniem instrumentów zwrotnych. Jest to pierwszy program gwarancyjny dla wspierania innowacji. Za realizację instrumentu odpowiedzialny jest Bank Gospodarstwa Krajowego, który ma zapewnić przedsiębiorcom z sektora MŚP produkt w formie gwarancji według sprawdzonej formuły pomocy de minimis. Banki komercyjne zainteresowane instrumentem gwarancyjnym mogą ubiegać się o uzyskanie od Banku Gospodarstwa Krajowego limitu portfela gwarancji z przeznaczeniem dla innowacyjnych przedsiębiorców z sektora MŚP.

Zakładane korzyści dla MŚP: zwiększenie dostępności kredytów komercyjnych na działalność innowacyjną, łatwiejszy dostęp w porównaniu do wsparcia dotacyjnego i szybka ścieżka decyzyjna, czy brak opłat prowizyjnych oraz zabezpieczenie do 60% kapitału kredytu.

Harmonogram

- Zawarcie umów o współpracy z bankami kredytującymi – **I kwartał 2016 r.**
- Rozpoczęcie udzielania gwarancji – **II kwartał 2016 r.**
- Koniec okresu kwalifikowalności dla gwarancji – **IV kwartał 2016 r.**

Finansowanie

Instrument nie generuje skutków finansowych dla sektora finansów publicznych w 2016 i 2017 r., gdyż środki do Funduszu Gwarancyjnego zostały wniesione w całości w 2015 r.

Wsparcie finansowe w zakresie rozwoju działalności badawczo-rozwojowej oraz innowacyjnej przedsiębiorstw (MR/PARP)

W 2016 r. planowane jest uruchomienie drugiego konkursu w ramach poddziałania 2.3.2 „Bony na innowacje dla MŚP” w ramach POIR. Celem programu jest stymulowanie współpracy naukowców z przedsiębiorcami poprzez finansowanie usług dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw realizowanych przez jednostkę naukową przyczyniających się do rozwoju ich produktów (wytworów lub usług). W ramach działania udzielane będzie wsparcie na zakup usługi polegającej na:

- opracowaniu nowego lub znacząco ulepszanego wyrobu, nowej lub znacząco ulepszonej technologii produkcji, nowego projektu wzorniczego;
- opracowaniu nowej lub znacząco ulepszonej usługi.

Uruchomiona zostanie kolejna runda realizowanego od 2013 r. instrumentu finansowego – Fundusz Pożyczkowy Wspierania Innowacji, dedykowanego mikro i małym firmom, umożliwiającego przechodzenie z fazy startowej do fazy wzrostu. Z funduszu będą udzielane preferencyjnie oprocentowane pożyczki, których docelowym odbiorcą będą przedsiębiorstwa nienotowane na giełdzie w okresie do 55 miesięcy po ich rejestracji, które nie dokonały jeszcze podziału zysków i nie zostały utworzone w wyniku połączenia. Fundusz Pożyczkowy będzie wymagał zaangażowania kapitału prywatnego w postaci podpisanej umowy inwestycyjnej, na podstawie której inwestor kapitałowy – Anioł Biznesu lub Fundusz typu venture capital – zobowiąże się do dokapitalizowania przedsiębiorstwa będącego pożyczkobiorcą kwotą stanowiącą określoną proporcję w stosunku do kwoty wnioskowanej pożyczki. Kwota pożyczki wyniesie – w zakresie współpracy z Funduszem VC – od 200 tys. do 2 mln zł, a z Aniołami Biznesu – od 200 tys. do 1 mln zł.

Harmonogram

- Poddziałanie 2.3.2 „Bony na innowacje dla MŚP” w ramach POIR: realizacja II konkursu – **do IV kwartału 2016 r.**
- Uruchomienie rundy naboru Funduszu Pożyczkowego Wspierania Innowacji – **II kwartał 2016 r.**

Finansowanie

Planowana alokacja przeznaczona na dofinansowanie projektów w ramach „Bonów na innowacje dla MŚP” w 2016 r. to 62,5 mln zł.

PARP zamierza przeznaczyć ok. 100 mln zł na realizację Funduszu Pożyczkowego Wspierania Innowacji w roku 2016. W 2017 r. realizowana będzie kontynuacja tego instrumentu finansowana ze środków Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, a faktyczna alokacja na rok 2017 zostanie oszacowana na podstawie analizy popytu na instrument w 2016 r.

Wzmocnienie systemu świadczenia usług dla MŚP przez ośrodki innowacji (MR/PARP)

Celem efektywnego wykorzystania ośrodków innowacji w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem przyspieszenia profesjonalizacji i efektywności ich funkcjonowania, w 2016 r. kontynuowane będą działania na rzecz akredytacji instytucji otoczenia biznesu (IOB) świadczących proinnowacyjne usługi. Zainteresowani przedmiotowymi usługami przedsiębiorcy będą mogli dokonywać wyboru usługodawców z ww. listy akredytowanych IOB, a następnie korzystać z ich usług proinnowacyjnych.

Dotychczasowa wielość instrumentów wsparcia dla IOB i zasad kierujących nimi oraz różny poziom dojrzałości IOB sprawiła, że ich działalność była prowadzona w oparciu o realizację działań jednostkowych związanych jedynie z tworzeniem i rozwojem ww. instytucji, a nie funkcją, jaką pełnią one w Narodowym Systemie Innowacji. W związku z tym istnieje silna potrzeba profesjonalizacji IOB w Polsce w kierunku stałego podnoszenia jakości ich funkcjonowania oraz rozwoju kompetencji w zakresie świadczonych przez nie usług na rzecz przedsiębiorstw. Podejmowane działania systemowe w tym zakresie wpłyną na poprawę innowacyjnego otoczenia przedsiębiorstw w Polsce i podniesienie konkurencyjności polskiej gospodarki.

O dofinansowanie w ramach projektu „Proinnowacyjne usługi IOB dla MŚP” ubiegać się mogą małe i średnie firmy, wdrażające innowacje produktowe lub procesowe o charakterze technologicznym. W ramach projektu dofinansowane będą:

- usługi doradcze w zakresie innowacji (doradztwo, pomoc i szkolenia w zakresie transferu wiedzy, nabywania i ochrony wartości niematerialnych i prawnych oraz korzystania z nich, korzystania z norm i regulacji, w których są one osadzone);
- usługi doradcze w zakresie innowacji i usługi wsparcia innowacji (udostępnienie przestrzeni biurowej, banków danych, zasobów bibliotecznych, badań rynku, laboratoriów, znakowanie, testowanie i certyfikacja jakości w celu opracowania bardziej efektywnych produktów procesów i usług).

W ramach instrumentu świadczonych będzie 2636 usług proinnowacyjnych, które zakończą się wdrożeniem minimum 2636 innowacji technologicznych.

Harmonogram

- Kontynuacja procesu akredytacji instytucji otoczenia biznesu świadczących proinnowacyjne usługi – **do IV kwartału 2016 r.**
- Realizacja konkursu Poddziałania 2.3.1 „Proinnowacyjne usługi instytucji otoczenia biznesu dla MSP” – **do I kwartału 2017 r.**

Finansowanie

Skutki finansowe Poddziałania 2.3.1 „Proinnowacyjne usługi instytucji otoczenia biznesu dla MSP” to ok. 1,3 mln zł w 2016 r. oraz ok. 16 mln zł w 2017 r. Skutki finansowe odnoszą się w całości do środków europejskich.

Realizacja programów wspierających wdrożenie innowacyjnych technologii środowiskowych (NFOŚiGW)

Realizowany będzie program „Sokół”, ukierunkowany na wdrożenie innowacyjnych technologii środowiskowych służących ograniczeniu oddziaływania zakładów/ instalacji/ urządzeń na środowisko oraz wykorzystaniu lub produkcji technologii, wpisujących się w jeden z obszarów Krajowych Inteligentnych Specjalizacji w zakresie zrównoważonej energetyki (KIS7) oraz surowców naturalnych i gospodarki odpadami (Krajowa Inteligentna Specjalizacja 11 i 12).

W ramach programu będą realizowane działania mające na celu uruchomienie produkcji nowego lub zmodernizowanego wyrobu/technologii lub wdrożenie nowej albo znacząco udoskonalonej technologii, które służą poprawie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych, zmniejszają negatywny wpływ człowieka na środowisko lub wzmacniają odporność gospodarki na presje środowiskowe. Przedsięwzięcia muszą charakteryzować się innowacyjnością co najmniej na poziomie krajowym.

Harmonogram

Przewidywany termin ogłoszenia naboru: **II/III kwartał 2016 r.** Nabór wniosków będzie odbywać się w trybie ciągłym.

Finansowanie

Budżet na realizację celu programu wynosi do 1 mld zł. Program będzie wdrażany w latach 2015-2023. Skutki finansowe Programu to ok. 30 mln zł w 2016 r. oraz ok. 90 mln zł w 2017 r.

Wsparcie rozwoju klastrów – Krajowe Klastry Kluczowe (MR/PARP)

Krajowy Klaster Kluczowy to klaster o istotnym znaczeniu dla gospodarki kraju i wysokiej konkurencyjności międzynarodowej. Krajowe klastry kluczowe są identyfikowane na poziomie krajowym, m.in. w oparciu o kryteria dotyczące: masy krytycznej, potencjału rozwojowego i innowacyjnego, dotychczasowej i planowanej współpracy oraz doświadczenia i potencjału koordynatora. Założeniem procesu oceny klastrów i nadania statusu Krajowego Klastra Kluczowego jest wyłonienie spośród działających obecnie klastrów w Polsce takich podmiotów, które mają istotny potencjał dla rozwoju polskiej gospodarki i są konkurencyjne w aspekcie międzynarodowym. Nadanie statusu KKK odbywa się w drodze procedury konkursowej.

W ramach tego działania będzie realizowane poddziałanie mające na celu wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw działających w ramach Krajowych Klastrów Kluczowych. W ramach Poddziałania dofinansowywane będą projekty składane przez koordynatorów klastrów, dotyczące usług na rzecz przedsiębiorstw-członków klastra, które zakładać mają m.in.: tworzenie sieci kontaktów, wymianę wiedzy z partnerami zagranicznymi, współpracę międzynarodową, zwiększenie widoczności klastra na rynkach zagranicznych.

Harmonogram

- Przewidywany termin wyłonienia Krajowych Klastrow Kluczowych w ramach II rundy Konkursu – **II/III kwartał 2016 r.**
- Przewidywany termin wyłonienia Krajowych Klastrow Kluczowych w ramach III rundy Konkursu – **II/III kwartał 2017 r.**
- Realizacja pięciu etapów I konkursu Poddziałania 2.3.3 „Umiejdzynarodowienie Klastrow Kluczowych” – **do II kwartału 2017 r.**

Finansowanie:

Skutki finansowe Poddziałania 2.3.3 „Umiejdzynarodowienie Klastrow Kluczowych” na lata 2016/2017 szacuje się na kwotę 22,5 mln zł rocznie.

Realizacja programów naukowo-badawczych i programów wspierających współpracę nauki z przemysłem (MNiSW/NCBR)

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju kontynuować będzie realizację programów wspierających badania stosowane i prace rozwojowe oraz komercjalizację i inne formy transferu B+R do gospodarki. W II kwartale 2016 r. w oparciu o Krajowy Program Badań realizowany będzie kolejny konkurs w ramach programu „Środowisko naturalne, rolnictwo i leśnictwo - BIOSTRATEG”.

W ramach wsparcia badań stosowanych i prac rozwojowych kontynuowany będzie program wspierający badania naukowe oraz prace rozwojowe dla przemysłu metali nieżelaznych (CuBR).

Kontynuowany będzie program zwiększający kompetencje młodych naukowców w samodzielnym planowaniu, zarządzaniu oraz kierowaniu własnym zespołem badawczym (LIDER) oraz program DEMONSTRATOR, którego głównym celem jest wzmocnienie transferu wyników badań do gospodarki poprzez wsparcie przedsięwzięć w zakresie opracowania nowej technologii lub produktu obejmującego przetestowanie opracowanego rozwiązania w skali demonstracyjnej.

Planowane jest ponadto uruchomienie Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa E-Pionier, który zakłada finansowanie powstawania rozwiązań w modelu zamówień przedkomercyjnych.

Harmonogram

(początkowa data naboru wniosków o dofinansowanie, stan na dzień 19 kwietnia 2016 r.)

Strategiczne programy badań naukowych i prac rozwojowych

- TECHMATSTRATEG: realizacja I konkursu – **II kwartał 2016 r.**
- BIOSTRATEG: realizacja III konkursu – **II kwartał 2016 r.**

Programy wsparcia badań stosowanych i prac rozwojowych:

- LIDER: realizacja VII konkursu – **I kwartał 2016 r.**
- LIDER: ogłoszenie VIII konkursu – **I kwartał 2017 r.**
- CuBR: realizacja III konkursu – **I kwartał 2016 r.**

Programy wspierające komercjalizację i inne formy transferu B+R do gospodarki:

- DEMONSTRATOR: realizacja II konkursu – **I kwartał 2016 r.**
- DEMONSTRATOR: ogłoszenie III konkursu – **III kwartał 2016 r.**
- PO PC E-Pionier: ogłoszenie konkursu – **II kwartał 2016 r.**

Finansowanie

Alokacja III konkursu w ramach programu CuBR, zapewniona przez NCBR i KGHM w równych częściach, wynosiła 108 mln zł.

W przypadku programu BIOSTRATEG, alokacja II konkursu wyniosła 200 mln zł.

W przypadku programu LIDER, alokacja na konkurs VII i VIII wynosi w sumie 80 mln zł.

W ramach programu DEMOSTRATOR + alokacja wynosi po 500 mln zł na jeden konkurs, a PO PC e-Pionier alokacja na konkurs pilotażowy wynosi ok. 50 mln zł.

Rozwój programów sektorowych dla kluczowych gałęzi przemysłu (MNiSW/NCBR/MR)

Programy sektorowe to programy finansowania prac B+R w przedsiębiorstwach w danym sektorze gospodarki, utworzone jako odpowiedź na potrzeby przedstawicieli środowiska – zrzeszonych przedsiębiorców prowadzących działalność w danym sektorze.

W ramach programów sektorowych ogłaszane są nabory wniosków o dofinansowanie projektów badawczo-rozwojowych zgodnych z agendami badawczymi wskazanymi w programach. Nabory te są otwarte dla wszystkich przedsiębiorców, w tym działających w ramach konsorcjów obejmujących podmioty danego sektora (tj. nie tylko dla podmiotów zrzeszonych w ramach podmiotu składającego wniosek o ustanowienie programu).

W celu przygotowania programów, które w najwyższym stopniu będą spełniały oczekiwania poszczególnych branż, konieczne jest rozpoznanie potrzeb i potencjału badawczo-rozwojowego i innowacyjnego poszczególnych sektorów gospodarki.

Kontynuowana będzie realizacja konkursów w ramach programów sektorowych INNOLOT (badania przemysłowe i prace rozwojowe dla przemysłu lotniczego) i INNOMED (badania przemysłowe i prace rozwojowe oraz działania przygotowujące do wdrożenia w zakresie medycyny innowacyjnej).

Poza kontynuacją już ustanowionych programów, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju rozpoczęło prace konkursowe w ramach nowych programów sektorowych: INNOCHEM dla branży chemicznej oraz INNOTEXTILE dla przemysłu włókienniczego.

Program sektorowy INNOCHEM ma na celu finansowanie badań przemysłowych oraz prac rozwojowych nad innowacyjnymi rozwiązaniami dla przemysłu chemicznego. Jest on rezultatem pozytywnie ocenionego studium wykonalności programu sektorowego INNOCHEM, złożonego do NCBR przez Polską Izbę Przemysłu Chemicznego. Budżet NCBR przeznaczony na dofinansowanie projektów wyłonionych w pierwszym konkursie wynosi 120 mln zł. INNOCHEM jest skierowany do przedsiębiorców lub konsorcjów przedsiębiorstw.

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju rozpoczęło również prace konkursowe w ramach Programu sektorowego INNOTEXTILE mającego na celu finansowanie badań przemysłowych oraz prac rozwojowych nad innowacyjnymi rozwiązaniami dla przemysłu włókienniczego. Jest on rezultatem pozytywnie ocenionego studium wykonalności programu sektorowego INNOTEXTILE, złożonego do NCBR przez Związek Pracodawców Przemysłu Odzieżowego i Tekstylnego „PIOT”.

Ponadto, Rada Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w czerwcu oraz w październiku 2015 r. pozytywnie zaopiniowała uruchomienie kolejnych programów sektorowych: InnoSBZ systemy bezzałogowe, INNOTABOR innowacyjny tabor szynowy do przewozów pasażerskich, towarowych i specjalizowanych, GameINN produkcja gier wideo, INNOSTAL stalowy, PBSE elektroenergetyczny, INNOMOTO motoryzacyjny, IUSER inteligentne urządzenia do generacji energii, których realizacja planowana jest na lata 2016/2017.

Harmonogram

- Realizacja II konkursu w ramach programu sektorowego INNOMED – **od III kwartału 2016 r.**
- Realizacja I konkursu w ramach programu sektorowego INNOCHEM – **od I kwartału 2016 r.**
- Realizacja I konkursu w ramach programu sektorowego INNOTEXTILE – **od II kwartału 2016 r.**
- Realizacja I konkursu w ramach programu sektorowego InnoSBZ – **od II kwartału 2016 r.**
- Realizacja I konkursu w ramach programu sektorowego INNOSTAL – **od II kwartału 2016 r.**
- Realizacja I konkursu w ramach programu sektorowego GameINN – **od II kwartału 2016 r.**

Finansowanie

Dofinansowanie w ramach II konkursu INNOMED wynosi ok. 57 mln zł.

Alokacja I konkursu INNOCHEM wynosi 120 mln zł.

Alokacja I konkursu INNOTEXTILE wynosi 60 mln zł.

Alokacja I konkursu InnoSBZ wynosi 50 mln zł.

Alokacja I konkursu INNOSTAL 120 mln zł.

Alokacja I konkursu GameINN 80 mln zł.

Środki finansowe będą w całości pochodzić z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

Wspieranie projektów w ramach obszarów i technologii o największym potencjale rozwoju (MR)

Realizowane będą działania związane z wdrażaniem, monitorowaniem i ewaluacją Krajowej Inteligentnej Specjalizacji (KIS), wskazującej endogeniczny potencjał polskiej gospodarki, na który ukierunkowane będzie wsparcie w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 w obszarze B+R+I.

Istotą monitoringu i ewaluacji KIS będzie gromadzenie, opracowywanie i przetwarzanie informacji przydatnych w zarządzaniu KIS. Proces monitorowania będzie polegał na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych specjalizacji na poziomie krajowym i regionalnym oraz celów wytyczonych w KIS. Poprzez proces przedsiębiorczego odkrywania umożliwi on także weryfikację i aktualizację listy obszarów B+R+I (krajowych inteligentnych specjalizacji).

Ponadto wdrożone zostaną rekomendacje dla modelu przedsiębiorczego odkrywania na poziomie centralnym, m.in. poprzez wyniki projektu PPO realizowanego przez Bank Światowy na zlecenie byłego Ministerstwa Gospodarki.

W związku z potrzebą monitorowania globalnych trendów technologicznych, potrzebą wykorzystywania dobrych praktyk przedsiębiorstw oraz innych krajów w zakresie internacjonalizacji oraz tworzenia międzynarodowych powiązań kooperacyjnych oraz identyfikowania polskich *success stories* na rynkach globalnych Ministerstwo Rozwoju będzie kontynuowało działania ujęte w projekcie „InSight2030 into Silicon Valley” oraz współpracę z polskim biurem akceleracyjnym Silicon Valley Acceleration Center (SVAC).

Powyższe działania pozwolą na bieżąco weryfikować zidentyfikowane krajowe inteligentne specjalizacje o wyłaniające się polskie nisze technologiczne, o faktyczne sukcesy polskich przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych oraz dostosowywać prace B+R do zmieniających się globalnych trendów technologicznych i rozwojowych.

Harmonogram

- Uruchomienie systemu monitorowania i ewaluacji KIS – **I kwartał 2016 r.**
- Przeprowadzenie ewaluacji ex-ante w ramach KIS – **IV kwartał 2016 r.**
- Uruchomienie projektu dot. analizy globalnych trendów rozwojowych w Dolinie Krzemowej – **II kwartał 2016 r.**
- Wypracowanie modelu współpracy w ramach PPO i inteligentnych specjalizacji dla poziomu centralnego z każdym z 16 regionów w oparciu o jego specyfikę oraz regionalny PPO – **III kwartał 2016 r.**
- Aktualizacja i weryfikacja krajowych inteligentnych specjalizacji – **praca w trybie ciągłym.**

Finansowanie

Środki Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 skierowane na projekty wpisujące się w Krajową Inteligentną Specjalizację wynoszą ok. 6,1 mld euro. Natomiast na system monitorowania i ewaluacji KIS przeznaczonych zostanie 13 mln euro.

„Od pomysłu do komercjalizacji” – cykl szkoleń z zakresu ochrony własności intelektualnej adresowanych do młodzieży i przedsiębiorców (Urząd Patentowy RP)

Świadomość znaczenia dóbr niematerialnych, właściwej ich ochrony, jak również efektywnego zwalczania naruszeń praw wyłącznych jest niezwykle istotna z punktu widzenia prowadzenia działalności biznesowej w warunkach gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach. Świadomość ta pozwala bowiem wykorzystać ochronę własności intelektualnej jako narzędzie uzyskiwania przewagi konkurencyjnej, jak też czerpania wymiernych korzyści. Umożliwia także skuteczną ochronę praw osób trzecich, kształtując w społeczeństwie kulturę poszanowania efektów cudzej kreatywności. Niezwykle istotne jest upowszechnianie wiedzy na temat własności intelektualnej wśród różnych grup wiekowych i społecznych. W ramach tego typu działań Urząd Patentowy RP opracował koncepcję szkoleń „Od pomysłu do komercjalizacji”, które będą adresowane do młodzieży i przedsiębiorców.

Dwa z nich odbędą się w ramach 10. Międzynarodowej Warszawskiej Wystawy Wynalazków IWIS 2016. Tematyka szkoleń zostanie skoncentrowana wokół wybranych aspektów ochrony własności intelektualnej, w tym własności przemysłowej (charakterystyka poszczególnych przedmiotów własności przemysłowej i udzielanych na nie praw wyłącznych, procedury uzyskiwania ochrony, narzędzia transferu technologii, np. licencje etc.) oraz zarządzania dobrami niematerialnymi (kwestie budowania przewagi konkurencyjnej na rynku w oparciu o innowacje, wycena własności intelektualnej, prawne i praktyczne aspekty procesu komercjalizacji itd.).

Kolejne dwa szkolenia, adresowane do młodzieży szkolnej, odbędą się w I kwartale 2017 r. W ich trakcie uczestnicy zapoznają się z podstawowymi zasadami ochrony własności intelektualnej, spotkają się z młodymi wynalazcami, którzy odnieśli sukces poprzez komercjalizację swoich rozwiązań oraz wezmą udział w warsztatach przedsiębiorczości prowadzonych przez przedstawiciela start-up'u.

Harmonogram

- przeprowadzenie dwóch szkoleń w ramach wystawy IWIS 2016 oraz opracowanie materiałów poszkoleniowych, dostępnych w wersji elektronicznej na stronie internetowej Urzędu Patentowego – **IV kwartał 2016 r.**
- przeprowadzenie dwóch szkoleń dla młodzieży oraz opracowanie materiałów poszkoleniowych, dostępnych w wersji elektronicznej na stronie internetowej Urzędu Patentowego - **I kwartał 2017 r.**

Finansowanie

Ogólny koszt cyklu szkoleń wynosi 67 tys. zł, w tym ok. 52 tys. zł w 2016 r. oraz 15 tys. zł. w 2017 r.

Reforma w zakresie rozpatrywania zgłoszeń znaków towarowych – wprowadzenie systemu sprzeciwowego oraz zmiana opłat dotyczących znaków towarowych i wzorów przemysłowych (Urząd Patentowy RP)

15 kwietnia 2016 r. weszła w życie nowelizacja ustawy - Prawo własności przemysłowej z dnia 11 września 2015 r., która wprowadza zmianę procedury rozpatrywania zgłoszeń znaków towarowych na bardziej uproszczoną, dostosowaną do standardów prawa unijnego. Rejestracja znaku towarowego w nowym systemie (sprzeciwowym) nastąpi w terminie co najmniej o połowę krótszym w porównaniu do czasu rozpatrywania zgłoszeń w dotychczasowym systemie badawczym.

Ponadto, przygotowano projekt rozporządzenia, który przewiduje zmianę struktury naliczania opłat za zgłoszenie znaków towarowych przy jednoczesnym obniżeniu opłat za zgłoszenie znaku w jednej klasie towarowej. Ponadto przedmiotowy projekt przewiduje obniżenie opłat za ochronę wzorów przemysłowych za pierwsze dwa pięcioletnie okresy ochrony.

Proponowane zmiany mają na celu zwiększenie dostępności systemu ochrony znaków towarowych i wzorów przemysłowych, a tym samym przyczynią się do wzrostu konkurencyjności i pobudzenia innowacyjności. Jednocześnie powyższe zmiany umożliwią ochronę zarówno znaków towarowych,

jaki i wzorów przemysłowych na szczeblu krajowym przez firmy, których przy obecnie obowiązujących opłatach nie stać na taką ochronę, bądź ze względów ekonomicznych chronią jedynie niewielką część swoich znaków i wzorów wprowadzanych na rynek. Wysokość opłat ma duży wpływ na decyzję o zgłoszeniu znaku towarowego i wzoru przemysłowego do ochrony, szczególnie dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Harmonogram

- przyjęcie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie opłat związanych z ochroną wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych – **III kwartał 2016 r.**

Finansowanie

Skutki finansowe przyjęcia powyższego rozporządzenia szacuje się na kwotę ok. 1,6 mln zł rocznie, rozumiane jako obniżenie dochodów budżetu państwa.

4.3. Cele energetyczne

Modernizacja, przebudowa i rozbudowa infrastruktury energetycznej jest kwestią kluczową dla zapewnienia warunków stabilnego rozwoju polskiej gospodarki przy jednoczesnej realizacji celu „20/20/20” strategii „Europa 2020” określonego dla całej UE w zakresie energii i środowiska. Polska przyjęła jako metodę i miernik realizacji tego potrójnego celu ograniczenie zużycia energii pierwotnej. Takie ograniczenie zużycia nie tylko oznacza zmniejszenie emisyjności gospodarki, ale w warunkach wzrostu gospodarczego, także poprawę efektywności energetycznej. Efekt ten będzie dodatkowo wzmacniany przez wzrost udziału zużycia energii ze źródeł odnawialnych.

Zgodnie z ocenami publikowanymi m.in. przez Komisję Europejską, Eurostat i Europejską Agencję Środowiska, Polska ma szansę na realizację przyjętych celów krajowych strategii „Europa 2020” w obszarze energii i klimatu. Przy dopuszczalnym wzroście emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem EU ETS o 14% do roku 2020 w porównaniu do poziomu z roku 2005, zgodnie z unijnymi ustaleniami (tzw. *Effort Sharing Decision*), szacowany wzrost w roku 2014 wyniósł 7,5%. Przy założonym dla roku 2020 15% udziale energii odnawialnej w zużyciu energii finalnej, udział ten w 2014 r. wyniósł już 11,4% (wzrost o 2,7 punktu procentowego w stosunku do 2009 r.). Także przyjęty cel w zakresie efektywności energetycznej, tj. obniżenie zużycia energii pierwotnej do poziomu 96,4 Mtoe w roku 2020, jest z powodzeniem realizowany – w 2013 r. zużycie to wyniosło 93,0 Mtoe, a w 2014 r. – 89,1 Mtoe.

Prognozowana oszczędność energii pierwotnej narastająco (Mtoe) w latach 2010-2020²⁰

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
[Mtoe]	0,58	0,84	1,21	1,74	2,51	3,62	5,25	6,65	8,44	10,7	13,6

Źródło: MG

Z punktu widzenia Polski równie istotną rolę odgrywają działania mające na celu wsparcie przedsiębiorstw, przyczyniające się do wzrostu konkurencyjności przemysłu europejskiego. Dlatego też naczelną przesłanką w dyskusji na temat ram klimatyczno-energetycznych oraz polityki przemysłowej powinna być równowaga pomiędzy 3 elementami: ochroną środowiska, konkurencyjnością przemysłu oraz bezpieczeństwem energetycznym. Nieodłącznym elementem dyskusji powinno być wspieranie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w Europie. Polityka klimatyczno-energetyczna UE nie może przyczyniać się do wypierania przemysłu z UE. Równie istotne jest uwzględnienie społecznego aspektu wdrażanych polityk.

Inwestycje infrastrukturalne będą wspierane m.in. w ramach programu „Inwestycje Polskie”. Ponadto w celu ułatwienia procesu inwestycyjnego przygotowana zostanie kompleksowa regulacja o charakterze kodeksowym, która powstanie z uwzględnieniem m.in. wcześniejszych prac nad ustawą o strategicznych inwestycjach celu publicznego.

Poprawie efektywności energetycznej sprzyjać będą nowe ramy prawne projektowane w ramach ustawy o efektywności energetycznej. Efektywność energetyczna w budownictwie będzie poprawiana dzięki wdrożeniu instrumentów zawartych w ustawie o charakterystyce energetycznej budynków, przepisom techniczno-budowlanym w zakresie energooszczędności budynków, które do 2021 r. podlegać będą etapowym zmianom zgodnie z przyjętym w tym akcie prawnym harmonogramem, oraz udzielanemu wsparciu ze środków krajowych oraz europejskich na budowę/remont lub termomodernizację budynków. Rozwój instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii będzie wspierany poprzez instrumenty przewidziane w nowej ustawie o odnawialnych źródłach energii oraz działaniach projektowych. Inwestycje infrastrukturalne w energetyce będą wspierane m.in. w ramach programu „Inwestycje Polskie”.

²⁰ Ścieżka ustalona zgodnie z art. 3 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylenia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE. Przedstawione wartości odnoszą się do oszczędności energii pierwotnej w stosunku do prognozowanego zużycia bez podjęcia działań (*no policy change scenario*).

Główne działania podjęte od kwietnia 2015 r.

9 września 2015 r. weszła w życie [ustawa z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych](#), wdrażająca m.in. dyrektywę 2009/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2009 r. zmieniającą dyrektywę 2003/87/WE w celu usprawnienia i rozszerzenia wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych. Dzięki dokonanej w ten sposób transpozycji aktów prawa Unii Europejskiej do krajowego porządku prawnego, polskim podmiotom objętym zakresem przedmiotowej regulacji zapewniono uczestnictwo w systemie na takich samych zasadach jak w przypadku podmiotów objętych systemem w pozostałych państwach członkowskich.

W 2015 r. prowadzone były prace nad projektem [ustawy o strategicznych inwestycjach celu publicznego](#). Cel projektowanej ustawy to integracja procedur przygotowania i realizacji inwestycji, w tym zawartych w obowiązujących specustawach inwestycyjnych, a także umożliwienie zastosowania ich do sieci przesyłowych energii elektrycznej oraz inwestycji stanowiących projekty wspólnego zainteresowania, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady 347/2013. Proponowane rozwiązania miały też umożliwić realizację krytycznych inwestycji infrastrukturalnych w unijnym okresie programowania 2014-2020. Zakresem proponowanej regulacji objęto fazę lokalizacji inwestycji, pozyskania praw do nieruchomości, a także procesu budowlanego, przewidując m.in. integrację rozstrzygnięć inwestycyjnych w ramach decyzji zintegrowanej, podobnej do obecnie funkcjonującej decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej. W propozycji przewidziano również wprowadzenie mechanizmów wzmacniających ład przestrzenny, takich jak obowiązek prowadzenia z gminami negocjacji dotyczących przebiegu inwestycji oraz jej rozwiązań technicznych, a także obowiązek następczego dostosowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Prace nad projektem ustawy osiągnęły etap uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych, które zostały przeprowadzone w lipcu 2015 r. Po powołaniu nowej Rady Ministrów zdecydowano o włączeniu przedmiotowej problematyki w zakres kompleksowej regulacji o charakterze kodeksowym dotyczącej procesu inwestycyjno-budowlanego, która przygotowywana będzie w Ministerstwie Infrastruktury i Budownictwa.

Ze względu na przedłużające się prace nad wspomnianą wyżej ustawą o strategicznych inwestycjach celu publicznego, równolegle w 2015 r. podjęto prace nad specjalną pilną regulacją dla budowy sieci przesyłowych energii elektrycznej. W efekcie tych prac, 15 września 2015 r. weszła w życie [ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych](#). Podstawę do przygotowania tej ustawy dało prawodawstwo Unii Europejskiej, które nałożyło na Polskę liczne obowiązki w zakresie wzmocnienia bezpieczeństwa przesyłu energii elektrycznej oraz zintegrowania systemów elektroenergetycznych w ramach budowania trans-europejskich sieci energetycznych (TEN-E). Ustawa zapewnia, że istotne inwestycje w zakresie elektroenergetyki, w tym w szczególności inwestycje stanowiące projekty wspólnego zainteresowania (PCI), będą korzystać z priorytetowej, przyspieszonej ścieżki pozyskiwania decyzji i zezwoleń niezbędnych do realizacji tych przedsięwzięć. Równocześnie ustawa, jako regulacja o charakterze nadzwyczajnym, ma charakter czasowy (do 2025 r.) i dotyczy wskazanych imiennie w załączniku do niej 23 strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych. Realizacja wszystkich tych inwestycji jest konieczna m.in. z uwagi na ciężące na Polsce istotne obowiązki w zakresie wzmocnienia bezpieczeństwa przesyłu energii elektrycznej, zintegrowania systemów elektroenergetycznych, współtworzenia zliberalizowanego rynku przesyłu energii, a także wzmocnienia konkurencyjności w dziedzinie elektroenergetyki.

W ramach realizacji Programu polskiej energetyki jądrowej Rada Ministrów 16 października 2015 r. przyjęła Krajowy plan postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym. W związku z koniecznością przesunięć w harmonogramie Programu prowadzono prace nad zmianą koncepcji przygotowania Planu rozwoju zasobów ludzkich na potrzeby energetyki

jądrowej. Ponadto w 2015 r. prowadzono prace nad opracowaniem programu wsparcia polskich przedsiębiorstw w przygotowaniach do udziału w budowie obiektów energetyki jądrowej.

Dnia 4 maja 2015 r. weszła w życie [ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii](#). Dnia 29 grudnia 2015 r. Sejm RP dokonał nowelizacji ustawy, odraczając o 6 miesięcy, tj. do 1 lipca 2016 r., wejście w życie tych przepisów ustawy o OZE, które pierwotnie miały wejść w życie 1 stycznia 2016 r. Przepisy te dotyczą w szczególności kwestii uruchomienia systemu aukcyjnego do zakupu energii elektrycznej z instalacji odnawialnych źródeł energii oraz mechanizmów wspierających wytwarzanie energii elektrycznej w mikroinstalacjach o łącznej mocy nie większej niż 10 kW. To dodatkowe *vacatio legis* ma umożliwić: 1) przeprowadzenie dodatkowej oceny skutków regulacji i wprowadzenie mechanizmów umożliwiających uniknięcie upadłości obecnie funkcjonujących biogazowni rolniczych i ich dalszy rozwój, 2) przygotowanie niezbędnych regulacji w zakresie zasad lokalizacji i budowy elektrowni wiatrowych na lądzie, 3) dokończenie procesów inwestycyjnych, które z przyczyn niezależnych od inwestorów nie mogły zostać zakończone do końca 2015 r.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków, w 2015 r. został opracowany „[Krajowy plan mający na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii](#)”. Uchwałę o przyjęciu tego planu Rada Ministrów przyjęła 22 czerwca 2015 r., a weszła ona w życie 17 lipca 2015 r.

Ponadto w 2015 r. kontynuowano prace nad [projektem ustawy o efektywności energetycznej](#). Projekt ma na celu m.in. realizację przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylecia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE. Po konsultacjach społecznych i uzgodnieniach międzyresortowych w 2014 r., kolejne wersje projektu ustawy były przedmiotem obrad stałego Komitetu Rady Ministrów w dniach 19 marca 2015 r., 11 czerwca 2015 r. oraz po raz ostatni 7 stycznia 2016 r., na którym to posiedzeniu KRM przyjął projekt ustawy i rekomendował go Radzie Ministrów. Rada Ministrów zaakceptowała projekt na posiedzeniu 23 lutego 2016 r. Projekt ustawy w dniu 14 kwietnia 2016 r. został przekazany do Sejmu RP celem dalszych prac legislacyjnych.

Dodatkowo w trybie ciągłym realizowane były działania dotyczące [wspierania inwestycji w efektywność energetyczną i odnawialne źródła energii](#) w ramach programów prowadzonych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Bank Gospodarstwa Krajowego.

W II połowie 2015 r. rozpoczęto proces identyfikacji [projektów inwestycyjnych w zakresie bezpieczeństwa energetycznego](#), którego celem jest wprowadzenie wstępnie zweryfikowanych projektów do Wykazu Projektów Zidentyfikowanych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Do końca 2015 r. zidentyfikowano ok. 30 projektów w tym obszarze.

Główne działania zaplanowane na lata 2016-2017

Wspieranie rozwoju infrastruktury energetycznej poprzez współfinansowanie z podmiotami prywatnymi w ramach programu „Inwestycje Polskie” (MSP)

W ramach Programu „Inwestycje Polskie”, za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego i specjalnie powołanej w tym celu spółki Polskie Inwestycje Rozwojowe S.A. (PIR S.A.)²¹, współfinansowane są z podmiotami prywatnymi, inwestycje infrastrukturalne w Polsce, w tym także w zakresie wytwarzania i dystrybucji energii.

Zawarto porozumienia dotyczące inwestycji realizowanych między innymi przez następujące spółki z sektora energetycznego: PGE Polska Grupa Energetyczna S.A., TAURON Polska Energia S.A., ENEA S.A. oraz Elektrownię Puławy.

---

²¹ Obecnie Polski Fundusz Rozwoju S.A. (PFR S.A.)

Jako przykładowe projekty, które są organizowane oraz będą realizowane i finansowane z udziałem Polskiego Funduszu Rozwoju S.A. (PFR S.A.) można wskazać:

- budowa bloku energetycznego o mocy 413 MW w Elektrowni Łagisza w Będzinie – na podstawie porozumienia z TAURON Polska Energia S.A.; wartość przedsięwzięcia przekroczy 1,5 mld zł, a udział PFR S.A. wyniesie 750 mln zł; blok rozpocznie pracę w połowie 2019 r.;
- budowa we współpracy z EDF Polska S.A. elektrociepłowni gazowej w Toruniu o mocy 390 MWt i 90-110 MWe; wartość przedsięwzięcia wyniesie ok. 568 mln zł, w tym udział PFR S.A. maksymalnie 284 mln zł;
- projekt Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej w Olsztynie Sp. z o.o. budowy instalacji termicznego przekształcania przetworzonych odpadów komunalnych oraz modernizacji istniejącej ciepłowni węglowej Kortowo; wartość projektu szacowana jest na 535 mln zł, maksymalna kwota inwestycji PFR za pośrednictwem Funduszu Inwestycji Samorządowych (FIS) 97 mln zł;
- projekt instalacji do produkcji propylenu w technologii odwodornienia propanu – na podstawie umowy o współpracy podpisanej 19 maja 2015 r. z Grupą Azoty Police i Grupą Azoty ZAK. Całkowita wartość projektu szacowana jest na 1,7 mld zł. Projekt wiąże się również z renowacją/rozbudową istniejącego źródła energii elektrycznej i ciepła na potrzeby instalacji PDH. Zgodnie z podpisanym porozumieniem PFR będzie preferowanym inwestorem finansowym w spółce celowej (SPV) powołanej do realizacji inwestycji. Udział w inwestycji PFR-u to co najmniej 25% docelowego finansowania kapitałowego. Zakończenie inwestycji i oddanie do eksploatacji planowane jest na rok 2019.

Z kolei Bank Gospodarstwa Krajowego planuje w latach 2016-2017 r.:

- zorganizować finansowanie dla Elektrowni Puławy – szacowana wartość projektu wynosi 1,1 mld zł

Harmonogram

- Elektrownia Łagisza w Będzinie – uruchomienie finansowania projektu – **III kwartał 2016 r.**
- Elektrociepłownia gazowa w Toruniu – przewidywane zakończenie inwestycji i oddanie do eksploatacji – **II kwartał 2017 r.**
- Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Olsztynie – planowany termin podpisania umowy inwestycyjnej – **II kwartał 2016 r.**
- projekt instalacji do produkcji propylenu w technologii odwodornienia propanu – uruchomienie finansowania projektu – **II kwartał 2016 r.**
- Elektrownia Puławy - przewidywany termin zamknięcia transakcji – **II/III kwartał 2016 r.**

Finansowanie

Szacunkowa wartość projektów w sektorze energetycznym, o których mowa wyżej wynosi ok. 5,4 mld zł. Inwestycje realizowane będą z zaangażowaniem finansowym BGK, PFR S.A. i partnerów.

Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE (NFOŚiGW)

Energooszczędna i niskoemisyjna gospodarka w Polsce, mimo wielu opracowań i koncepcji, nie posiada oprzyrządowania planistycznego, niezbędnego do stworzenia ram do uporządkowanego zagospodarowywania środków krajowych i UE dla budowy modelu energooszczędnej gospodarki zorientowanej na innowacyjność oraz pobudzenia zmian skutkujących transformacją polskiej gospodarki w kierunku niskoemisyjnym przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Stąd inicjatywa Ministerstwa Rozwoju, Ministerstwa Energii i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w zakresie utworzenia ogólnokrajowej sieci doradców, składającej

się z zespołów doradców świadczących usługi w poszczególnych województwach. Działania doradcze skierowane będą do instytucji publicznych, przedsiębiorców, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych oraz osób fizycznych. Przewiduje się różne formy świadczenia usług doradczych celem zwiększania świadomości społeczeństwa na rzecz gospodarki niskoemisyjnej.

Wymierną siłą sprawczą projektu Doradztwa jest przygotowanie założeń merytorycznych oraz weryfikacja planów gospodarki niskoemisyjnej (PGN) przygotowywanych z uwzględnieniem standardów UE (w zakresie opracowania planów działań na rzecz zrównoważonej energii) oraz wymagań krajowych, w tym związanych z realizacją dyrektywy CAFE²². Dotychczas zostało opracowanych ok. 1200 PGN, obejmujących ponad połowę gmin w Polsce. Zakłada się, że w latach 2016–2017 PGN będzie posiadało ok. 80% gmin.

Oczekuje się, że inicjatywa ta spowoduje optymalne wykorzystanie wsparcia ze środków publicznych, w tym UE, wywoła wymierne efekty w zakresie energooszczędności, ograniczenia emisji, przyczyni się do rozwoju niskoemisyjnej gospodarki, wykorzystania OZE w przemyśle, budownictwie i usługach komunalnych oraz wpłynie pozytywnie na rozwój niskoemisyjnego transportu.

W wyniku realizacji powyższej inicjatywy w trybie decyzji Instytucji Pośredniczącej, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej został wskazany jako beneficjent poddziałania 1.3.3 *Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE* POIiŚ 2014–2020 i w 2016 r. podpisał umowę o dofinansowanie Projektu Doradztwa Energetycznego.

Harmonogram

Główne działania zaplanowane na lata 2016/2017:

- Budowa i zarządzanie ogólnopolską siecią wsparcia doradczego - w tym zakresie przygotowywane są m.in. dalsze szkolenia dla Doradców energetycznych, zostaną zorganizowane przetargi na wyposażenie stanowisk pracy (sprzęt komputerowy, usługi telefoniczne itp.);
- Usługi doradcze – w szczególności doradztwo obejmie weryfikację i wdrażanie planów gospodarki niskoemisyjnej (PGN) oraz monitorowanie ich wdrażania, przygotowanie i wdrażaniem inwestycji w zakresie efektywności energetycznej i OZE m.in. z uwzględnieniem wykorzystania instrumentów finansowych, wsparcie w weryfikowaniu audytów energetycznych;
- Przygotowanie i przeprowadzenie szkoleń dla energetyków gminnych - doradcy będą aktywizować i zachęcać gminy do udziału w prowadzonych przez nich szkoleniach dla energetyków gminnych;
- Budowa i zapewnienie funkcjonowania Platformy informatycznej;
- Informacja i promocja projektu oraz monitorowanie i kontrolę realizacji projektu.

Finansowanie

Działanie jest w całości finansowane ze środków europejskich. Zaplanowane wydatki na realizację tego działania wyniosą ok. 17,5 mln w 2016 r. i ok. 15 mln w 2017 r.

Realizacja Programu polskiej energetyki jądrowej (ME)

Program polskiej energetyki jądrowej określa zakres i strukturę organizacji działań niezbędnych do wdrożenia energetyki jądrowej, zapewnienia bezpiecznej i efektywnej eksploatacji jej obiektów, ich likwidacji po zakończeniu okresu eksploatacji oraz bezpiecznego postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. W dokumencie przedstawiono harmonogram działań obejmujący 4 etapy zaplanowane do 2030 r. W ramach I etapu, przewidywanego na lata 2014-2016

---

²² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy.

realizowane są prace związane z ustaleniem lokalizacji elektrowni jądrowej i otwarcie postępowania zintegrowanego na dostarczenie wybranej technologii dla pierwszej elektrowni. Jednocześnie trwają prace nad aktualizacją przedmiotowego harmonogramu działań.

W 2016 r. kontynuowane będą prace nad Planem rozwoju zasobów ludzkich na potrzeby energetyki, technologii i fizyki jądrowej, jak również nad lokalizacją nowego składowiska powierzchniowego odpadów promieniotwórczych nisko- i średnioaktywnych. Ponadto, po zakończeniu identyfikacji zasobów polskiego przemysłu mających kompetencje do uczestnictwa w realizacji programu jądrowego, w roku 2016 przygotowany zostanie program wsparcia polskich przedsiębiorstw w przygotowaniach do udziału w budowie obiektów energetyki jądrowej w Polsce oraz wspierający aktywność polskiego przemysłu w tym zakresie na arenie międzynarodowej. Równolegle – od 2015 r. – Ministerstwo Energii (wydzielone z dawnego Ministerstwa Gospodarki) prowadzi bezpośrednio działania na rzecz polskiego przemysłu o charakterze proeksportowym oraz edukacyjno-szkoleniowym, m.in. poprzez organizację misji gospodarczych i specjalistycznych seminariów technicznych.

Harmonogram

- Ogłoszenie przez inwestora (PGE) przetargu zintegrowanego na wybór technologii jądrowej – **w trakcie aktualizacji**
- Przewidywany termin opracowania Strategicznego planu rozwoju zasobów ludzkich na potrzeby energetyki jądrowej – **III kwartał 2016 r.**
- Przewidywany termin opracowania projektu programu wsparcia polskich przedsiębiorstw w przygotowaniach do udziału w budowie obiektów energetyki jądrowej – **I-II kwartał 2017 r.**

Finansowanie

Planowane skutki finansowe, pochodzące z budżetu państwa związane z realizacją Programu polskiej energetyki jądrowej wynoszą ok. 8,9 mln zł w 2016 r. Prognozowane skutki finansowe na rok 2017 to ok. 9,2 mln zł.

Poprawa efektywności energetycznej (ME)

Planowane jest przyjęcie nowej ustawy o efektywności energetycznej. Głównym celem wprowadzenia nowej regulacji jest stworzenie ram prawnych dla działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej gospodarki, obejmujących mechanizm wsparcia i prowadzących do uzyskania oszczędności energii w 2020 r. wymaganych na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylenia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE. Projekt określa zasady opracowania krajowego planu działań dotyczącego efektywności energetycznej: zadania jednostek sektora publicznego w zakresie efektywności energetycznej, zasady realizacji obowiązku uzyskania oszczędności energii poprzez uzyskanie i umarżanie świadectw efektywności energetycznej, zasady sporządzania audytu efektywności energetycznej oraz zasady przeprowadzania audytu energetycznego przedsiębiorstwa, a także przepisów mających na celu usunięcie barier i nieprawidłowości na rynku energii, które ograniczają efektywność dostaw i wykorzystywania energii.

Harmonogram

- Przewidywany termin przyjęcia ustawy przez Parlament – **II kwartał 2016 r.**
- Planowany termin wejścia w życie – **koniec I półrocza 2016 r.**

Finansowanie

Wejście w życie ustawy nie spowoduje zwiększenia wydatków sektora finansów publicznych.

Wspieranie efektywności energetycznej w budownictwie (MIB/MKiDN/NFOŚiGW)

Dnia 9 marca 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków. Regulacje dotyczące sporządzania i przekazywania świadectw

charakterystyki energetycznej powinny przyczynić się do rozpowszechniania budownictwa efektywnego energetycznie, a także zwiększania świadomości właścicieli i najemców budynków oraz części budynków w zakresie możliwości uzyskania oszczędności energii. Ustawa nakłada obowiązek przeprowadzenia certyfikacji energetycznej budynków, których powierzchnia użytkowa zajmowana przez organy wymiaru sprawiedliwości, prokuraturę oraz organy administracji publicznej przekracza 250 m².

Kwestie odpowiedniego standardu efektywności energetycznej budynków, które są projektowane lub budowane albo przebudowywane reguluje rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Nowelizacja przepisów rozporządzenia wprowadziła stopniowe zwiększenie poziomu wymagań począwszy od roku 2014 skończywszy na roku 2021. Takie etapowe zmiany pozwolą między innymi na płynne dostosowanie się rynku budowlanego do zwiększanych wymogów dot. energooszczędności budynków, a docelowo mają zapewnić, aby po 31 grudnia 2020 r. wszystkie nowe budynki charakteryzowały się odpowiednio wysokim standardem w zakresie energooszczędności, biorąc pod uwagę postęp techniczny, wymagania UE, oraz optymalizację kosztów w szacunkowym ekonomicznym cyklu życia budynku. Dodatkowo ustalone wymagania podlegają okresowym przeglądom pod kątem uwzględnienia postępu technicznego w budownictwie.

Kontynuowany będzie program wspierania ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów przedsięwzięć termomodernizacyjnych oraz związanych z termomodernizacją przedsięwzięć remontowych, realizowanych w najstarszych, wielorodzinnych budynkach mieszkalnych.

Kontynuowane będzie wsparcie udzielane w ramach programów NFOŚiGW ukierunkowane na przedsięwzięcia termomodernizacyjne, modernizację instalacji wewnętrznych i wymianę źródeł ciepła, w tym „Program LEMUR Energooszczędne budynki użyteczności publicznej”, w którym wsparcie obejmuje projektowanie i budowę lub tylko budowę nowych budynków użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego.

Realizowane będą projekty w ramach nowej perspektywy POIiŚ 2014–2020, I Oś Priorytetowa „Zmniejszenie emisyjności gospodarki”, Działanie 1.3 „Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach” mające na celu wspieranie głębokiej kompleksowej termomodernizacji zarówno w obszarze budynków użyteczności publicznej oraz budynkach mieszkalnych.

Realizowany będzie projekt „Kompleksowa modernizacja energetyczna wybranych państwowych placówek szkolnictwa artystycznego w Polsce”, którego celem jest wsparcie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej szkolnictwa artystycznego w Polsce oraz zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii (oszczędność energii), a przez to zmniejszenie ogólnych kosztów eksploatacji ujętych w projekcie budynków.

Harmonogram

- Dofinansowanie ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów – **w trybie ciągłym**
- Dofinansowanie ze środków NFOŚiGW w ramach II naboru do programu priorytetowego LEMUR – przyjmowanie wniosków **do końca IV kwartału 2016 r.**
- Realizacja Działania 1.3 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach (Poddziałanie 1.3.1 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej) – **od II kwartału 2016 r.**
- Nabór wniosków dla Działania 1.3 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach (Poddziałanie 1.3.2 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych) – **II półrocze 2016 r.**
- rozpoczęcie realizacji projektu „Kompleksowa modernizacja energetyczna wybranych państwowych placówek szkolnictwa artystycznego w Polsce” – III kwartał 2016 r.

Finansowanie

W 2016 roku Fundusz Termomodernizacji i Remontów dysponuje kwotą 236 mln zł.

Przewidywane wydatkowanie środków w ramach programu LEMUR w latach 2016–2017 wynosi ponad 13 mln zł.

Budżet środków w ramach POIiŚ 2014–2020 - Działanie 1.3 „Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach” wynosi ponad 390 mln euro, w tym środki przewidziane na 2017 r. to 28 mln zł. Z uwagi na harmonogram naborów oraz charakter finansowanych projektów nie ma zaplanowanych wypłat w ramach przedmiotowego działania w 2016 r.

Skutki finansowe dla projektu „Kompleksowa modernizacja energetyczna wybranych państwowych placówek szkolnictwa artystycznego w Polsce” w latach 2016-2017 będą znane w momencie podpisania umowy o dofinansowanie pomiędzy beneficjentem (MKiDN) a Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Wspieranie inwestycji w odnawialne źródła energii (ME/ NFOŚiGW)

Dnia 4 maja 2015 r. weszła w życie uchwalona 20 lutego 2015 r. ustawa o odnawialnych źródłach energii. Celem ustawy było wdrożenie zoptymalizowanych mechanizmów wsparcia dla producentów energii elektrycznej z OZE, ze szczególnym uwzględnieniem generacji rozproszonej opartej o lokalne zasoby OZE. Ustawa ma zapewnić realizację celów w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii określonych w dokumentach rządowych, tj. Polityce energetycznej Polski do 2030 roku oraz Krajowym Planie Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych.

Wsparcie dla wytwórców energii z OZE powinno zapewniać, w pierwszej kolejności, wzrost mocy w tych instalacjach, które w optymalny sposób wykorzystują polskie lokalne zasoby OZE, uwarunkowania klimatyczne i środowiskowe, oraz które są opanowane z technologicznego punktu widzenia.

Mechanizmy wsparcia dla nowych instalacji zostaną skierowane głównie do podmiotów, które będą instalować OZE o największym wkładzie w rozwój polskiej gospodarki rozumianym jako miejsca pracy i wytworzona wartość dodana.

Planowane zmiany są dość daleko idące, w tym przewidywane jest również wprowadzenie uproszczeń procedur sprawozdawczych dla mikro i małych wytwórców energii elektrycznej wszędzie tam, gdzie dzięki postępowi techniki możliwe jest wykorzystanie zdalnie odczytywanych urządzeń. Stąd też nowelizacja ustawy o OZE będzie zsynchronizowana czasowo z projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz ustawy o zasadach pokrywania kosztów powstałych u wytwórców w związku z przedterminowym rozwiązaniem umów długoterminowych sprzedaży mocy i energii elektrycznej, czyli tzw. ustawą licznikową.

Prowadzone w ME prace legislacyjne mają też wprowadzić nową koncepcję odnoszącą się do technologii OZE, która będzie sprzyjać promowaniu przedsiębiorczego i społecznego podejścia w grupach ludności zamieszkujących tereny wiejskie. Mowa tu o gminnych mikroklastrach energetycznych, które poprzez połączenie działań z kilku obszarów gospodarki mogą zapewniać zrównoważoną gospodarkę zasobami OZE oraz lokalną samowystarczalność energetyczną.

Zawarte w ustawie rozwiązania umożliwią rozwinięcie mechanizmów konkurencji oraz wzrost stabilności prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na wytwarzaniu energii z OZE. Ponadto wdrażane rozwiązania zapewnią możliwość elastycznego kontrolowania ilości i struktury mocy OZE w systemie elektroenergetycznym oraz całkowitych kosztów wsparcia tych źródeł.

Ponadto wsparcie dla powstawania instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii udzielane jest w ramach programów realizowanych przez NFOŚiGW. W ramach programu priorytetowego „Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii. Część 1) BOCIAN - Rozproszone, odnawialne źródła energii” przedsiębiorcom udzielane są pożyczki na budowę, rozbudowę lub przebudowę instalacji odnawialnych źródeł energii w wysokości do 40 mln zł (do 85% kosztów kwalifikowalnych inwestycji). Program BOCIAN będzie podlegał analizom i modyfikacjom w związku z uruchomieniem nowych systemów wsparcia dla OZE (aukcje, POIiŚ i RPO).

Kontynuowana jest inicjatywa budowy Platformy Zrównoważona Energia sprzyjająca współpracy biznesu oraz administracji publicznej w ramach wdrożenia na rynku polskim systemowego podejścia do zagadnienia efektywnego wykorzystania energii, w tym pochodzącej również ze źródeł odnawialnych. Celem jest zachęcanie do inwestycji w odnawialne źródła energii i efektywność energetyczną, a także zaangażowanie uczestników rynku w konkretne działania w Polsce. Poprzez platformę możliwe jest:

- upowszechnianie wiedzy nt. środków finansowych przeznaczanych na działania na rzecz efektywnego wykorzystania energii, w tym również z odnawialnych źródeł,
- współpraca z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi finansującymi lub propagującymi działania w tym zakresie;
- projekt edukacyjny dotyczący publikowania tygodniowych raportów dotyczących OZE – cykliczne raporty „Media o OZE” to podsumowanie aktualnych informacji z prasy i internetu, także radia i telewizji na temat odnawialnych źródeł energii (m.in.: energia wodna, energia geotermalna, energia słoneczna, energetyka prosumencka, biomasa, etc.),
- prowadzenie i upowszechnianie wiedzy na temat realizowanych w Polsce innowacyjnych projektów w dziedzinie zrównoważonej energii tzw. Dobre praktyki,
- prezentowanie zestawienia dotacji UE dla sektora odnawialnych źródeł energii oraz energetyki niskoemisyjnej na rok 2016 oraz większości organizowanych konkursów i dofinansowań,
- realizowanie m.in. obowiązku udostępniania informacji o kosztach i korzyściach wynikających ze stosowania urządzeń i systemów grzewczych, chłodniczych i elektrycznych, wykorzystujących energię ze źródeł odnawialnych, wynikającego z art. 132 ustawy o OZE oraz zapewnienie dostępu do informacji i wytycznych o sposobach optymalnego połączenia instalacji odnawialnych źródeł energii, wysoko efektywnych technologii oraz systemów grzewczych i chłodniczych (art. 134 ustawy o OZE).

Harmonogram

- Wypracowanie rozwiązań, dla których wydłużono *vacatio legis* – **II kwartał 2016 r.**
- Program BOCIAN: nabór wniosków **do II kwartału 2016 r.**

Finansowanie

Trwa analiza skutków finansowych, które przyniesie nowelizacja ustawy o OZE.

Budżet programu BOCIAN to 570 mln zł, w tym w latach 2016 r. przewiduje się wydatkowanie w kwocie 63 mln zł, a w 2017 r. w kwocie 87 mln zł.

Gospodarka o obiegu zamkniętym. Racjonalna Gospodarka Odpadami (MŚ)

Kontynuowane będzie wsparcie udzielane w ramach programu priorytetowego NFOŚiGW: *Racjonalna gospodarka odpadami*, na przedsięwzięcia związane z selektywnym zbieraniem odpadów i zapobieganiem powstawaniu odpadów, budową instalacji prowadzących procesy odzysku, w tym recyklingu odpadów.

Realizacja programu w tym obszarze oraz odpowiednie zaplanowanie alokacji uzależnione jest od uchwalenia wojewódzkich planów gospodarki odpadami wraz z planami inwestycyjnymi. Przyjęcie tych dokumentów warunkuje dostęp do środków publicznych dla ujętych w nich zadań.

Harmonogram

Nabór wniosków w ramach programu priorytetowego Racjonalna gospodarka odpadami przewidziany w II i III kwartale 2016 r. w trybie ciągłym.

Finansowanie

Budżet programu Racjonalna gospodarka odpadami wynosi ok. 1, 7 mld zł, w tym w latach 2016 r. i 2017 r. przewiduje się wydatkowanie w kwocie ok. 770 mln zł.

Realizacja inwestycji w obszarze energetyki w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (ME)

W 2016 r. kontynuowana jest identyfikacja projektów inwestycyjnych w zakresie budowy oraz przebudowy sieci umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE, rozwoju inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej oraz gazu ziemnego, wsparcia budowy inteligentnych sieci elektroenergetycznych o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym. Do końca pierwszego kwartału zgłoszonych zostało do Wykazu Projektów Zidentyfikowanych POIiŚ 50 projektów.

Harmonogram

- Uruchomienie pierwszych projektów z Wykazu Projektów Zidentyfikowanych POIiŚ – **II kwartał 2016 r.**
- Nabór wniosków na projekty dotyczące tylko rozwoju inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej oraz gazu ziemnego – **II kwartał 2016 r. – I kwartał 2017 r.**

Finansowanie

W roku 2016 zostanie uruchomionych przynajmniej 1,2 mld zł ze środków unijnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na projekty, które już zostały skierowane do oceny. Alokacja na projekty dotyczące tylko rozwoju inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej oraz gazu ziemnego wynosi blisko 300 mln zł.

4.4. Cele w zakresie edukacji

W obszarze edukacji i szkolnictwa wyższego strategia „Europa 2020” wyznaczyła sobie dwa cele: (1) zmniejszenie odsetka osób w wieku 18-24 lat przedwcześnie kończących naukę (ang. *early school leavers*) do poziomu poniżej 10% oraz (2) zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata z wykształceniem wyższym do poziomu 40%.

Polska wg danych Komisji Europejskiej, już na początku wdrażania strategii „Europa 2020” jako jedno z niewielu państw UE osiągnęła zalecane wartości w zakresie 4 z 5 najważniejszych wskaźników rozwoju edukacji w Europie²³. Mając na uwadze znaczenie obszaru edukacji dla rozwoju życia społeczno-gospodarczego, Polska wyznaczyła sobie cele ambitniejsze niż w UE, tj. zmniejszenie do 4,5% odsetka młodzieży niekontynuującej nauki oraz zwiększenie do 45% odsetka osób z wyższym wykształceniem.

Według najnowszych danych GUS za 2014 r., wskaźnik młodzieży niekontynuującej nauki wyniósł 5,4% i był o 0,2 p.proc. niższy niż w 2013 r.

Głównymi wyzwaniem w obszarze edukacji pozostają:

- poprawa dostępności form wczesnej edukacji i opieki, w tym edukacji przedszkolnej (działania przedstawione w rozdziale 3.1);
- lepsze dostosowanie kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy;
- poprawa jakości edukacji (jakości pracy szkół i placówek edukacyjnych), doskonalenie metod i warunków nauczania i wychowania, ulepszanie organizacji pracy oraz podnoszenie kompetencji kadry;
- opieranie polityki edukacyjnej na kompleksowej i spójnej strategii uczenia się przez całe życie, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy w zakresie upowszechnienia uczenia się dorosłych.

W odniesieniu do drugiego celu edukacyjnego to według danych za 2014 r. ponad 42% osób w wieku 30-34 lata posiadało wykształcenie wyższe, co daje wzrost o 1,6 p.proc. w stosunku do roku 2013. O ile Polska pozostaje na ścieżce wzrostu tego wskaźnika i osiągnięcie celu w 2020 r. wydaje się bardzo prawdopodobne, o tyle głównym wyzwaniem pozostaje systematyczne kurczenie się systemu szkolnictwa wyższego. Pierwszą przyczyną jest demografia. W roku akademickim 2010/2011 studiowało ponad 1 800 tys. osób, natomiast w roku 2014/2015 już tylko niecałe 1 500 tys. osób. Drugą ważną przyczyną jest spadek zainteresowania nauką na poziomie wyższym. Od 2010 r. systematycznie maleje współczynnik skolaryzacji brutto²⁴ z 53,8% do 48,1% w latach 2010-2014. Prawdopodobną odpowiedzią na te tendencje będzie rosnąca konkurencja o studentów pomiędzy uczelniami. W związku z tym, dostrzegalnym wyzwaniem będzie zapewnienie odpowiedniej jakości kształcenia.

Zwiększenie do 45% odsetka osób z wykształceniem wyższym w wieku 30-34 lat

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
% udział	34,8	36,5	39,1	40,5	42,1	42,5	43	43,5	44	44,5	45

Źródło: Dane dla lat 2010-2014 – na podstawie BAEL, GUS. Dla lat 2015-2020 – prognozy MNiSW na podstawie analizy trendu.

²³ Odsetek młodzieży z niskimi osiągnięciami w czytaniu (według badania PISA), odsetek młodzieży niekontynuującej nauki, odsetek osób w wieku 20-24 lat z wykształceniem co najmniej na poziomie średnim lub zasadniczym, liczba absolwentów kierunków matematycznych, nauk przyrodniczych i technicznych; liczba osób w wieku 25-64 lat uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu.

²⁴ Współczynnik skolaryzacji brutto jest to wyrażony procentowo stosunek liczby wszystkich osób uczących się na danym poziomie do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia (w przypadku szkolnictwa wyższego 19-24 lata (według stanu w dniu 31 grudnia)).

Główne działania podjęte od kwietnia 2015 r.

W 2015 r. zakończyły się prace nad projektem ustawy o **Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji**, który zakłada wprowadzenie 8-poziomowej Polskiej Ramy Kwalifikacji (charakteryzującej wymagania względem efektów uczenia się, ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) oraz Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji. Ustawa została uchwalona z końcem grudnia 2015 r. i weszła w życie 15 stycznia 2016 r. Zgodnie z tą ustawą, Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji zostanie uruchomiony w ciągu 6 miesięcy od wejścia w życie ustawy.

Od września 2015 r. **szkoły prowadzące kształcenie zawodowe** zapewniają uczniom praktyczną naukę zawodu zgodnie ze zmianami wprowadzonymi rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 11 sierpnia 2015 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. poz. 1183). Najistotniejsze zmiany to:

- zdefiniowanie dualnego systemu kształcenia zawodowego, w którym podstawę prawną odbywania zajęć praktycznych u pracodawców może stanowić zarówno umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego, zawarta pomiędzy młodocianym pracownikiem a pracodawcą, jak i umowa o praktyczną naukę zawodu, zawarta pomiędzy dyrektorem szkoły a pracodawcą przyjmującym uczniów na praktyczną naukę zawodu,
- przyporządkowanie każdej z form praktycznej nauki zawodu do określonego typu szkoły,
- określenie wymiaru zajęć praktycznych odbywanych u pracodawców na zasadach dualnego systemu kształcenia,
- zapewnienie pracodawcy możliwości wpływania na treści programu nauczania dla zawodu w zakresie zajęć praktycznych, które są u niego realizowane.

Odnosnie do wsparcia działań mających na celu podniesienie kompetencji osób uczestniczących w edukacji na poziomie wyższym, odpowiadających potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa: w maju ogłoszony został konkurs w ramach „Programu Rozwoju Kompetencji”, a w październiku konkurs na wysokiej jakości staże w ramach programu „Studiujesz? Praktykuj!”. Obecnie trwa procedura oceny i wyboru projektów.

W ramach działań, które mają przyczynić się do **poprawy jakości kształcenia na poziomie wyższym** oraz zwiększenia znaczenia jego praktycznych elementów:

- przygotowano wnioski o dofinansowanie projektów pozakonkursowych o charakterze koncepcyjnym dot. stworzenia modelu praktyk zawodowych w Państwowych Wyższych Szkołach Zawodowych, „Kształcenie na studiach doktoranckich: Opracowanie programów studiów doktoranckich o zróżnicowanych profilach”;
- trwa ocena ofert w konkursie „Najlepsi z najlepszych!” dla wybitnie uzdolnionych studentów uczestniczących w międzynarodowych konkursach i zawodach;
- w październiku NCBiR ogłosił konkurs pn. „Akademickie Biura Karier”. Konkurs ma na celu wsparcie działań podnoszących jakość usług świadczonych przez Akademickie biura karier oraz inne jednostki uczelni wspomagające studentów we wchodzeniu na rynek pracy. Obecnie trwa ocena złożonych wniosków.

Główne działania zaplanowane na lata 2016-2017

Wdrażanie i rozwój Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (MEN – przewodniczący Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji)

Stworzenie zintegrowanego systemu kwalifikacji pozwoli na lepsze zintegrowanie kwalifikacji funkcjonujących obecnie w systemie oświaty, szkolnictwie wyższym oraz możliwych do uzyskania

poza tymi systemami, tj. kwalifikacji nadawanych w wyniku swobody działalności gospodarczej czy na podstawie przepisów odrębnych. Instrumentami integracji systemu kwalifikacji w Polsce, które zostaną wprowadzone ustawą, będą Polska Rama Kwalifikacji (PRK), Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK), ogólne zasady dotyczące: zapewniania jakości kwalifikacji, walidacji oraz przenoszenia i akumulowania osiągnięć (zgodne z europejskimi zaleceniami w tym zakresie).

Wdrożenie nowych instrumentów przyczyni się do:

- ułatwienia tworzenia i modernizacji kwalifikacji zgodnie z potrzebami rynku pracy;
- ułatwienia dostępu do informacji o kwalifikacjach;
- zwiększenia efektywności wydawania publicznych i prywatnych środków na kształcenie i szkolenie;
- usprawnienia zarządzania zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwach;
- ułatwienia mobilności pracowników na rynku pracy.

Harmonogram

- Uruchomienie Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji – **III kwartał 2016 r.**
- Rozpoczęcie rozpatrywania wniosków o włączenie kwalifikacji rynkowych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji - **III/IV kwartał 2016 r.**
- Włączenie kwalifikacji cząstkowych z systemu oświaty - **I kwartał 2017 r.**

Finansowanie

Dokładne oszacowanie skutków finansowych realizacji działania będzie możliwe po zatwierdzeniu do realizacji projektów PO WER wspierających wdrażanie systemu oraz po zaplanowaniu przez resorty działań przygotowujących wdrożenie systemu. Nastąpi to w II kwartale 2016 r.

Wypracowanie modeli i wsparcie procesów modernizujących system szkolnictwa wyższego (MNiSW/NCBR)

W ostatnich latach wprowadzono szereg zmian w Prawie o szkolnictwie wyższym. Uczelniom przywrócono autonomię w zakresie konstruowania programów kształcenia, wprowadzono mechanizmy, które mają przyczynić się do poprawy jakości kształcenia oraz zwiększenie znaczenia jego praktycznych elementów. W celu poprawy jakości kształcenia oraz zwiększenia znaczenia jego praktycznych elementów kontynuowane będą działania w zakresie:

- stworzenia modelu praktyk zawodowych w Państwowych Wyższych Szkołach Zawodowych dla profili praktycznych;
- wsparcia kształtowania wśród studentów kompetencji najbardziej pożądanym na rynku pracy;
- wypracowania i realizacji wzorcowych modeli kształcenia na studiach doktoranckich, wraz z propozycją programów studiów;
- wsparcia uczestnictwa wybitnie uzdolnionych studentów w międzynarodowych konkursach i zawodach;
- wspierania procesów konsolidacji uczelni – wsparcie procesu profilowania uczelni w kierunku tworzenia placówek dydaktycznych najwyższej jakości;
- wdrożenie centralnego systemu monitorowania karier zawodowych absolwentów z wykorzystaniem zanonimizowanych danych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
- podniesienia jakości usług świadczonych przez Akademickie Biura Karier oraz inne jednostki uczelni wspomagające studentów we wchodzeniu na rynek pracy;
- wsparcia zmian organizacyjnych i podniesienia kompetencji kadr w systemie szkolnictwa wyższego;
- wsparcia umiędzynarodowienia polskiego szkolnictwa wyższego.

Harmonogram

- uruchomienie projektów w ramach I konkursu w programie „Studiujesz? Praktykuj” – **II kwartał 2016 r.**
- ogłoszenie II konkursu w programie „Studiujesz? Praktykuj” – **I kwartał 2017 r.**

- realizacja konkursu na „Międzynarodowe Programy Kształcenia” – **od IV kwartału 2016 r.**
- uruchomienie projektów I konkursu w ramach Programu Rozwoju Kompetencji – **od II kwartału 2016 r.**
- ogłoszenie II konkursu w ramach Programu Rozwoju Kompetencji – **od II kwartału 2016 r.**
- ogłoszenie i realizacja konkursu na „Nowe Programy Kształcenia” – **od II kwartału 2016 r.**
- ogłoszenie i realizacja konkursu na „Podniesienie Kompetencji Kadry Dydaktycznej” – **od III kwartału 2016 r.**
- ogłoszenie i realizacja konkursu na „Interdyscyplinarne Programy Studiów Doktoranckich” – **od IV kwartału 2016 r.**
- realizacja działań z zakresu realizacji projektów pozakonkursowych „Program Praktyk Zawodowych w PWSZ” oraz „Kształcenie na studiach doktoranckich: Opracowanie programów studiów doktoranckich o zróżnicowanych profilach” – **od I kwartału 2016 r.**
- publikacja zagregowanych wyników pierwszej edycji centralnego monitoringu karier zawodowych absolwentów uczelni – **II kwartał 2016 r.**

Finansowanie

	2016			2017		
	wydatki sektora finansów publicznych ogółem (w tys. zł)	w tym budżet państwa (w tys. zł)	w tym budżet środków europejskich (w tys. zł)	wydatki sektora finansów publicznych ogółem (w tys. zł)	w tym budżet państwa (w tys. zł)	w tym budżet środków europejskich (w tys. zł)
konkurs „Studujesz? Praktykuj!”*	145 000	22 794	122 206	145 000	22 794	122 206
konkurs „Akademickie Biura Karier”**	35 000	5 502	29 498			
„Najlepsi z najlepszych!”	5 970	938,484	5 031,516	1 000	157,200	842,8
Program Praktyk Zawodowych w PWSZ	29 197,762	4 589,888	24 607,874	52 410,940	8 239	44 171,940
Kształcenie na studiach doktoranckich...	5 000	786	4 214			
Program Rozwoju Kompetencji * /**	500 000	78 600	421 400			
konkurs „Nowe Programy Kształcenia”**	200 000	31 440	168 560			
konkurs „Międzynarodowe Programy Kształcenia”**	145 000	22 794	122 206			
konkurs „Podniesienie Kompetencji Kadry Dydaktycznej”**	132 000	20 750,4	111 249,6			
konkurs „Interdyscyplinarne Programy Studiów Doktoranckich”**				155 000	24 366	130 634

* kwoty wynikają z alokacji środków na konkurs ogłoszony w 2015 r. ** kwoty wynikają z alokacji środków na konkurs ogłoszony w 2016 r.

Wsparcie współpracy szkół z pracodawcami (MEN/PARP)

Celem działania jest pozyskanie szerokiego grona interesariuszy oraz ich zaangażowanie w działania służące dostosowywaniu kształcenia, przede wszystkim zawodowego, do potrzeb rynku pracy.

Utworzone zostaną zespoły partnerów społecznych reprezentatywnych dla zawodów szkolnictwa zawodowego, pogrupowane w 25 branżowych grup zawodów. W ich skład wchodzić będą przedstawiciele organizacji pracodawców, izb gospodarczych, stowarzyszeń zawodowych i związków zawodowych.

W ramach dostosowania zarówno edukacji formalnej, jak i nieformalnej do potrzeb pracodawców prowadzone są działania mające na celu włączenie pracodawców w system identyfikacji i prognozowania potrzeb kwalifikacyjno-zawodowych na rynku pracy oraz stworzenie warunków dla aktywnej współpracy przedsiębiorców z poszczególnymi sektorami/branżami ze szkołami i placówkami edukacyjnymi różnego typu i szczebla mającej na celu dostosowanie kształcenia do zapotrzebowania danego sektora/branży. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez rozpoznanie zapotrzebowania na zawody i kwalifikacje w poszczególnych branżach w ramach pozakonkursowego projektu „Partnerstwo na rzecz kształcenia zawodowego”. Do współpracy w tym zakresie zaproszeni zostaną przedstawiciele partnerów społecznych właściwi dla poszczególnych zawodów szkolnictwa zawodowego, w tym przedstawiciele organizacji pracodawców, izb gospodarczych, stowarzyszeń zawodowych i związków zawodowych. W oparciu o wyniki tych konsultacji zostaną określone umiejętności, na które będzie występowało zapotrzebowanie przemysłu w najbliższych latach, jak również oczekiwania w zakresie sylwetki (charakterystyki) absolwentów kształcących się w danym zawodzie. Informacje te zostaną wykorzystane w celu dostosowania klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego do potrzeb rynku pracy, w oparciu o którą prowadzone jest kształcenie w szkołach zawodowych.

Realizacji tego celu będzie służyło również zbudowanie w Polsce systemu Rad ds. kompetencji, w skład którego docelowo wejdą: Rada Programowa ds. kompetencji, 15 sektorowych rad ds. kompetencji (wyłonionych w procedurach konkursowych przeprowadzanych przez PARP) oraz cykliczny monitoring zapotrzebowania na kompetencje na rynku pracy, realizowany w ramach projektu pozakonkursowego PARP „Bilans kapitału ludzkiego”.

Sektorowe Rady ds. kompetencji umożliwią przedsiębiorcom oddziaływanie na dostawców usług edukacyjnych oraz pozwolą na zbudowanie partnerstw przedsiębiorstw z instytucjami rynku pracy, gdzie przedsiębiorstwa będą dostarczać wiarygodnych danych o potrzebach kwalifikacyjnych w reprezentowanych przez siebie sektorach.

Rada Programowa będzie platformą do konfrontowania opinii i rekomendacji formułowanych przez poszczególne Sektorowe Rady ds. kompetencji, a następnie działać na rzecz wprowadzania zmian legislacyjnych w obszarze nauki i edukacji i jej dostosowania do potrzeb rynku pracy. Ponadto Rada Programowa będzie prowadzić działania zapewniające szeroki dostęp do wyników monitoringu rynku pracy.

Harmonogram

- opracowanie przez partnerów społecznych zapotrzebowania na zawody i kwalifikacje szkolnictwa zawodowego uwzględniające oczekiwania rynku pracy, przegląd klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego oraz 190 podstaw programowych celem lepszego dostosowania kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy - **II kwartał 2016 r. - IV kwartał 2017 r.**
- opracowanie zmodernizowanych podstaw programowych dla 50 zawodów - **II kwartał 2016 r. - IV kwartał 2017 r.**
- Powołanie Sektorowych Rad ds. kompetencji – - **IV kwartał 2016 r. – I kwartał 2017 r.**

Finansowanie

	2016			2017		
	wydatki sektora finansów publicznych ogółem (w tys. zł)	w tym budżet państwa (w tys. zł)	w tym budżet środków europejskich (w tys. zł)	wydatki sektora finansów publicznych ogółem (w tys. zł)	w tym budżet państwa (w tys. zł)	w tym budżet środków europejskich (w tys. zł)
Wsparcie współpracy szkolnictwa zawodowego z pracodawcami	4 968	781	4 187	5 940	934	5 006
Powołanie i funkcjonowanie Rady Programowej i Rad Sektorowych i BKL	3 123	491	2 632	3 624	569	3 055

4.5. Cel w zakresie przeciwdziałania ubóstwu

Poprawa sytuacji ekonomicznej kraju w 2014 r. przejawiająca się m.in. wzrostem PKB, zmniejszeniem stopy bezrobocia, znalazła odzwierciedlenie w dalszym spadku ogólnego wskaźnika zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym²⁵, obliczanego według metodologii opracowanej przez EUROSTAT i opartego na wynikach badania a EU-SILC.

W Polsce stale od 2008 r. zmniejsza się liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, tak że już w 2013 r. osiągnięty został cel strategii Europa 2020, tj. obniżono liczbę osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym o 1,5 mln w porównaniu z 2008 rokiem.

Odsetek osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wyniósł w 2014 r. 24,7%, zmniejszając się o 1,1 p.proc. w stosunku do 2013 r. Oznacza to w wartościach bezwzględnych zmniejszenie tej populacji o ok. 400 tys. osób. Tym samym liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zmniejszyła się od 2008 r. o ok. 2,2 mln. Podobnie, jak w latach poprzednich wynikało to przede wszystkim z obniżenia się wskaźnika pogłębionej deprivacji materialnej (z 11,9% w 2013 r. do 10,4% w 2014 r.). W 2014 r. nie zaobserwowano natomiast istotnych zmian w wartości wskaźnika ubóstwa relatywnego oraz wskaźnika bardzo niskiej intensywności pracy. Pozostały one na poziomach zbliżonych do 2013 r. osiągając odpowiednio: ok. 17% i ok. 7%.

Wskaźnik ubóstwa zakotwiczonego w czasie w 2014 r. (przy uwzględnieniu realnej wartości granicy z 2008 r.) wyniósł 11,3%, a więc wyraźnie (o ok. 6 p.proc.) mniej niż wyniosła stopa ubóstwa relatywnego oszacowanego w oparciu o granicę z 2014 r. W analizowanym okresie w Polsce odnotowano również spadek nierówności dochodowych.

W Polsce, podobnie jak i w większości krajów UE, grupą szczególnie zagrożoną ubóstwem są dzieci. Stopa ubóstwa relatywnego wśród osób w wieku 0-17 lat wyniosła w Polsce w 2014 r. ok. 22%, co stanowi wartość o ok. 5 p.proc. wyższą niż średnia dla całego kraju. Sytuacja dzieci w Polsce jest pod tym względem nieco gorsza niż przeciętnie w Unii Europejskiej, gdyż wskaźnik dla wszystkich 28 krajów wyniósł w omawianym roku ok. 21%.

W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się osoby dotknięte ubóstwem skrajnym²⁶. Wyniki Badania budżetów gospodarstw domowych wskazują, iż w 2014 r. w skrajnym ubóstwie żyło 7,4% mieszkańców Polski (ok. 2,8 mln), czyli o ok. 2 p.proc. więcej niż w 2008 r., kiedy to stopa ubóstwa skrajnego wynosiła 5,6%. Wskaźnik w 2014 r. ustabilizował się jednak na poziomie z 2013 r. (tj. 7,4%), a wprowadzane w 2015 i 2016 r. zmiany w systemie podatkowym i w systemie świadczeń socjalnych pozwalają przypuszczać, że w kolejnych latach również ubóstwo skrajne będzie się zmniejszać.

Podobnie jak w przypadku ubóstwa relatywnego obliczanego na podstawie badania EU-SILC, częściej niż przeciętnie ubóstwem skrajnym zagrożone były rodziny wielodzietne. W 2014 r. poniżej minimum egzystencji żyło ok. 11% osób w gospodarstwach małżeństw z 3 dzieci (w 2008 r. ok. 9%) oraz ok. 27% osób w gospodarstwach małżeństw z 4 lub większą liczbą dzieci na utrzymaniu. (w 2008 r. było to ok. 18%).

---

²⁵ Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym definiowany jest jako odsetek osób zagrożonych ubóstwem relatywnym lub pogłębioną deprivacją materialną lub żyjących w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy. Osoba, która mieszka w gospodarstwie domowym doświadczającym przynajmniej jednego z trzech powyższych elementów, jest więc uważana za zagrożoną ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Należy przy tym zaznaczyć, że osoby zliczane są tylko raz, również w przypadku, gdy zagrożone są więcej niż jedną formą ubóstwa lub wykluczenia społecznego.

²⁶ Stopa ubóstwa skrajnego jest to odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków był niższy od przyjętej granicy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji). Minimum egzystencji (obliczane przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych) uwzględnia jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu może prowadzić do biologicznego wyniszczenia.

Pomimo różnic metodologicznych w mierzeniu ubóstwa relatywnego i skrajnego (szacowane na podstawie badania EU-SILC lub Badania budżetów gospodarstw domowych – inne progi ubóstwa, analiza na podstawie danych o wydatkach lub dochodach) czynniki determinujące to zjawisko pozostają takie same. Główne determinanty ubóstwa w Polsce to miejsce zajmowane na rynku pracy, skład gospodarstwa domowego (w tym liczba dzieci), miejsce zamieszkania. Ubóstwu sprzyja bezrobocie, niski status zawodowy, obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym, znaczna liczba osób na utrzymaniu w gospodarstwie domowym oraz zamieszkiwanie na wsi lub w małym mieście.²⁷ Na wsi stopa ubóstwa skrajnego w 2014 r. wyniosła 11,8%, w miastach do 20 tys. 8,5%, zaś w dużych aglomeracjach (500 tys. i więcej) jedynie 1%.

Polityka rodzinna jest obecnie priorytetem w kontekście wyzwań demograficznych stojących przed Polską. Stąd bardzo ważnym działaniem w nadchodzącym okresie jest wprowadzenie od kwietnia 2016 r. świadczenia wychowawczego w kwocie 500 zł miesięcznie na dziecko do ukończenia przez nie 18. roku życia, z tym że w odniesieniu do pierwszego dziecka w rodzinie prawo do tego świadczenia jest warunkowane spełnieniem kryterium dochodowego (800 zł osobę w rodzinie lub 1 200 zł na osobę w rodzinie, jeżeli członkiem rodziny jest niepełnosprawne dziecko). Świadczenie wychowawcze należy rozpatrywać przede wszystkim jako istotny bodziec pro-demograficzny oraz czynnik wzmocnienia podmiotowości rodzin wychowujących dzieci. Wprowadzenie tego świadczenia oznacza, że wydatki na rodziny z dziećmi wzrosną w Polsce o ok. 1% PKB w 2016 r. i ok. 1,3% PKB w kolejnych latach.

Jak wskazano wyżej, na ubóstwo w Polsce zasadniczy wpływ ma miejsce zajmowane na rynku pracy. Według danych EU-SILC, stopa ubóstwa relatywnego wśród osób bezrobotnych w Polsce była nieco niższa niż średnia dla Unii Europejskiej (odpowiednio 43% i ok. 47%). Nie oznacza to jednak, że ubóstwo wiąże się tylko i wyłącznie z bezrobociem. W 2014 r. wśród pracujących w wieku 18-64 lata, niemal 11% osób w Polsce żyło w gospodarstwach domowych poniżej przyjętego progu ubóstwa dochodowego (tzw. biedni pracujący). Dla porównania, ten wskaźnik dla UE-28 kształtował się w analogicznym okresie na poziomie 9,6%. Biorąc pod uwagę stopę ubóstwa skrajnego, w gospodarstwach domowych z co najmniej jedną osobą bezrobotną kształtowała się ona na poziomie ok. 15%, zaś w gospodarstwach z co najmniej dwiema osobami bezrobotnymi na poziomie ok. 33%.

Poprawie sytuacji dochodowej tzw. biednych pracujących będą sprzyjać działania takie jak wspomniany wcześniej Program Rodzina 500+ oraz inne – szczegółowo opisane w części dot. realizacji celu wzrostu zatrudnienia, przede wszystkim jednak wprowadzenie minimalnego godzinowego wynagrodzenia na poziomie 12 zł za godzinę pracy oraz ograniczenie różnicowania wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę. W połączeniu z stosowanym od 2015 r. sposobem rozliczania ulgi podatkowej na dzieci, powinny one pozytywnie wpłynąć na zmniejszenie liczby ubogich pracujących oraz liczby dzieci zagrożonych ubóstwem.

Główne działania podjęte od kwietnia 2015 r.

Uchwalono nowelizację ustawy o świadczeniach rodzinnych, dzięki której od 1 stycznia 2016 r. nastąpiła [zmiana mechanizmu ustalania prawa do świadczeń rodzinnych](#) – przekroczenie progu dochodowego uprawniającego do otrzymania zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami nie powoduje wycofania świadczeń, a tylko jego zmniejszenie (wartość świadczenia jest ustalana jako różnica pomiędzy kwotą świadczeń rodzinnych określonych ustawą, a kwotą dochodu uzyskanego ponad kryterium dochodowe (zasada „złotówka za złotówkę”).

---

²⁷ Por. szerzej *Informacja na temat podstawowych wskaźników ubóstwa w Polsce*, przedstawiona 15 października 2015 r. na Zespole ds. Strategii „Europa 2020”.

Od 1 stycznia 2016 r. obowiązuje [nowe świadczenie dla rodzin wychowujących dzieci](#) – świadczenia rodzicielskie w kwocie 1 000 zł miesięcznie, dedykowane wszystkim tym, którym nie przysługuje prawo do zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia macierzyńskiego.

Przeprowadzono pilotażowy [przeгляд wydatków publicznych](#) w obszarze wsparcia rodzin o niskich dochodach. We wnioskach z przeglądu, sformułowanych na podstawie obszernych analiz ilościowych wskazano, że świadczenia rodzinne i świadczenia z pomocy społecznej są efektywne, skierowane do właściwych grup społecznych oraz że osiągają cele, dla których zostały zaprojektowane. Natomiast relatywnie niski poziom świadczeń nie pozwala na wyraźną redukcję ubóstwa.

W związku ze wstrzymaniem prac nad [założeniami do zmiany ustawy o pomocy społecznej](#), niektóre planowane zmiany zostały wprowadzone do ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz.U. poz. 1310) i dotyczą m.in.: 1) wprowadzenia do zadań własnych gminy zapisu umożliwiającego prowadzenie pracy socjalnej poprzez projekt socjalny, definiowany jako zespół działań mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób, rodzin, grup zagrożonych ubóstwem, marginalizacją i wykluczeniem społecznym; 2) doprecyzowania zapisów dotyczących superwizji pracy socjalnej; 3) w obszarze dotyczącym bezdomności wprowadzenia zmian dotyczących udzielenia schronienia przez gminę osobom bezdomnym. Ponadto wprowadzono zmiany dotyczące odpłatności za niektóre usługi świadczone przez pomoc społeczną oraz kryteria i warunki udzielania niektórych usług pomocy społecznej oraz uproszczono procedurę przyznawania podstawowych świadczeń udzielanych w sytuacjach kryzysowych (klęski żywiołowe, zdarzenia losowe, ewakuacje z obszarów zagrożonych).

Ponadto podjęto działania o charakterze projektowo-pilotażowym, mające na celu wdrażanie [nowego modelu ośrodka pomocy społecznej](#). Dnia 30 grudnia 2015 roku MRPiPS ogłosiło konkurs, w ramach PO WER, pn. „Wdrożenie usprawnień organizacyjnych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej przez nakierowanie działań na obsługę klienta”. W pierwszym etapie planowane jest objęcie wsparciem 80 ośrodków pomocy społecznej (docelowo 200). Zakłada się, że w wyłonionych w konkursie ośrodkach pomocy społecznej nastąpi zmiana systemu organizacyjnego jednostki, rozumiana jako zmiana organizacji pracy pracowników, przy jednoczesnym położeniu nacisku na wykonywanie pracy socjalnej oraz usługi socjalnej. Zmiana organizacji pracy będzie polegała na rozdzieleniu zadań administracyjnych od pracy socjalnej i usług socjalnych, co przyczyni się do poprawy obsługi zgłaszających się osób.

W zakresie wspierania [rozwoju sektora ekonomii społecznej](#), w okresie sprawozdawczym – w ramach projektu „Zintegrowany system wspierania ekonomii społecznej” (PO KL) – zakończona została procedura akredytacji Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) we wszystkich województwach. W ramach ww. projektu akredytację przyznano 59 OWES. W związku z zarządzeniem nr 45 Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 grudnia 2015 r. unieważniającym nadaną w 2015 r. akredytację, proces akredytacji dla ww. 59 OWES został wznowiony od stycznia 2016 r. Ponadto, udzielano pożyczek dla przedsiębiorstw społecznych. Według danych na koniec 2015 r. w ramach pierwszego obrotu środkami (25,2 mln zł) udzielono ok. 300 pożyczek. W ramach drugiego obrotu podpisano ok. 85 umów pożyczki (na kwotę przekraczającą 6 mln zł). Do 31 grudnia 2015 r. w ramach I i II obrotu środkami wsparto łącznie ok. 390 podmiotów ekonomii społecznej. Trwały prace nad projektem pn. „Zintegrowany system monitorowania sektora ekonomii społecznej”.

Realizowano Program [Fundusz Inicjatyw Obywatelskich](#) na lata 2014-2020. W 2015 r. dofinansowano ponad 630 ofert²⁸. W ramach FIO realizowane mogą być projekty jednoroczne, dwuletnie i trzyletnie.

W zakresie tworzenia i prowadzenia [dziennych domów „Senior-WIGOR”](#), przeprowadzono konkurs, w ramach którego dofinansowano utworzenie Dziennych Domów „Senior-WIGOR” na terenie ok. 100 jednostek samorządu terytorialnego. Wsparcie tworzenia Dziennych Domów „Senior –WIGOR”

---

²⁸ Złożonych zostało w sumie ponad 5600 ofert.

i zapewnienie funkcjonowania już istniejących placówek jest możliwe w związku z ustanowieniem programu wieloletniego „Senior-WIGOR” na lata 2015-2020. W ramach otwartego konkursu programu Aktywność Społeczna Osób Starszych (ASOS) dofinansowano ok. 470 ofert.

Dnia 11 września 2015 r. została uchwalona [ustawa o zdrowiu publicznym](#), która określa zadania z zakresu zdrowia publicznego, sposób ich koordynowania i finansowania. Ustawa weszła w życie 3 grudnia 2015 r. Jednym z zadań zdrowia publicznego, wymienionych w art. 2 niniejszej ustawy jest ograniczenie nierówności w zdrowiu wynikających z uwarunkowań społeczno-ekonomicznych. W Ministerstwie Zdrowia prowadzone są prace nad rozporządzeniem wykonawczym do ustawy ustanawiającym Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020.

Ponadto, w zakresie działań na rzecz ochrony zdrowia przeprowadzono m.in. konkurs na rzecz deinstytucjonalizacji opieki nad osobami zależnymi, poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi (w tym osobami starszymi). Rozpoczęto projekty pozakonkursowe dot. wspierania działań pro jakościowych oraz programów rozwojowych dla uczelni medycznych.

Również realizowane były programy zdrowotne i inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym w celu zwiększenia dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych oraz przeciwdziałania dezaktywizacji zawodowej spowodowanej stanem zdrowia.

Główne działania zaplanowane na lata 2016-2017

Systemowa pomoc państwa w wychowywaniu dzieci – Program Rodzina 500 plus (MRPiPS)

Dzięki uchwalonej 11 lutego 2016 r. ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (na jej podstawie realizowany jest tzw. Program Rodzina 500 plus), rodzinom z dziećmi na utrzymaniu przyznawane jest prawo do świadczenia wychowawczego w kwocie 500 zł miesięcznie na dziecko do ukończenia przez nie 18. roku życia. Świadczenie na drugie i kolejne dziecko przysługuje bez względu na dochód rodziny. Świadczenie na pierwsze dziecko jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego wynoszącego 800 zł netto na osobę w rodzinie lub 1 200 zł na osobę w rodzinie z dzieckiem niepełnosprawnym. Podobnym (co do kwoty) wsparciem objęte zostały również dzieci przebywające w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego (jest to odpowiednio dodatek wychowawczy oraz dodatek do zryczałtowanej kwoty).

Celem świadczenia jest wzrost liczby urodzeń, a także wsparcie materialne rodzin z dziećmi na utrzymaniu. Tym niemniej należy zauważyć, że świadczenie wychowawcze wpływa również na ograniczenie ubóstwa wśród tej części z rodzin wychowujących dzieci, która znajduje się w relatywnie trudnej sytuacji materialnej. Do otrzymania wsparcia uprawnionych jest ok. 2,7 mln rodzin. W rodzinach tych wychowywanych jest ok. 3,7 mln dzieci, na które przysługuje świadczenie wychowawcze. W szczególności poprawę odczuwają rodziny wielodzietne („rodziny 3+”), które dziś są najbardziej narażone na ubóstwo.²⁹ Efekty makroekonomiczne wprowadzenia Programu zostały przedstawione w załączniku nr 2.

Harmonogram

- Wypłata świadczeń – **od II kwartału 2016 r.**

Finansowanie

Szacowane skutki finansowe dla budżetu państwa to 17 055 mln zł w 2016 r. i ok. 22 567 mln zł w 2017 r.

---

²⁹ Wg danych Eurostat za 2014 r. ponad 35% rodzin z trójką i więcej dzieci znajdowało się poniżej relatywnej granicy ubóstwa ustalonej na poziomie 60% mediany ekwiwalentnego dochodu, po transferach, co stanowi wartość ponad dwukrotnie większą niż w populacji ogółem.

Wsparcie finansowe dla opiekunów osób niepełnosprawnych w przypadku śmierci osoby, nad którą opieka była sprawowana albo utratą ważności jej orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (MRPiPS)

Opracowany został projekt ustawy wprowadzającej przepisy umożliwiające zaliczenie okresu pobierania świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna do okresów uprawniających do nabycia prawa do zasiłku dla bezrobotnych oraz świadczenia przedemerytalnego.

Harmonogram

- Przewidywany termin przyjęcia ustawy o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawy o świadczeniach przedemerytalnych – **III/IV kwartał 2016 r.**
- Wejście w życie ustawy planowane jest na **1 stycznia 2017 r.**

Finansowanie

Zakładane skutki dla sektora finansów publicznych w 2017 r. wyniosą ok. 222 mln zł.

Rozwój sektora ekonomii społecznej (MRPiPS)

Obecnie podstawowym zadaniem jest kontynuacja systemu akredytacji ośrodków wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, który ma służyć zapewnieniu, że usługi świadczone przez te ośrodki mają odpowiednio wysoką jakość, a następnie uruchomienie systemu monitorowania sektora ekonomii społecznej.

Po przeprowadzonym pilotażu, uruchomiony będzie fundusz pożyczkowy i poręczeniowy dla podmiotów sektora ekonomii społecznej.

Harmonogram

- Kontynuacja wsparcia zwrotnego – uruchomienie funduszu pożyczkowego i poręczeniowego – **II/III kwartał 2016 r.**
- Uruchomienie systemu monitorowania sektora ekonomii społecznej – **II/III kwartał 2016 r.**

Finansowanie

	2016			2017		
	wydatki sektora finansów publicznych ogółem (w tys. zł)	w tym budżet państwa (w tys. zł)	w tym budżet środków europejskich (w tys. zł)	wydatki sektora finansów publicznych ogółem (w tys. zł)	w tym budżet państwa (w tys. zł)	w tym budżet środków europejskich (w tys. zł)
Przeprowadzenie procesu akredytacji instytucji wsparcia ekonomii społecznej	1 800	283	1 517	1 800	283	1 517
Fundusz pożyczkowy	47 160	7 413	39 746			
Przygotowanie narzędzi kompleksowego monitorowania sektora ekonomii społecznej	980	154	826	2 306	362	1 943

Wspieranie aktywności organizacji pozarządowych (MRPiPS)

W ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020, w otwartym konkursie ofert dofinansowane mogą być projekty składane przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zakładające m.in.:

- wsparcie innowacyjnych projektów i mechanizmów samopomocowych w zakresie przeciwdziałania społecznemu i zawodowemu wykluczeniu,
- działania na rzecz aktywnej integracji, w tym współpracę służb społecznych oraz sektora publicznego i obywatelskiego w zakresie integracji społecznej,
- innowacyjne rozwiązania w obszarze integracji społecznej,
- rozwiązania innowacyjne w zakresie profilaktyki i pracy z rodziną wychowującą dzieci, która jest zagrożona marginalizacją,
- pomoc osobom niepełnosprawnym przez ograniczanie wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych,
- wspieranie osób starszych, podmiotowość społeczną osób starszych w środowisku lokalnym oraz integrację i solidarność międzypokoleniową,
- zapewnianie równych szans dla osób i grup dyskryminowanych lub poszkodowanych.

Harmonogram

- realizacja konkursu na 2016 r.: Priorytet 2: Aktywne społeczeństwo – **II kwartał 2016 r.**
- Ogłoszenie otwartego konkursu ofert w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na rok 2017 – **III/IV kwartał 2016 r.**

Finansowanie

W latach 2016-2017 na realizację Programu zaplanowano środki z budżetu państwa w wysokości 60 mln. zł rocznie.³⁰

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych (MRPiPS)

W celu aktywizacji społecznej osób starszych oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu 17 marca 2015 r. Rada Ministrów przyjęła Wieloletni Program „Senior – WIGOR” na lata 2015-2020. Program zakłada tworzenie dziennych domów „Senior WIGOR”, jak również wsparcie ich funkcjonowania poprzez partycypację w bieżących kosztach funkcjonowania.

Głównym celem Programu jest poprawa jakości życia osób starszych poprzez umożliwienie im korzystania z oferty opiekuńczej, aktywizującej, edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej oraz aktywności ruchowej i kinezyterapii. Głównymi beneficjentami Programu są jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty, województwa) natomiast grupę docelową stanowią osoby w wieku 60+ nieaktywne zawodowo. Program zakłada również współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami zrównanymi, poprzez możliwość ich uczestnictwa w Programie w charakterze partnera projektu, jak również realizowanie zadań programowych, zleconych przez jednostki samorządu terytorialnego. Do zakresu usług oferowanych przez Dzielne Domy „Senior-WIGOR” należą m.in.: opieka przez pracownika oraz fizjoterapeutę lub pielęgniarkę lub ratownika medycznego (w wymiarze czasu odpowiednim do potrzeb oraz preferencji placówki), zajęcia edukacyjne, aktywności ruchowej, terapia zajęciowa, posiłek.

„Senior – WIGOR” jest uzupełnieniem działań realizowanych w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 (ASOS) będącego dokumentem implementacyjnym dla Założeń Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020 w obszarze aktywność społeczna.

---

³⁰ W 2016 r. 52,5 mln zł w rezerwie celowej poz. 39 i 7,5 mln zł w części 44 Zabezpieczenie społeczne.

Harmonogram

- realizacja projektów na wsparcie finansowe jednostek samorządu w zakresie tworzenia i prowadzenia Dziennych Domów „Senior-WIGOR” – **II kwartał 2016 r. – IV kwartał 2016 r.**
- Realizacja projektów w ramach edycji 2016 Programu ASOS - **II kwartał 2016 r. – IV kwartał 2016 r.**
- Rozliczenie projektów, realizowanych w ramach niniejszych programów w Edycji 2016.– **I kwartał 2017 r.**

Finansowanie

Na realizację Programu „Senior-WIGOR” w ustawie budżetowej na rok 2016 zaplanowano środki w wysokości 40 mln zł, natomiast z ustanowionej uchwałą Rady Ministrów programu wieloletniego Senior-WIGOR” na lata 2015-2020 wynika, że na jego realizację w 2017 r. przewidziano wydatki budżetu państwa w wys. 60 mln zł. Natomiast na realizację Programu ASOS w ustawie budżetowej na rok 2016 zaplanowano środki w łącznej wysokości 40 mln zł (32,5 mln zł w rezerwie celowej poz. 33 i 7,5 mln zł w części 44 Zabezpieczenie społeczne).”

Wybrane działania z zakresu ochrony zdrowia, służące poprawie stanu zdrowia i dobrostanu obywateli (MZ)³¹

Trwają prace nad rozporządzeniem ustanawiającym Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020.

W latach 2016-2017 planowana jest dalsza realizacja szeregu inicjatyw ujętych w „Policy paper dla ochrony zdrowia”, w tym:

- wsparcie deinstytucjonalizacji opieki nad osobami zależnymi, poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi (w tym osobami starszymi);
- wdrożenie do systemu opieki zdrowotnej organizacji opieki koordynowanej (OOK). Przeprowadzony zostanie pilotaż nowej formy organizacji, procesu i rozwiązań technologicznych;
- wspieranie działań projakościowych dedykowanych podmiotom świadczącym podstawową opiekę zdrowotną oraz działań projakościowych dedykowanych podmiotom leczniczym, które świadczą szpitalne usługi medyczne;
- wspieranie rozwoju kadr medycznych.

Harmonogram

- Przewidywany termin przyjęcia rozporządzenia ustanawiającego Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020 – **do III kwartału 2016 r.**
- Realizacja projektów w zakresie wsparcia deinstytucjonalizacji opieki nad osobami zależnymi – **od II kwartału 2016 r.**
- Zakończenie prac nad I etapem wdrażania projektu dot. przygotowania, przetestowania i wdrożenia do systemu opieki zdrowotnej organizacji opieki koordynowanej (OOK) – **IV kwartał 2016 r.**
- Rozpoczęcie projektów konkursowych dot. programów rozwojowych dla uczelni medycznych – **od I kwartału 2016 r.**
- Realizacja projektów dot. działań projakościowych – **od I kwartału 2016 r.**
- Realizacja projektów dot. kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych – **od II kwartału 2016 r.**

---

³¹ Po raz pierwszy w KPR, w rozdziale poświęconym ograniczeniu zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego znajdują się zadania z obszaru ochrony zdrowia. Niemniej, większość z tych zadań była już prezentowana w poprzedniej edycji KPR pod ówczesną nazwą działania „Strategiczne działania na rzecz zwiększenia oszczędności kosztowej i efektywności wydatków na ochronę zdrowia”.

- Realizacja kursów specjalizacyjnych w ramach projektu dot. kształcenia specjalizacyjnego lekarzy w dziedzinach istotnych z punktu widzenia potrzeb epidemiologiczno-demograficznych kraju – I – IV kwartał 2016 r.

Finansowanie

	2016			2017		
	wydatki sektora finansów publicznych ogółem (w tys. zł)	w tym budżet państwa (w tys. zł)	w tym budżet środków europejskich (w tys. zł)	wydatki sektora finansów publicznych ogółem (w tys. zł)	w tym budżet państwa (w tys. zł)	w tym budżet środków europejskich (w tys. zł)
Wdrożenie do systemu opieki zdrowotnej organizacji opieki koordynowanej – OOK	4 500	707,4	3 792,6	15 000	2 358	12 642
Wsparcie deinstytucjonalizacji opieki nad osobami zależnymi, poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi (w tym osobami starszymi) – DDOM	10 000	1 572	8 428	15 000	2 358	12 642
Wsparcie programów rozwojowych dla uczelni medycznych – CSM	34 000	5 344,8	28 655,2	31 000	4 873,2	26 126,8
Wspieranie działań projakościowych dedykowanych podmiotom leczniczym, które świadczą szpitalne usługi medyczne – CMJ szpitale	4 050	636,6	3 413,3	4 950	778,1	4 171,8
Wspieranie działań projakościowych dedykowanych podmiotom świadczącym podstawową opiekę zdrowotną – CMJ POZ	3 100	487,3	2 612,6	1 900	298,7	1 601,3
Realizacja projektów dot. kształcenia podyplomowego pielęgniarów i położnych	12 000	1 886,4	10 113,6	8 000	1 257,6	6 742,4
Realizacja kursów specjalizacyjnych w ramach projektu dot. kształcenia specjalizacyjnego lekarzy w dziedzinach istotnych z punktu widzenia potrzeb epidemiologiczno-demograficznych kraju	16 000	2 515,2	13 484,8	13 000	2 043,6	10 956,4
Suma	83 650	13 149,8	70 500,2	88 850	13 967,2	74 882,8

5. Instytucjonalny proces aktualizacji KPR oraz zaangażowanie interesariuszy

Za koordynację procesu realizacji strategii „Europa 2020” w Polsce odpowiada Minister Rozwoju. Dotyczy to przede wszystkim przygotowania corocznej aktualizacji KPR. Zadanie to przekłada się również na konieczność zapewnienia wzajemnej spójności pomiędzy KPR, a przygotowywanymi przez administrację rządową dokumentami programowymi i strategicznymi. Ponadto z koordynacyjną funkcją Ministra Rozwoju wiąże się też zadanie monitorowania postępów w realizacji działań zapisanych w aktualizacji KPR. Wyniki procesu monitorowania, obok zgłaszanych przez resorty propozycji nowych działań, stanowią podstawę do przygotowania kolejnych aktualizacji tego dokumentu.

Rytm procesu aktualizacji KPR wyznaczany jest z jednej strony przez harmonogram Semestru Europejskiego, a z drugiej strony – przez reguły obowiązujące przy opracowywaniu dokumentów programowych. Projekt dokumentu przechodzi kolejno fazę uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych; następnie jest rozpatrywany na forum odpowiednich komitetów Rady Ministrów, aż po przyjęcie przez Radę Ministrów.

Mając na względzie zarówno zapewnienie trafności działań proponowanych do realizacji w kolejnej aktualizacji KPR, jak i pozyskanie dla nich możliwie szerokiej aprobaty, strona rządowa zaprasza do udziału w pracach nad tworzeniem, wdrażaniem i monitorowaniem KPR szerokie grono interesariuszy ze świata gospodarki, nauki i społeczeństwa obywatelskiego. W proces aktualizacji KPR oraz realizacji Semestru Europejskiego włączony jest także polski parlament.

Zaangażowanie parlamentu ma miejsce w kluczowych momentach Semestru Europejskiego, gdy Rada UE na zakończenie jego cyklu przyjmuje zalecenia dla poszczególnych państw członkowskich (*country specific recommendations* – CSR) oraz gdy Komisja Europejska rozpoczyna nowy cykl, publikując Roczną Analizę Wzrostu Gospodarczego (*Annual Growth Survey* – AGS). Opublikowany 13 maja 2015 r. przez KE projekt zaleceń dla Polski był 27 maja 2015 r. przedmiotem dyskusji na wspólnym posiedzeniu Komisji ds. Unii Europejskiej, Komisji Finansów Publicznych i Komisji Gospodarki Sejmu RP (KSUE Senatu dyskutowała na ich temat 8 lipca 2015 r.). Europejski kontekst CSR był przedmiotem posiedzenia KSUE Sejmu 4 sierpnia 2015 r. Natomiast komunikat KE ws. AGS 2016 i odnoszące się do niego stanowisko Rządu RP zostały rozpatrzone przez Komisję Spraw Unii Europejskiej Senatu RP 9 lutego 2016 r. i Komisję ds. Unii Europejskiej Sejmu RP 9 marca 2016 r.

Ponadto informacja na temat projektów KPR oraz Programu Konwergencji 13 kwietnia 2016 r. została przedstawiona na wspólnym posiedzeniu Komisji ds. Unii Europejskiej, Komisji Finansów Publicznych oraz Komisji Gospodarki i Rozwoju Sejmu RP. Włączenie partnerów społeczno-gospodarczych w proces aktualizacji, a także wdrażania KPR, umożliwia działający pod przewodnictwem Ministra Rozwoju Międzyresortowy Zespół do spraw Strategii „Europa 2020”. Ten organ opiniodawczo-doradczy Prezesa Rady Ministrów grupuje nie tylko przedstawicieli organów administracji rządowej, ale także szerokie grono przedstawicieli organów samorządu terytorialnego, organizacji przedsiębiorców, związków zawodowych, izb gospodarczych i rolniczych, organizacji pozarządowych oraz jednostek naukowo-badawczych. Do udziału w pracach Zespołu zostali zaproszeni przedstawiciele następujących instytucji:

- Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej,
- Związek Powiatów Polskich,
- Unia Metropolii Polskich,
- Związek Miast Polskich,
- Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej,
- Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”,
- Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych,
- Forum Związków Zawodowych,

- Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej,
- Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych – Lewiatan,
- Business Center Club – Związek Pracodawców,
- Związek Rzemiosła Polskiego,
- Polska Akademia Nauk,
- Polska Akademia Umiejętności,
- Krajowa Izba Gospodarcza,
- Krajowa Rada Izb Rolniczych,
- Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich,
- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości,
- Fundacja Instytut Nauk Ekonomicznych i Społecznych,
- Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT,
- Urząd Patentowy RP

oraz przedstawiciele następujących instytucji wskazanych przez Radę Działalności Pożytku Publicznego:

- Fundacja Instytut na Rzecz Ekorozwoju,
- Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych WRZOS,
- Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych,
- Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej,
- Caritas,
- Polski Komitet Europejskiej Sieci przeciw Ubóstwu EAPN,
- Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego.

Do zadań Zespołu należy m.in. opiniowanie projektów KPR oraz innych dokumentów przygotowywanych w związku z realizacją i monitorowaniem realizacji strategii „Europa 2020” w Polsce. Zespół bierze także udział w monitorowaniu i ewaluacji wdrażania reform strukturalnych opisanych w KPR oraz przygotowaniu rekomendacji dotyczących zwiększenia efektywności realizacji strategii „Europa 2020”. Udział w Zespole partnerów spoza administracji rządowej sprzyja też wzmocnieniu ich współodpowiedzialności za realizację strategii „Europa 2020” na szczeblu krajowym i lokalnym. Dzięki takiej szerokiej formule uczestnictwa, Zespół stanowi przestrzeń, gdzie spotykają się różne perspektywy widzenia istotnych problemów społeczno-gospodarczych. Pozwala to na lepsze zrozumienie celów strategii „Europa 2020”, efektywniejszą jej implementację i sprawniejszy monitoring, a także poszerzanie wiedzy na temat Semestru Europejskiego.

Spotykając się co do zasady co najmniej raz na kwartał, Zespół do spraw Strategii „Europa 2020” omawia dokumenty i projekty pojawiające się na kolejnych etapach Semestru Europejskiego, od zaleceń dla państw członkowskich poczynając, przez Roczną Analizę Wzrostu Gospodarczego, Sprawozdanie krajowe, aż po poszczególne etapy przygotowania kolejnej aktualizacji KPR. W szczególności na forum Zespołu partnerzy społeczno-gospodarczy mają możliwość wskazania istotnych dla nich problemów, które w ich opinii powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w zadaniach proponowanych do realizacji w aktualizowanym dokumencie.

Równolegle do opiniowania dokumentów, na posiedzeniach Zespołu prowadzona jest dyskusja nad poszczególnymi priorytetami i celami strategii „Europa 2020”. W szczególności na posiedzeniach Zespołu omawiano stopień realizacji przez Polskę wszystkich pięciu celów strategii „Europa 2020”. W związku z objęciem po wyborach parlamentarnych funkcji przez nowy rząd, na pierwszym w 2016 r. posiedzeniu Zespołu głównym tematem dyskusji były założenia przyjętego przez ten rząd „Planu na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” i możliwy jego wkład w realizację strategii „Europa 2020”.

Przedmiotem dyskusji na kolejnych posiedzeniach Zespołu są również obszary tematyczne zaproponowane przez partnerów społeczno-gospodarczych. W szczególności, w okresie od poprzedniej aktualizacji KPR, dotyczyło to obszaru kształcenia zawodowego i współpracy szkół zawodowych z pracodawcami oraz obszaru kształtowania się ubóstwa w Polsce.

W czasie posiedzenia na temat kształcenia zawodowego i współpracy szkół zawodowych z pracodawcami przedstawiciele resortów przedstawili m.in. efekty reformy szkolnictwa zawodowego z 2012 r., działania w zakresie rozwijania współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami, rozwój centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego, rozwój klastrów edukacyjnych, tworzoną strukturę systemu Rad ds. kompetencji, a także instrument trójstronnej umowy szkoleniowej, zawieranej przez pracodawcę, urząd pracy oraz instytucję szkoleniową. W toku dyskusji partnerzy społeczno-gospodarczy zwracali m.in. uwagę na zbyt niską w minimum programowym liczbę godzin jaką uczniowie spędzają na zajęciach praktycznych, potrzebę jasnego zdefiniowania stażu i praktyki zawodowej oraz indywidualizacji doradztwa zawodowego, a także na fakt, że lepiej przygotowane do pracy zawodowej są osoby, które kształcone są w miejscu pracy, niż w trybie szkolnym.

Temat kształtowania się zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego był najpierw przedmiotem wstępnej dyskusji na spotkaniu roboczym zainteresowanych członków Zespołu, a następnie na posiedzeniu plenarnym. Podstawą do dyskusji była przygotowana przez GUS „Informacja na temat podstawowych wskaźników ubóstwa w Polsce”. Podczas spotkania roboczego część z partnerów społecznych zgłaszała propozycje uzupełnienia tej Informacji m.in. o dane administracyjne dotyczące ubóstwa, dane pochodzące z innych badań, których nie prowadzi GUS, np. „Diagnozy społecznej”, czy badań Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych na temat progów ubóstwa. Postulowano m.in. uzupełnienie informacji o dane o ubóstwie dzieci oraz osób, które są wyłączone z systemu opieki społecznej. Wnioskowano też o przeprowadzenie, przy użyciu modelu mikrosymulacyjnego, oceny efektywności instrumentów wsparcia. Widziano potrzebę przygotowania na tej podstawie publikacji zbiorczej GUS i MRPIPS, z udziałem w pracach nad tą publikacją także przedstawicieli partnerów. Partnerzy społeczni zwrócili uwagę, że potrzebne są częstsze publikacje danych dot. ubóstwa (np. kwartalnie, jak w przypadku bezrobocia). GUS wyjaśnił, że ze względów merytorycznych nie ma potrzeby zwiększenia częstotliwości publikowania informacji dotyczących ubóstwa. W ujęciu statystycznym ubóstwo nie powstaje oraz nie znika w ciągu kwartału, co uzasadnia pozostanie przy dotychczasowym, corocznym cyklu publikowania informacji dotyczących tego zjawiska.

Na plenarnym posiedzeniu Zespołu został ponowiony postulat partnerów społeczno-gospodarczych zrewidowania przyjętego w KPR celu przeciwdziałaniu ubóstwu lub wykluczeniu społecznemu oraz jego uszczegółowienia przez dodanie informacji o ubóstwie dzieci oraz osób niepełnosprawnych. Strona rządowa podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko co do braku konieczności zmiany podstawowych celów strategii w trakcie jej trwania. Ponadto poruszona została kwestia braku oficjalnej granicy ubóstwa i zaproponowano wspólne wypracowanie przez przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych, Rządu i GUS granic ubóstwa, obowiązujących np. na przestrzeni kolejnych 5 lat, na podstawie których przyjmowane będą cele. Ponowiony też został postulat rozpisania celu krajowego w zakresie ubóstwa na województwa. W dyskusji GUS wskazał na trudności z monitorowaniem ewentualnych celów wyznaczonych na poziomie województw, z uwagi na niską precyzję danych na tym poziomie terytorialnym. Ogólnie zgodzono się, że temat ubóstwa jest ważny i wielowymiarowy oraz ustalono, iż MRPIPS we współpracy z GUS będzie corocznie przygotowywał informację nt. najbardziej aktualnych wskaźników ubóstwa w Polsce.

Załącznik nr 1 – Realizacja zaleceń Rady UE

Tabela: Opis podjętych działań oraz informacje na temat ich wpływu o charakterze jakościowym

		Informacje na temat planowanych i już podjętych działań					Przewidywany wpływ	
CSR	CSR podkategoria	Numer działania	Opis głównych działań bezpośrednio powiązanych z CSR		Cele strategii „Europa 2020”	Wyzwania/Ryzyka	Wpływ na budżet	Ocena jakościowa
			Główne cele wdrażanych działań i ich znaczenie dla CSR	Opis podjętych działań (IV 2015 –IV 2016) /Opis planowanych działań	Ocena wpływu na cele strategii „Europa 2020”	Wyzwania/ryzyka związane z podejmowanymi działaniami	Ogólne i roczne zmiany w dochodach/wydatkach państwa (mln zł) Udział funduszy UE (źródło i wartość)	Jakościowy opis przewidywanych skutków podejmowanych działań i ich terminów
CSR 2	a) dostosowywania systemów emerytalnych dla górników do systemów emerytalnych przeznaczonych dla innych grup	1	Nie dotyczy	Obecnie nie są prowadzone prace na rzecz ujednoczenia warunków przyznawania emerytur górniczych z ogólnymi zasadami obowiązującymi w powszechnym systemie emerytalnym.	Nie dotyczy	Zatrudnienie w sekcji „Górnictwo i wydobywanie” systematycznie spada – w 2010 r. wyniosło 173 tys. osób, a w 2014 r. – 160 tys. osób. Zatrudnieni w górnictwie i wydobywaniu stanowią ok. 1% wszystkich pracujących.	Wydatki na emerytury górnicze stanowiły w 2014 r. 9 659,5 mln zł.	Nie dotyczy
CSR 2	b) dostosowywania systemów emerytalnych dla rolników do systemów emerytalnych przeznaczonych dla innych grup	1	Nie dotyczy	Obecnie nie ma planów w zakresie dostosowania zasad systemu emerytalnego dla rolników do powszechnego systemu emerytalnego. W przypadku wprowadzania zmian w powszechnym systemie ubezpieczeń społecznych, system rolny będzie na bieżąco doskonalony, w celu kompatybilności (spójności) systemów. Polska koncentruje się na poprawie mobilności międzysektorowej zasobów pracy (opisane szczegółowo w rozdziale 4.1.)	Nie dotyczy	Od kilku lat obserwujemy tendencję spadkową zarówno ubezpieczonych jak i świadczeniobiorców. Przewiduje się, że w latach 2016-2019 zatrzyma się tendencja spadkowa liczby świadczeniobiorców, z uwagi na wzrost liczby ubezpieczonych posiadających wiek emerytalny. Przyczyni się również do tego wzrost liczby emerytur w związku ze składaniem wniosków o to świadczenie przez osoby pobierające dotychczas renty strukturalne	Wydatki na świadczenia emerytalno-rentowe w związku z powyższym rosną i w 2016 r. planuje się, że osiągną poziom 17.780.180 tys. zł (w 2015 r. – 17.041.057 tys. zł), przy przychodach ze składek na poziomie zbliżonym do 1,5 mld zł. Zrównoważenie wpływów i wydatków w systemie emerytalno-rentowym jest z gruntu rzeczy nierealistycznym oczekiwaniem (założeniem), biorąc jednocześnie pod uwagę niską dochodowość w rolnictwie oraz fakt, iż 80% płatników KRUS prowadzi działalność w małych gospodarstwach rolnych do 10 ha przeliczeniowych UR.	Nie dotyczy

CSR 2	c) stworzenie systemu szacowania i rejestracji dochodów rolników	1	Rolnik – beneficjent działań ma prowadzić ewidencję przychodów i rozchodów bądź inną formę ewidencji wymaganej na potrzeby Systemu Danych Rachunkowych z Gospodarstw Rolnych FADN 9	W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 uruchomiono instrument wsparcia pn. „Modernizacja gospodarstw rolnych.” Pierwszy nabór wniosków odbył się w okresie październik-listopad 2015 r.	Nie dotyczy	Nie przewiduje się.	Alokacja na operacje PROW 2014-2020: „Modernizacja gospodarstw rolnych” – ok. 2,4 mld euro,	Szacowana liczba gospodarstw, które otrzymają takie wsparcie w okresie 2014-2020 wyniesie ok. 130 tys. (czyli co najmniej tyle gospodarstw będzie musiało prowadzić ewidencję dochodów) Wprowadzenie pewnych standardów dla grupy gospodarstw korzystających z PROW i upowszechnianie wiedzy na temat prowadzonych ewidencji sprzyjać będzie przyszłemu wprowadzaniu tych ewidencji u innych rolników.
		2		W ramach Programu rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 planowane jest uruchomienie instrumentu pn. „Restrukturyzacja małych gospodarstw” – 6 listopada 2015 r. wydane zostało rozporządzenie dla tego instrumentu. Kolejnym etapem jest uzyskanie akredytacji przez agencję płatniczą.		Instrument oczekuje na audyt akredytacyjny. Po uzyskaniu akredytacji będzie możliwe wyznaczenie terminu uruchomienia tego typu operacji.	Alokacja na operacje PROW 2014-2020: „Restrukturyzacja małych gospodarstw” – ok. 883 mln euro.	
		3		W ramach Programu rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 uruchomiono instrument - „Premie dla młodych rolników”. Pierwszy nabór wniosków odbył się w okresie sierpień-wrzesień 2015 r. Dla tego instrumentu został sporządzony wzór ewidencji oraz zasady jej wypełniania, które zostały zamieszczone w załączniku do rozporządzenia. Beneficjenci działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” oraz „Restrukturyzacja małych gospodarstw” będą stosować podobne zasady prowadzenia ewidencji.		Nie przewiduje się.	Alokacja na operacje PROW 2014-2020: „Premie dla młodych rolników” – ok. 718 mln euro.	
CSR 3	podjęcie działań w celu ograniczenia nadmiernego wykorzystywania umów czasowych i umów cywilnoprawnych na rynku pracy	1	Celem wprowadzonej zmiany jest ograniczenie nadużyć w obchodzeniu obowiązku opłacania składek oraz zabezpieczenie zleceniobiorcom prawa do najniższej emerytury.	Dnia 1 stycznia 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 23 października 2014 r. nowelizująca ustawę o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z nowymi przepisami składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe będą pobierane od więcej niż jednej umowy zlecenia zawartej przez tego samego zleceniobiorcę, w sytuacji, gdy pierwsza umowa została zawarta na kwotę niższą niż wynagrodzenie minimalne. Dotychczas przy zawarciu dwóch umów- jednej na niską kwotę, od której odprowadzana była niska składka i drugiej, z wyższą kwotą, która nie była oskładkowana, możliwe było opłacenie składek w obniżonej wysokości.	Instrument ogranicza ryzyko ubóstwa dochodowego	1. ukrywanie części dochodów, nie podlegających składce na ubezpieczenia społeczne w przypadku wykonywania kilku umów pracy (zmiana wysokości wynagrodzenia); 2. wzrost tzw. szarej strefy	Działanie przyniesie pozytywne skutki dla finansów publicznych, powodując szacunkowe zwiększenie wpływów składkowych do FUS w pierwszym roku w wysokości ponad 350 mln zł. Poprzez podwyższenie podstawy wymiaru składki w przypadku zbiegu kilku umów zleceń do minimalnego wynagrodzenia nastąpi również wzrost wydatków na świadczenia, początkowo szacowany na poziomie 10 mln zł. ³²	Instrument przyniesie ograniczenie nadmiernego stosowania umów cywilnoprawnych w zatrudnieniu oraz ograniczy nieuczciwą konkurencję kosztową przedsiębiorstwami.

³² Szczegółowe skutki finansowe zawarte są w uzasadnieniu do ustawy (druk 2242) na stronie: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=3043BA919C2D8102C1257CA70049EC96>

CSR 3	podjęcie działań w celu ograniczenia nadmiernego wykorzystywania umów czasowych i umów cywilnoprawnych na rynku pracy	2	Celem działania jest przeciwdziałanie nadużywaniu umów na czas określony	Od 22 lutego 2016 r. obowiązują przepisy znowelizowanej ustawy Kodeks Pracy. Łączny okres zatrudnienia na podstawie umów o pracę na czas określony, zawieranych między tymi samymi stronami stosunku pracy, nie będzie mógł przekraczać 33 miesięcy, a łączna liczba tych umów nie będzie mogła przekraczać 3. Skutkiem przekroczenia 33 miesięcy lub limitu 3 umów na czas określony będzie traktowanie pracownika – od następnego dnia po upływie 33-miesięcznego okresu zatrudnienia lub od dnia zawarcia 4-tej umowy o pracę na czas określony – jak zatrudnionego na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Od tych zasad przewidziano pewne wyjątki.	Działanie wpływa na wzrost zatrudnienia	Istnieje pewne ryzyko, że wyjątki będą stosowane rozszerzająco, np. nieuzasadnione wielokrotne stosowanie umowy na czas próbny z tym samym pracownikiem.	Nie dotyczy	Instrument wprowadza większą przewidywalność w stosunkach pracownik – pracodawca, jeśli chodzi o ścieżkę dojścia do stabilnego zatrudnienia. (czyli zatrudnienia w oparciu o umowę na czas nieokreślony).
		3	Celem działania jest przeciwdziałanie nadużywaniu umów cywilnoprawnych oraz wprowadzenie ochrony osób otrzymujących wynagrodzenie na najniższym poziomie	Przygotowano projekt ustawy, który zakłada m.in.: - Wprowadzenie minimalnej stawki godzinowej dla określonych umów cywilnoprawnych na poziomie 12 zł.; - Rozszerzenie kompetencji kontrolnych PIP	Działanie wpłynie na wzrost jakości zatrudnienia	Działanie może zwiększyć koszty pracy w odniesieniu do części osób wykonujących pracę na podstawie umowy cywilnoprawnych, w szczególności w budownictwie, handlu, gastronomii, usług administrowania i wspierających.	Brak jest danych liczbowych, które pozwalałyby oszacować skutki finansowe działania.	Działanie przyniesie ograniczenie sytuacji, w których osoba wykonująca pracę na podstawie niektórych umów cywilnoprawnych, do których stosuje się przepisy o zleceniu ma ustaloną stawkę godzinową na poziomie znacznie niższym od minimalnego wynagrodzenia przysługującego za pracę w ramach stosunku pracy.
CSR 4	usunięcie przeszkód utrudniających inwestycje w projekty kolejowe	1	Celem działania jest uproszczenie procedur administracyjnych oraz zwiększenie wolumenu przewozów intermodalnych.	Dnia 25 lutego 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o transporcie kolejowym oraz niektórych innych ustaw. Ustawą wprowadzono następujące zmiany, ułatwiające inwestycje w kolejnictwie: - możliwość ustanowienia czasowych ograniczeń w korzystaniu z nieruchomości przez ich właścicieli lub użytkowników wieczystych; - możliwość nieodpłatnego zajęcia terenu wód płynących lub pasa drogowego, na czas realizacji inwestycji kolejowych oraz obowiązków wypłaty odszkodowań za spowodowanie ewentualnych szkód podczas procesu inwestycyjnego; - uproszczenie procedury zawiadomienia o wszczęciu postępowania o ustaleniu lokalizacji inwestycji - w przypadku nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym; - skrócenie terminu na wydanie pozwolenia na budowę w zakresie realizacji inwestycji kolejowych – do 45 dni od złożenia wniosku o wydanie decyzji.	Nie dotyczy		Nie dotyczy	Oczekiwanym efektem regulacji jest skrócenie czasu realizacji inwestycji kolejowych współfinansowanych z UE

CSR 4	usunięcie przeszkód utrudniających inwestycje w projekty kolejowe	2	<p>Głównym celem KPK jest wzmocnienie roli transportu kolejowego w zintegrowanym systemie transportowym kraju przez stworzenie spójnej i nowoczesnej sieci linii kolejowych.</p>	<p>15 września 2015 r. Rada Ministrów przyjęła „Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku” (dalej KPK). Dokument ten określa zadania w zakresie rozwoju infrastruktury kolejowej zarządzanej przez PKP PLK SA. wraz ze wskazaniem źródeł ich finansowania. W ramach KPK listę inwestycji podzielono na podstawową i rezerwową. Podział ten wynika z dostępności alokacji środków UE na lata 2014-2020 oraz możliwych do zaangażowania środków krajowych. W przypadku pojawienia się oszczędności lub wygenerowania dodatkowych środków w KPK, możliwa będzie realizacja inwestycji z listy rezerwowej. Dla części zadań rezerwowych prowadzone są obecnie prace przygotowawcze, aby w przypadku dostępności środków było możliwe złożenie wniosku o dofinansowanie i wdrożenie projektu do realizacji.</p> <p>W marcu 2016 r. zatwierdzono Szczegółowy Plan Realizacji KPK. Jest to dokument wypełniający dyspozycje zawarte w „Krajowym Programie Kolejowym do 2023 roku”, a także stanowi jego uzupełnienie. Dokument ten zawiera rzeczowy i finansowy zakres planowanych inwestycji. W szczególności określa planowane wydatki wraz z podziałem źródeł finansowania na określone inwestycje w poszczególnych latach realizacji.</p>	Nie dotyczy	<p>Zakłada się poddanie „Krajowego Programu Kolejowego do 2023 roku” weryfikacji. Procedura aktualizacji KPK związana jest m.in. z koniecznością przeglądu poszczególnych elementów obecnie obowiązującego Programu pod kątem poziomu wykorzystania środków z perspektywy UE 2007–2013. Konieczne okazać się może uzupełnienie KPK o zadania, które nie zostały zrealizowane w pełnym zakresie w poprzedniej perspektywie UE. Rewizja dokumentu wynika również z potrzeby dostosowania jego postanowień do rozwoju infrastruktury kolejowej zarówno pod względem sposobu zarządzania nią jak i finansowania. Na obecnym etapie prac prowadzi się wnikliwe analizy poszczególnych pozycji inwestycyjnych w obszarze infrastruktury kolejowej. Należy podkreślić, że dobrze przygotowana aktualizacja KPK stworzy nowe możliwości dla sprawnego wdrażania najbardziej potrzebnych z punktu widzenia sektora kolejowego inwestycji. Aktualizacja planowana jest w III kwartale 2016 r.</p>	<p>Całkowita wartość projektów ujętych w KPK wynosi 67,5 mld zł. Montaż finansowy projektów obejmuje zarówno środki unijne – Fundusz Spójności (POIiŚ, CEF), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (PO PW, RPO), jak i środki krajowe – budżet państwa, Fundusz kolejowy oraz środki własne zarządcy infrastruktury PKP PLK S.A. (m.in. kredyty, obligacje).</p>	<p>8 500 km – planowana długość przebudowanych linii kolejowych w ramach KPK do 2023 r.;</p> <p>350 km – planowana długość linii kolejowych pozwalających na ruch pociągów pasażerskich z prędkością techniczną powyżej 160 km/h na koniec 2023 r.;</p> <p>2 000 km – planowana długość linii, na których zabudowany zostanie ERTMS/ETCS do końca 2023 r.;</p> <p>40 km/h – planowana średnia prędkość kursowania pociągów towarowych na koniec 2023 r.;</p> <p>18 – planowana liczba ośrodków wojewódzkich połączonych liniami kolejowymi o średniej prędkości kursowania pociągów pasażerskich 100 km/h do końca 2023 r.</p>
-------	---	---	--	--	-------------	---	--	--

Załącznik nr 2 – wpływ Programu Rodzina 500+

Głównym celem ustawy jest wsparcie ekonomiczne rodzin wychowujących dzieci i jednocześnie zwiększenie zachęt do podejmowania decyzji o posiadaniu dzieci, szczególnie drugiego i kolejnych. Proponowane rozwiązanie ma też przeciwdziałać ubóstwu dzieci, szczególnie w rodzinach wielodzietnych.

Ocena skutków ustawy zakłada efekt demograficzny - wzrost liczby urodzeń o 289 tys. w latach 2016-2026 (wzrost współczynnika dzietności do poziomu 1,6 w 2025 r., co oznacza wzrost tego współczynnika o 0,16 w porównaniu ze scenariuszem bez programu „Rodzina 500+”); wzrost podaży pracy w latach 2050-2060 średnio o 2,5%.

Szacuje się, że zwiększenie współczynnika płodności o 10% w stosunku do scenariusza bazowego skutkować będzie:

- (1) krótkotrwałym efektem popytowym - dodatkowy wzrost konsumpcji gospodarstw domowych w skali 0,7 pp. w 2016 r. i następnie 0,5 pp. w 2017 r.
- (2) efektem wzrostu produktu - wzrost PKB o ok. 1,6% średnio w tym okresie (przy założeniu o braku zmian w zakresie stopy bezrobocia równowagi, produktywności czynników produkcji, czy poziomu kapitału – choć poziom kapitału może dostosować się do wyższych zasobów pracy i w konsekwencji różnica w poziomie PKB będzie proporcjonalna do różnicy podaży pracy); w średnim i długim okresie pozytywne efekty dla potencjalnego wzrostu gospodarczego w Polsce związane z poprawą kapitału ludzkiego
- (3) efektem dochodowym - zwiększenie dochodu do dyspozycji najuboższych gospodarstw domowych - szacuje się, że ubóstwo ustawowe spadnie (w zależności od przyjętej metodologii) o ok. 4-6 pp. a ubóstwo relatywne liczone wg metodologii Eurostatu o ok. 4 pp.³³

Tabela: Skutki programu „Rodzina 500+” na dochody do dyspozycji gospodarstw domowych w 2016 r.

decyl dochodu do dyspozycji	Liczba gospodarstw otrzymujących świadczenie 500+	% gospodarstw otrzymujących świadczenie w danym decylnie	przeciętny % udział w dochodach do dyspozycji gospodarstw domowych**	Przeciętny roczny skutek na gospodarstwo domowe [w zł]**	Skutek łączny dla sfp [mln zł]
1	746 756	52,6%	38,7%*	8 650	6 459
2	644 572	47,5%	18,2%	7 347	4 736
3	316 094	23,3%	12,3%	6 056	1 914
4	212 294	15,6%	9,8%	5 802	1 232
5	132 047	9,7%	8,1%	5 765	761
6	98 814	7,3%	6,9%	5 399	534
7	74 118	5,5%	5,8%	5 015	372
8	75 291	5,6%	5,0%	5 162	389
9	67 708	5,0%	4,4%	5 301	359
10	56 822	4,2%	2,7%	5 295	301

Źródło: Obliczenia MF na bazie modelu mikrosymulacyjnego MF-MICROMOD. * - wielkość policzona dla dochodów do dyspozycji większych od 0. ** - wartości przeciętne policzone dla gospodarstw otrzymujących świadczenie 500+.

³³ Przewidywany spadek ubóstwa zakłada brak zmian progów dochodowych w ustawie o pomocy społecznej. Szacunki ubóstwa ustawowego na podstawie MF-MICROMOD i danych Badania Budżetów Gospodarstw Domowych 2014 r., a ubóstwa relatywnego – na podstawie EU-SILC2013.

Załącznik nr 3 – Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w prace związane z Semestrem Europejskim oraz przebieg konsultacji społecznych

Dokumenty unijne opiniowane przez partnerów społeczno-gospodarczych

W toku Semestru Europejskiego partnerzy społeczno-gospodarczy byli informowani o dokumentach publikowanych przez KE. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy (NSZZ) „Solidarność” i Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ) przekazały uwagi do Komunikatu KE [Roczna analiza wzrostu gospodarczego na 2016 r.](#) (AGS 2016).

Zdaniem OPZZ, dokument Komisji zawiera poprawne diagnozy obecnej sytuacji w UE i wyzwań przed nią stojących, wątpliwości OPZZ wiążą się natomiast z propozycjami działań, jakie są rekomendowane by tym wyzwaniom sprostać. Pozytywnie oceniając ogłoszenie planu inwestycyjnego dla Europy, OPZZ stwierdził, że europejskie związki zawodowe oczekiwały jednak, że plan ten będzie miał wyższą wartość aniżeli określiła to KE. Dlatego OPZZ postulował zwiększenie programu inwestycyjnego realizowanego w UE poprzez krajowe programy inwestycyjne w obszarach zdiagnozowanych jako niezbędne dla zrównoważonego rozwoju danego kraju i pobudzenia wzrostu gospodarczego. Z kolei NSZZ „Solidarność” uznał za istotne i konieczne informowanie partnerów społecznych, zarówno w poszczególnych krajach jak i na poziomie europejskim, o projektach finansowanych w ramach planu inwestycyjnego dla Europy.

Odnosząc się do postulowanej przez KE potrzeby niwelowania w UE barier działalności gospodarczej i inwestycji, OPZZ zwracał uwagę, że to, co dla niektórych jest barierą, faktycznie może stanowić niezbędną regulację z punktu widzenia interesu państwa i społeczeństwa. KE powinna więc mieć na względzie, że eliminacja barier nie może prowadzić do usuwania wymogów niezbędnych dla zagwarantowania bezpieczeństwa produkcji, pracy, jakości produktów, standardów zatrudnienia czy ochrony socjalnej. OPZZ krytycznie odniósł się do propozycji KE w zakresie poprawy konkurencyjności gospodarki drogą poprawy elastyczności rynku pracy, dostosowań w systemie wynagradzania pracowników oraz zasad ich zatrudniania. W związku z tym wyraził obawę, że pracownicy poniosą koszty kolejnych dostosowań gospodarczych, choć są głównymi poszkodowanymi kryzysu.

W opinii obu organizacji, czasowe formy zatrudnienia zamiast wpływać na tworzenie miejsc pracy i spadek bezrobocia generują segmentację rynku pracy i negatywnie oddziałują na poziom wynagrodzeń pracowników, w miejsce wzrostu ich wydajności i innowacyjności. Związki zawodowe są przekonane, że to oparcie konkurencyjności o stabilne warunki pracy i godziwe wynagradzanie pracowników, w tym odpowiedni poziom płac minimalnych, będzie prowadzić do wzrostu wydajności, innowacyjności i dobrych wyników gospodarczych UE, sprzyjając włączeniu społecznemu. Jako narzędzia kształtowania systemów godziwego wynagradzania pracowników należy wykorzystać branżowe układy zbiorowe pracy i dialog społeczny w zakładach pracy.

W swojej opinii OPZZ stwierdził, że inicjatywy na rzecz tworzenia dobrej jakości miejsc pracy powinny być głównym celem Semestru Europejskiego, a inwestycje wpisujące się w idee zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu powinny być traktowane priorytetowo i być kluczowym elementem Krajowych Programów Reform. Szczególnej uwagi wymaga poprawa możliwości godzenia pracy zawodowej z życiem prywatnym, w celu zwiększenia udziału kobiet na rynku pracy i eliminacji różnych form ich dyskryminacji na tym rynku. Zdaniem OPZZ w AGS zabrakło klarownego sygnału dla przedsiębiorców, że dla realizacji celów UE i urzeczywistnienia idei Europy socjalnej oczekiwane jest ich zaangażowanie w organizację warunków pracy sprzyjających godzeniu ról zawodowych i społecznych.

NSZZ „Solidarność”, podzielając pogląd, iż mobilność zawodowa jest ważnym mechanizmem w zakresie rozwiązywania problemu niedoboru niektórych umiejętności w państwach członkowskich, zwracał uwagę na potrzebę pogłębionej analizy i znalezienia środków ochronnych dla regionów, z których regularnie następuje odpływ dobrze wykształconych i zazwyczaj młodych pracowników. Z jednej strony państwa przyjmujące te osoby nie ponoszą kosztów ich wychowania i wykształcenia, a z drugiej na ich pracy budują własny wzrost gospodarczy – kosztem powiększającego się zróżnicowania regionalnych

rynków pracy. Zdaniem związku, konieczne jest rozważenie możliwości dofinansowania z EFS regionów pokrzywdzonych długofalowym odpiływem siły roboczej.

Obydwie organizacje związkowe pozytywnie oceniły usprawnienie Semestru Europejskiego i podkreśliły w AGS potrzeby prowadzenia dialogu społecznego na wszystkich poziomach w trakcie realizacji polityk społecznych i gospodarczych. NSZZ „Solidarność” jest zdania, że wymiana informacji oraz konsultacje w ramach Semestru Europejskiego powinny się odbywać na forum Rady Dialogu Społecznego (Zespół ds. gospodarki i rynku pracy). OPZZ z kolei podkreśla, że dialog z partnerami społecznymi musi wychodzić poza spełnienie formalnego obowiązku konsultacji i prowadzić do realnego uwzględnienia stanowiska i roli strony społecznej w procesie decyzyjnym. W szczególności, partnerzy społeczni powinni być angażowani w przygotowanie inicjatyw w ramach KPR.

Partnerzy przekazali również uwagi do dokumentu roboczego służb KE „Sprawozdanie krajowe – Polska 2016”. Zdaniem NSZZ „Solidarność”, raport krytycznie przedstawia stan państwa i wskazuje obszary wymagające poprawy, a z większością jego wniosków należy się zgodzić, chociaż niestety, dla obszarów trudnych społecznie i finansowo, np. służba zdrowia, w raporcie nie wskazano sposobu naprawy systemu. Związek nie podziela stanowiska KE o konieczności utworzenia Rady Fiskalnej, jako instytucji rozwiązującej problemy finansów publicznych. W odniesieniu do rynku pracy, zdaniem Związku, w raporcie nie zwrócono uwagi na rolę dla wzrostu wskaźników zatrudnienia takich elementów, jak ograniczenia w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opieki długoterminowej. Związek nie zgadza się ze stwierdzeniem, że podwyższenie wieku emerytalnego jest w stanie ograniczyć prognozowany ubytek siły roboczej, gdyż system zachęt dla pracodawców do zatrudniania starszych pracowników jest niewystarczający. Związek oczekuje oceny funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia, a aktualny proces profilowania bezrobotnych powinien zostać zmodernizowany. Związek nie podziela argumentu KE, że sztywność przepisów Kodeksu pracy jest przyczyną dużego w Polsce odsetka nietypowych umów o pracę. Związek zwraca uwagę na słabnący system rokowań zbiorowych, jako przyczynę braku godziwej równowagi między wzrostem wydajności pracy i wzrostem płac realnych, dla zmiany tej sytuacji potrzebne jest wsparcie władz publicznych. W obszarze polityki społecznej, Związkowi zabrakło w sprawozdaniu zwrócenia uwagi na problem biednych pracujących i ubóstwa dzieci. Związek podziela opinię o potrzebie głębokiej reformy systemu pomocy społecznej i systemu świadczeń rodzinnych. W odniesieniu do systemu podatkowego, za główne wyzwanie Związek uznaje brak właściwej progresywności podatkowej.

Również OPZZ w swoich uwagach, postuluje zwiększenie progresywności systemu podatkowego przez wprowadzenie w podatku dochodowym dwóch nowych stawek podatkowych i odpowiadających im progów podatkowych: dla najmniej i najlepiej zarabiających. Jednocześnie, z uwagi na ryzyko wzrostu kosztów utrzymania gospodarstw domowych, OPZZ ocenia sceptycznie rekomendację dotyczącą eliminacji stosowania obniżonych stawek VAT, a rekomendowane poszerzenie bazy podatkowej nie powinno wg OPZZ prowadzić do większego opodatkowania obywateli, lecz skupiać się na ograniczaniu nadużyć podatkowych. W obszarze kształtowania relacji płacowych w gospodarce, OPZZ przywiązuje dużą wagę do wypracowania na forum Rady Dialogu Społecznego porozumienia, co do tempa wzrostu płacy minimalnej, tak by sięgnęła 50% płacy przeciętnej, oraz wypracowania wraz z partnerami społecznymi rozwiązań na rzecz upowszechnienia branżowych układów zbiorowych pracy. W eliminacji złych praktyk na rynku pracy państwo powinno skuteczniej egzekwować przestrzeganie prawa, dlatego OPZZ postuluje wzmocnienie instytucji publicznych, m.in. PIP i wymiaru sprawiedliwości, a ich rolę powinno stać się promowanie i konsekwentne oczekiwanie od przedsiębiorców postaw społecznie odpowiedzialnych. OPZZ przypomina też, że działalność instytucji publicznych powinna stanowić dobry przykład dla sektora prywatnego, tak odnośnie do praktyk w zakresie zatrudniania pracowników, jak i wydatkowania środków. Jednym z warunków poprawy otoczenia biznesu i obsługi obywateli jest zdaniem OPZZ wzrost płac w sferze budżetowej.

Swoje uwagi do sprawozdania krajowego przedstawiło również Porozumienie Związków Zawodowych „KADRA”, (jako członek konfederacji Forum Związków Zawodowych), które odniosło się

przede wszystkim do sytuacji sektora górnictwa węgla i jego pracowników, uznając podejście KE za jednostronne. Porozumienie negatywnie ocenia rekomendację KE dotyczącą funkcjonowania systemu emerytalnego w Polsce, zwracając jednocześnie uwagę, że ze względu na poziom płac i stabilne zatrudnienie, górnicy regularnie i bez przerw opłacali wyższe, w porównaniu do wielu innych kategorii pracowników, składki na system zabezpieczeń emerytalnych. Nie można też powiedzieć, że górnicy są zwolnieni z powszechnego systemu emerytalnego o zdefiniowanej składce. Zdaniem PZZ „KADRA” nieznaczne różnice w zabezpieczeniu emerytalnym górników wynikają m.in. ze specyficznych warunków pracy górników, czego KE nie zauważa w swojej opinii. „KADRA” uważa też, że problem emerytur górniczych nie wpływa znacząco na problemy całości systemu emerytalnego, a także wydatków w budżecie państwa, zwłaszcza, jeśli uwzględni się całość wydatków i danin publiczno-prawnych ponoszonych przez sektor górniczy. „KADRA” postuluje uwzględnienie w sprawozdaniu krajowym problemów tradycyjnych sektorów gospodarki, w tym większej kontroli unijnej strefy celnej przed nieuczciwą konkurencją produkcji z krajów trzecich (np. w hutnictwie i górnictwie) oraz skutków dla tych sektorów, wynikających z unijnej polityki klimatycznej. W tym kontekście, za nietrafione „KADRA” uważa działania KE dotyczące poprawy efektywności energetycznej i ograniczenia emisji CO₂, prowadzące praktycznie do ograniczenia wsparcia ze środków wyłącznie do OZE, bez wsparcia dla czystego wykorzystania węgla kamiennego, który był w przeszłości i jest obecnie gwarantem niskich kosztów wytwarzania energii elektrycznej i bezpieczeństwa energetycznego. „KADRA” oczekuje też od KE wsparcia z unijnych środków finansowych dla partnerów społecznych dla rozwijania dialogu społecznego na różnych poziomach, w tym sektorowym czy przy zawieraniu autonomicznych porozumień zbiorowych.

Zdaniem Związku Rzemiosła Polskiego (ZRP), w sprawozdaniu krajowym zbyt mało uwagi poświęcono kształceniu zawodowemu, w tym zwłaszcza niezbędnej współpracy szkół zawodowych z pracodawcami i ich organizacjami; zabrakło też pozytywnych przykładów takiej współpracy, jak np. przygotowania zawodowego młodocianych pracowników i osób dorosłych, realizowanego w Polsce przez rzemiosło w systemie dualnym. ZRP zwraca też uwagę na niebezpieczeństwo niewłaściwego pojmowania kształcenia dualnego, które może doprowadzić do jego wypaczenia i wdrożenia w Polsce „rozmytego” systemu edukacji zawodowej, co uniemożliwi poprawę jego efektywności zawodowej. Wzmacnianie kształcenia zawodowego powinno odbywać się bez marginalizowania (w tym w Polskiej Ramie Kwalifikacji) sprawdzonego systemu dualnej nauki zawodu realizowanej z udziałem rzemiosła oraz potwierdzania kwalifikacji zawodowych w trybie egzaminów czeladniczych i mistrzowskich. ZRP podziela pogląd KE, że w Polsce brakuje właściwej koordynacji strategii uczenia się przez całe życie. ZRP zwraca też uwagę na trudności w dostępie firm mikro do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. W kwestii postulowanego w sprawozdaniu poszerzenia bazy podatkowej i ograniczenia stosowania systemu obniżonych stawek VAT ZRP jest zdania, że ustanowienie podstawowej stawki podatku na niższym poziomie przy jednoczesnej likwidacji stawek preferencyjnych poprawi wprawdzie przejrzystość systemu podatkowego, ale ta zaleta nie zrekompensuje wysokich kosztów społecznych tej operacji i jej negatywnego wpływu na sytuację mikroprzedsiębiorstw z powodu gwałtownych zmian cen produktów i usług opodatkowanych dotychczas stawkami preferencyjnymi.

Uwagi do sprawozdania krajowego przedstawił również Polski Komitet Europejskiej Sieci Przeciw Ubóstwu (EAPN Polska). Komitet zgodził się ze stwierdzeniem KE, że w Polsce potrzebne są większe wysiłki w zakresie ograniczenia ubóstwa. W związku z tym przypomniał postulat partnerów społecznych by przyjęty przez Polskę w ramach strategii „Europa 2020” cel w zakresie ograniczenia ubóstwa zwiększyć do 3 mln osób i uzupełnić go o cele dla grup szczególnie zagrożonych (np. dzieci, osoby z niepełnosprawnościami). Komitet uznaje, że system ochrony socjalnej w Polsce ma niewielki zasięg i w niewystarczający sposób przyczynia się do ograniczenia ubóstwa. Wśród obszarów, które zostały pominięte, a powinny być jego zdaniem uwzględnione w sprawozdaniu, Komitet wymienił: sytuację mieszkaniową i politykę w tym zakresie (ubóstwo energetyczne, mieszkania na wynajem, mieszkania socjalne) oraz system aktywizacji zawodowej i zabezpieczenia społecznego osób z niepełnosprawnościami (ubezpieczenia rentowe i system emerytalny, świadczenia opiekuńcze).

W opinii Krajowej Rady Izb Rolniczych obraz polskiego rolnictwa w sprawozdaniu jest bardzo pejoratywny (niska wydajność, preferencyjne ubezpieczenia i opodatkowanie), bez np. żadnej informacji o udziale w PKB i systematycznie wzrastającym eksporcie polskich produktów rolno-spożywczych, który w chwili obecnej może być wizytówką naszej gospodarki.

Konsultacje społeczne KPR 2016/2017 – główne uwagi

Projekt KPR 2016/2017 został przekazany do konsultacji przez organizacje, których przedstawiciele są członkami Zespołu do spraw Strategii „Europa 2020”. W ramach konsultacji wpłynęły opinie od Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”, Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych, Związku Rzemiosła Polskiego, Polskiego Komitetu Europejskiej Sieci Przeciw Ubóstwu (EAPN POLSKA) oraz Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego (FIRR). Projekt KPR 2016/2017 został również 6 kwietnia 2016 r. przedyskutowany na forum Zespołu do spraw Strategii „Europa 2020”.

W przekazanych opiniach partnerzy przywiązują dużą wagę do przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Szczególną uwagę poświęcają bezrobociu długotrwałemu, ubóstwu pracujących i ubóstwu skrajnemu, postulując wypracowanie rozwiązania tych problemów drogą zmian w systemach: wynagrodzeń, podatkowym i ochrony socjalnej.

NSZZ „Solidarność” zwraca uwagę, że wprawdzie obserwuje się wzrost liczby instytucji opieki nad dziećmi, jednak nadal dostępność do publicznych przedszkoli oraz innych publicznych form wychowania przedszkolnego jest ograniczona, a ma to ogromne znaczenie w kontekście wyrównywania szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy oraz przeciwdziałania ubóstwu. Zdaniem Związku, w KPR powinno się zwrócić większą uwagę na ustalenie nadrzędnego priorytetu w postaci przeciwdziałania bezrobociu długotrwałemu oraz istotne zwiększenie środków finansowych w tym zakresie. Za niewystarczające Związek uważa przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych oraz wskazanie działań w zakresie ochrony zdrowia. Związek postuluje wypracowanie modelu opieki długoterminowej, wprowadzenie zachęt do zwiększenia zainteresowania specjalizacją geriatry, dostosowanie funkcjonowania medycyny pracy do wydłużającego się okresu życia, przy jednoczesnym przeciwdziałaniu wczesnemu wykluczeniu z zatrudnienia z powodu stanu zdrowia.

OPZZ uznał za niewystarczające dotychczasowe działania dla ograniczenia segmentacji rynku pracy (przepisy dotyczące umów na czas określony i oskładkowanie umów zlecenia), bowiem nadal utrzymuje się wysoki udział umów na czas określony tzw. fałszywe samozatrudnienie oraz niezgodne z przeznaczeniem używanie umów cywilnoprawnych. Obok oskładkowania wszystkich dochodów z pracy, niezależnie od podstawy prawnej jej świadczenia, postuluje wprowadzenie minimalnej stawki za godzinę pracy w umowach cywilnoprawnych na poziomie 15 zł. Za niezbędną uważa też skuteczniejszą kontrolę prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie przestrzegania prawa pracy, przez wzmocnienie PIP, promowanie dobrych praktyk w samych instytucjach publicznych, jak i przez stosowanie przez nie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych. Zaznacza przy tym, że poprawa działania administracji publicznej nie zostanie uzyskana bez wzrostu wynagrodzeń pracowników sfery budżetowej. Szybszy wzrost płac w gospodarce, w tym płacy minimalnej, wskazuje jako instrument do zwiększenia zainteresowania przedsiębiorców poszukiwaniem zaawansowanych technologii produkcji i lepszej organizacji pracy. Ponawia postulat wprowadzenia niższej stawki podatku dochodowego od osób fizycznych dla najmniej zarabiających i wyższej stawki dla najlepiej zarabiających. Podkreśla potrzebę wzmocnienia dialogu społecznego, w szczególności w sektorze energetycznym, i wypracowania spójnego stanowiska w sprawie polityki klimatyczno-energetycznej UE.

Zdaniem Związku Rzemiosła Polskiego (ZRP), w projekcie KPR 2016/2017 zabrakło oceny skuteczności działań prowadzonych w ramach programu „Gwarancji dla młodzieży”, która powinna stanowić o ich ukierunkowaniu przy kontynuacji programu w kolejnych latach. W odniesieniu do planowanego ograniczenia stosowaniu umów cywilnoprawnych w zatrudnieniu, ZRP postrzega tego typu działania za wskazane, o ile będą adekwatne do skali problemu i będą dotyczyć przypadków faktycznego

łamania prawa. Umowy cywilnoprawne mają swoje ściśle określone uwarunkowania, podobnie jak umowy o pracę i, zdaniem ZRP, nie mogą być traktowane jako źródło wszelkiego zła na rynku pracy. Doceniając rolę przewag konkurencyjnych opartych na wiedzy i nowatorskich rozwiązaniach, w warunkach zglobalizowanej gospodarki, ZRP oponuje przeciwko sformułowaniu, że „polska gospodarka musi się przestawić z rynku lokalnego na rynki globalne. Zdaniem ZRP, obie sfery działalności są ważne dla polskiej gospodarki, dlatego, również planowane instrumenty wsparcia powinny uwzględniać obie rzeczywistości.

Według opinii EAPN, w projekcie KPR 206/2017 zabrakło odniesienia do wskazanych przez KE wyzwań w obszarze polityki społecznej i ubóstwa. W związku z tym przypomina, że wprawdzie oficjalny cel Polski w zakresie ubóstwa został osiągnięty, ale ubóstwo skrajne rośnie. Postuluje uzupełnienie projektu o dodatkowe informacje i działania skierowane na rozwiązanie problemów m.in. w takich obszarach, jak gospodarstwa domowe o niskiej intensywności pracy, bezrobocie długotrwałe, aktywność zawodowa osób z niepełnosprawnościami, ubóstwo energetyczne, interwencja na rzecz dzieci z ubogich rodzin (opieka żłobkowa, edukacja przedszkolna i szkolna), ubóstwo i wykluczenie osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, dostęp do opieki zdrowotnej osób ubogich i bezdomnych. Za obszary niesłusznie pominięte EAPN uznał sytuację i politykę mieszkaniową oraz system aktywizacji zawodowej i zabezpieczenia społecznego osób z niepełnosprawnościami.

Zdaniem Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego, projekt aktualizacji KPR w niewielkim stopniu odnosi się do kwestii wsparcia osób z niepełnosprawnościami. FIRR zwraca uwagę, że wskaźnik zatrudnienia dla tej grupy wynosi tylko 22%, co przekłada się negatywnie na realizację celów strategii „Europa 2020” w obszarze zatrudnienia i przeciwdziałania ubóstwu. Postuluje włączenie do aktualizacji KPR szeregu zidentyfikowanych już rozwiązań, wynikających z projektów badawczych i systemowych, współrealizowanych lub zleczanych przez PFRON, a o których jest mowa także np. w Społecznym Raportie Alternatywnym z realizacji w Polsce Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169).